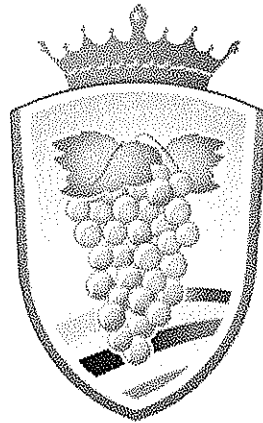

**Helyi
Esélyegyenlőségi
Program**

Mórahalom Városi Önkormányzat

MÓRAHALOM

2018-2023

Tartalom

Helyi Esélyegyenlőségi Program (röviden HEP).....	5
Bevezetés.....	6
A település bemutatása.....	7
Értékeink, küldetésünk.....	14
Célok.....	14

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE)

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása.....	16
1.2 Az esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő helyi szabályozás rövid bemutatása.....	19

2. Stratégiai környezet bemutatása

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal.....	21
2.2 A helyi esélyegyenlőségi program térségi, társulási kapcsolódásainak bemutatása.....	22
2.3 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása.....	24

3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége

3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet.....	25
3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció.....	25
3.3 Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások.....	36
3.4 Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció.....	40
3.5 Telepek, szegregátumok helyzete.....	43
3.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés.....	43
3.7 Közösségi viszonyok, helyi közélet bemutatása.....	51
3.8 A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal.....	53
3.9 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.....	53

4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység

4.1. A gyermekek helyzetének általános jellemzői (pl. gyermekek száma, aránya, életkori megoszlása, demográfiai trendek stb.).....	53
4.2 Szegregált, telepszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége.....	60

4.3 A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékossgal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése.....	61
4.4 A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékossgal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége.....	75
4.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.....	76
5. A nők helyzete, esélyegyenlősége	
5.1 A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége.....	77
5.2 A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások.....	79
5.3 Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe.....	80
5.4 A nőket érő erőszak, családon belüli erőszak.....	81
5.5 Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások.....	81
5.6 A nők szerepe a helyi közéletben.....	81
5.7 A nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és felszámolásukra irányuló kezdeményezések.....	82
5.8 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.....	82
6. Az idősök helyzete, esélyegyenlősége	
6.1 Az időskorú népesség főbb jellemzői.....	82
6.2 Idősök munkaerő-piaci helyzete.....	84
6.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés.....	86
6.4 Az időseket, az életkorral járó sajátos igények kielégítését célzó programok a településen.....	91
6.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.....	91
7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége	
7.1 A településen fogyatékossgal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái.....	92
7.2 Fogyatékkal élő személyek pénzbeli és természetbeni ellátása, kedvezményei.....	95
7.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségei, akadálymentesítés.....	95
7.4 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.....	96
8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása.....	96
9. A helyi esélyegyenlőségi programnyilvánossága.....	98

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

1. A HEP IT részletei

1.1 A helyzetelemzés megállapításainak összegzése.....	99
1.2 A beavatkozások megvalósítói.....	100
1.3 Az intézkedési területek részletes kifejtése.....	101
2. Összegző táblázat – <i>A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)</i>	112
3. <i>Megvalósítás</i>	116
4. <i>Elfogadás módja és dátuma</i>	121

Helyi Esélyegyenlőségi Program

A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok életkörülményeinek javítását szolgáló helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) 31. §-a írja elő a települési önkormányzatok számára.

Egyenlő Bánásmódról és Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003 évi CXXV. törvény IV. fejezete 31. § (2) bekezdése fogalmazza meg a Helyi Esélyegyenlőségi Program elkészítését:

„A helyi esélyegyenlőségi programban helyzetelemzést kell készíteni a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok - különös tekintettel a nők, a mélyszegénységben élők, romák, a fogyatékkal élő személyek, valamint a gyermekek és idősek csoportjára - oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és szociális helyzetéről, illetve a helyzetelemzésen alapuló intézkedési tervben meg kell határozni a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A helyzetelemzés és az intézkedési terv elfogadása során figyelembe kell venni a települési kisebbségi önkormányzatok véleményét. A helyi esélyegyenlőségi programot a társadalmi felzárkózásért felelős miniszter által meghatározott részletes szabályok alapján kell elkészíteni. A programalkotás során gondoskodni kell a helyi esélyegyenlőségi program és a települési önkormányzat által készítendő egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, továbbá a közoktatási esélyegyenlőségi terv és az integrált településfejlesztési stratégia antiszegregációs célkitűzéseinek összhangjáról.”¹

A HEP helyzetelemzésből és intézkedési tervből áll, amelyet a települési önkormányzat ötévente, öt év időtartamra fogad el. Elkészítésének szempontjait, az esélyegyenlőségi területeket és a HEP célcsoportjait a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet (továbbiakban: 321/2011. (XII. 27.) Korm. rend.) tartalmazza.

A HEP IT a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket tartalmazza az Ebktv. 31. §-ának (2) bekezdése szerint. Az intézkedéseket a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rend. 5. §-ában foglalt célok figyelembe vételével kell meghatározni. A HEP IT-t a 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet 3. számú mellékletében található forma szerint kell elkészíteni.

¹ 2003. évi CXXV. tv. az egyenlő bánásmódról és esélyegyenlőség előmozdításáról IV. fejezet 32. § (2) bekezdése

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet 1. és 2. számú melléklete rögzíti azokat a statisztikai mutatókat, adatokat és tartalmi elemeket, amelyek HEP elkészítésének alapját képezik.

Bevezetés

Mórahalom Városi Önkormányzat Képviselő-testülete megtárgyalta és a 225/2018. (VI. 28.) számú kt. határozatával elfogadta Mórahalom Város Helyi Esélyegyenlőségi Programját.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program tartalmazza a település feladatellátásához kapcsolódó különböző – jogszabályban előírt – területek esélyegyenlőségi szempontok szerinti vizsgálatát, illetve az ehhez kapcsolódó feltételrendszer áttekintését.

A program megvalósítása érdekében fontos az Önkormányzat részéről a programban leírt intézkedések érvényesülésének folyamatos figyelemmel kísérése, szükség esetén a megvalósítás folyamatába történő aktív beavatkozás, a program felülvizsgálata, módosítása útján.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 2011. december 22. napjától hatályos 31. §-a alapján a települési önkormányzatoknak ötévente, öt évre szóló helyi esélyegyenlőségi programot kell elfogadnia. A helyi esélyegyenlőségi program időarányos megvalósulását két évente át kell tekintetni, szükség esetén felül kell vizsgálni, illetve az esetlegesen adódó új helyzetnek megfelelően módosítani kell.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 64/A. §-a kimondja, hogy a 2012. november 1-jét követően meghirdetett pályázatokra vonatkozik az a jogszabályi tétel, miszerint a települési önkormányzat az államháztartás alrendszereiből, az európai uniós forrásokból, illetve a nemzetközi megállapodás alapján finanszírozott egyéb programokból származó egyedi döntés alapján nyújtott pályázati úton odaitélt támogatásban csak akkor részesülhet, ha az e törvény rendelkezéseinek megfelelő hatályos helyi esélyegyenlőségi programmal rendelkezik.

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet

rendelkezéseivel, Mórahalom Városi Önkormányzat Esélyegyenlőségi Programban rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

Az önkormányzat vállalja, hogy az elkészült és elfogadott Esélyegyenlőségi Programmal összehangolja a település más dokumentumait, valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését. Vállalja, hogy az Esélyegyenlőségi Program elkészítése után bevonja partneri kapcsolatrendszerét, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóira.

Jelen helyzetelemzés az Esélyegyenlőségi Program megalapozását szolgálja.

A település bemutatása

Mórahalom Csongrád megye délnyugati részén, Szegedtől 22 km-re, az 55-ös főközlekedési út mentén, a M5-ös autópálya Szeged - Nyugati lehajtójától 12 km-re található település. A kisváros az osztrák határtól (Hegyeshalom) 350 km-re, a román határtól (Csanád-Cemad, valamint Nagylak-Nádlac) 50 km-re, a szerb határtól (Ásotthalom-Bački Vinogradi) pedig csak 9 km-re található. Mórahalom a dél-alföldi tanyavilág egyik kulestelepülése, egy hangulatos mezőgazdasági kisváros az ország déli homokvidékén.

A város neve a "Móra Halma" homokdombról veszi eredetét - melynek első említése 1729-ből való. A halom névadója a Móra család, mely a XVII. századtól kap szerepet Szeged életében.

A mai Mórahalom területén már a török hódoltság alatt állattartó szállások léteztek. A város határából önállósult település fejlődése különleges utat járt be. "Mórahalom tanyai kapitányságban" Szeged városa Szeged-Alsótanyaközpont néven közigazgatási és kultúrközpontot létesített 1892-ben.

Az ebből kis faluvá fejlődő Alsóközpontot 1950-ben önálló községgé, 1970-ben nagyközséggé nyilvánították, 1989-ben pedig városi rangra emelték az akkor öt és fél ezer lakosú települést.

A Szent Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő létesítménye több fedett és szabadtéri gyógymedencéjében (35-39 °C) a családok megmártózhatnak az egészségben. Az Erzsébet gyógyvíz és az Árpád gyógyvíz egyaránt alkalmasak kopásos és gyulladássos ízületi, illetve gerincbetegségek, izomreuma, valamint nőgyógyászati megbetegedések kezelésére. Az utóbbi években további két gyógyvízzel gyarapodott Mórahalom. A Szent László gyógyvíz és a Hunyadi Mátyás gyógyvíz egyaránt jelentős mennyiségű ásványi anyag tartalommal rendelkeznek.

Az ásványi anyagokban gazdag, jódos jellegű víz 1999-ben kapta meg hivatalosan a gyógyvíz minősítést, ám előtte is betegek ezreinek segített a gyógyulásban. A termálkút gyógyvízzé nyilvánítása során végzett klinikai vizsgálat statisztikailag igazolta a fürdő vizének kifejezett gyógyhatását a térd- és vállízületi megbetegedésekben, így a fürdőt méltán nevezhetjük a térség „térd és váll-centrumának”.

A gyógyfürdőben a Móra- Vitál Térségi Egészségmegőrző és Szociális Nonprofit Kft. közreműködésével több mint harminc féle kezelés áll a betegek rendelkezésére. Érvényes betegbiztosítási kártyával rendelkező magyar állampolgárnak háziorvosi, szakorvosi beutaló ellenében ingyenesen biztosítja a fürdőben található gyógyszerellátások közül a reumatológus szakorvosi vizsgálatot, a fizioterápia, és a szárazföldi gyógytornakezeléseket.

A fürdő egyfajta gyógyászati központ, ami lehetőséget biztosít a koordináció, az egyensúly és az állóképesség fejlesztésére.

Mórahalmon a tervek között szerepel az idegrendszerileg érintett, eltérő fejlődésmenetű gyermekek kezelésének részeként hidroterápia biztosítása vízi közegben. Főként a koraszülött, az idegrendszeri fejlődésben megkésett, figyelem és tanulási nehézségekkel küzdő, beszédfejlődésben megkésett, magatartás zavarokkal küzdő gyermekek kezelését tervezzük a mórahalmi gyógyfürdőben.

Egyén vagy csoportos terápiás foglalkozások bevezetését tervezzük a gyermek érintettségétől, egyéni igényeitől függően szárazföldön, vízben vagy kombinált helyszíneken.

Turisztikai látványosságokban is bővelkedik településünk, amelyek közül kiemelkedik a Madarász-tó és környéke, a Tanaszi rét. A város határában található a Dél-Alföld legszebb semlyékes rétje a Csipaki semlyék. A település határában ritka növényi társulásokat védő természetvédelmi területek találhatók. A természetvédelmi terület védett növényei például: a pókbangó, szibériai nőszirm, korei nőszirm, poloskaszagú kosbor.

Mórahalom jelentős számú látogatót vonzó kulturális rendezvényeknek ad otthont. Pl. Majális, a Homokháti Sokadalom és Dél- Alföldi Rétes fesztivál programja, az Úrnap bűcsű, az augusztusi Új kenyér ünnepe és a novemberi Kórustalálkozó.

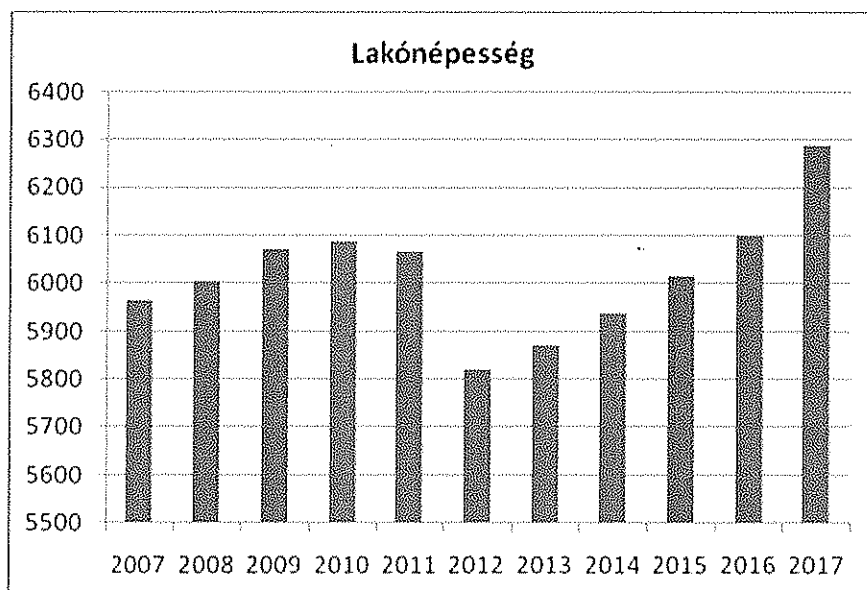
A Dél-alföld első ipari parkja itt valósult meg, kis- és középvállalkozás fejlesztési programok révén egyre több ipari munkahely létesül, kistérségi szinten fejlődik a szolgáltatói szektor, a gyógyturizmusra alapulva fürdőváros született a homokhátságon karnyújtásnyira Szegedtől.

A fentiekre tekintettel kijelenthető, hogy a város gazdasága a turizmusnak és az ipari parknak köszönhetően jelenleg átalakulóban van, mindez igyekszik stabil egzisztenciát biztosítani az itt élőknek.

Mórahalom Csongrád megye legkisebb lélekszámú, legfiatalabb városaként dinamikusan fejlődik, gazdag civil társadalma büszke a múltjára és bizakodik a homokba álmódott jövőjében.

**1. számú táblázat -
Lakónépesség száma az év
végén**

	Fő	Változás
2007	5966	
2008	6007	101%
2009	6072	101%
2010	6090	100%
2011	6067	100%
2012	5822	96%
2013	5872	101%
2014	5938	101%
2015	6017	101%
2016	6100	101%
2017	6290	103%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

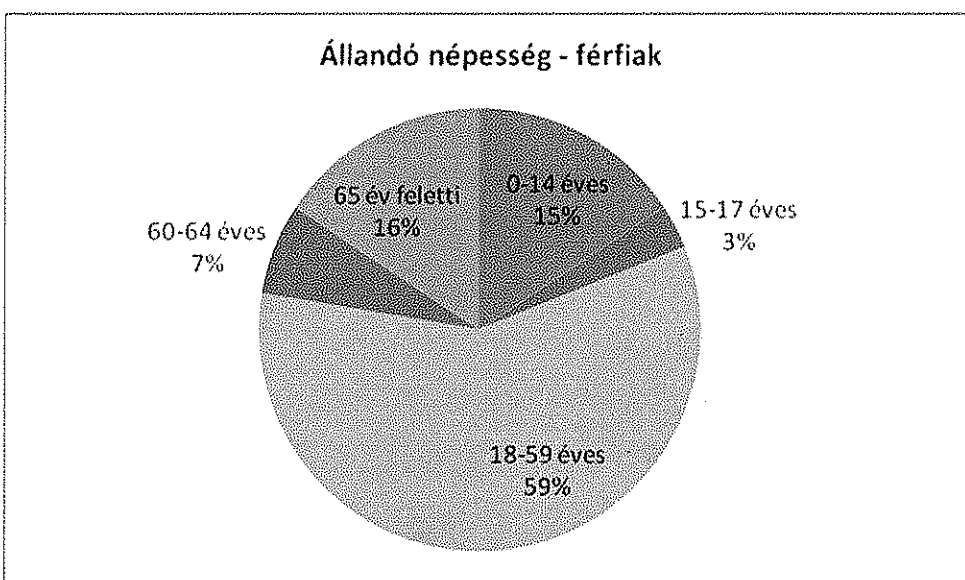
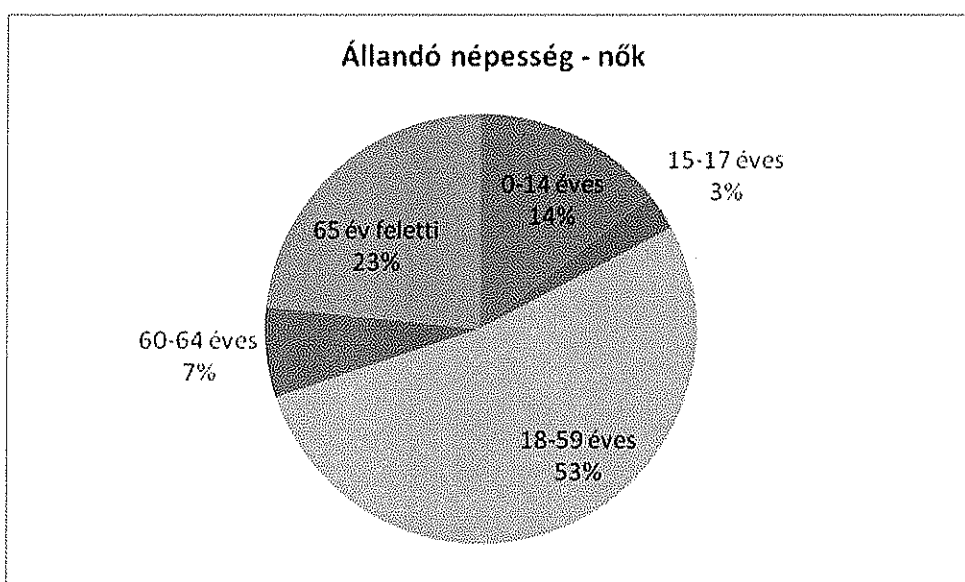
(A lakónépességet úgy értjük, mint az adott területen lakóhellyel rendelkező, de másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen a területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma.)

A lakónépesség változása a településen, a statisztika alapján növekedett. 2012. év óta pozitív változás vehető észre és az óta is a diagramból jól látható az évi 1-3 % mértékű növekedés.

2. számú táblázat - Állandó népesség

	fő			%	
	nők	férfiak	összesen	nők	férfiak
nő	3267	3050	6317	52%	48%
0-2 évesek			194		
0-14 éves	470	478	948	50%	50%
15-17 éves	94	99	193	49%	51%
18-59 éves	1717	1791	3508	49%	51%
60-64 éves	223	204	427	52%	48%
65 év feletti	763	478	1241	61%	39%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

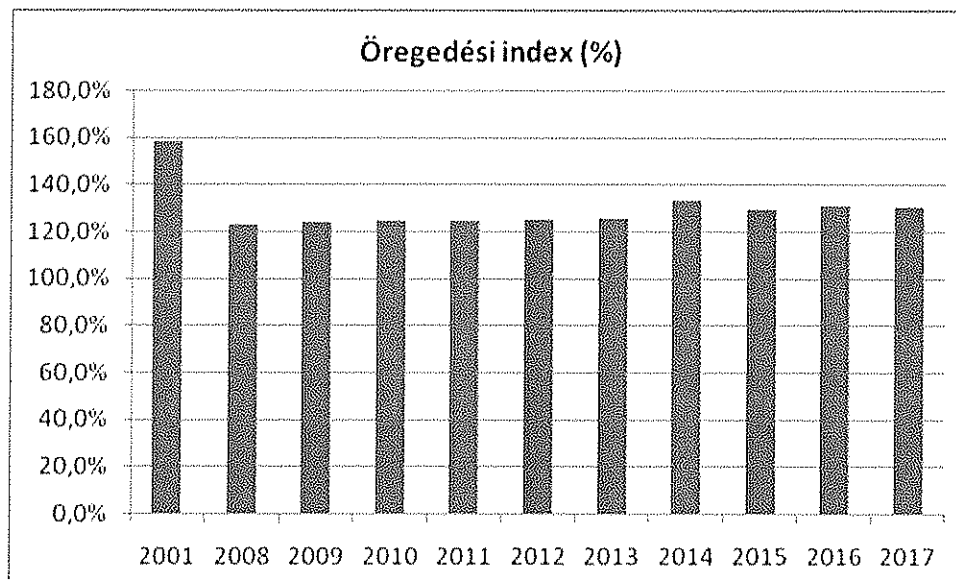
Az állandó népesség arányában jól látszik, hogy a nők aránya, ha nem is nagy arányban, de magasabb a településen, mint a férfiaké. A táblázatból jól kiolvasható, hogy az aktívkorúak aránya

mind a két nemnél magas. Ebben az esetben, ahogy a grafikon is mutatja a férfiak aránya 7%-al magasabb, mint a nőké. A nők vonatkozásában a 60-64 éves korosztály létszáma pont 7%-al magasabb, mint a férfiaké.

3. számú táblázat - Öregedési index

	65 év feletti állandó lakosok száma (fő)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő)	Öregedési index (%)
2001	1354	853	158,7%
2008	1098	892	123,1%
2009	1103	887	124,4%
2010	1124	901	124,8%
2011	1112	891	124,8%
2012	1112	887	125,4%
2013	1132	897	126,2%
2014	1184	887	133,5%
2015	1196	920	130,0%
2016	1220	929	131,3%
2017	1241	948	130,9%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A település öregedési indexe mutatja, hogy a település enyhén előregedő. Fontos azonban megjegyezni azt, hogy a település 2001-es közel 160%-os öregedési indexe 2017-re 130,9 %-ra mérséklődött, ami igen látványos és abszolút pozitív változás.

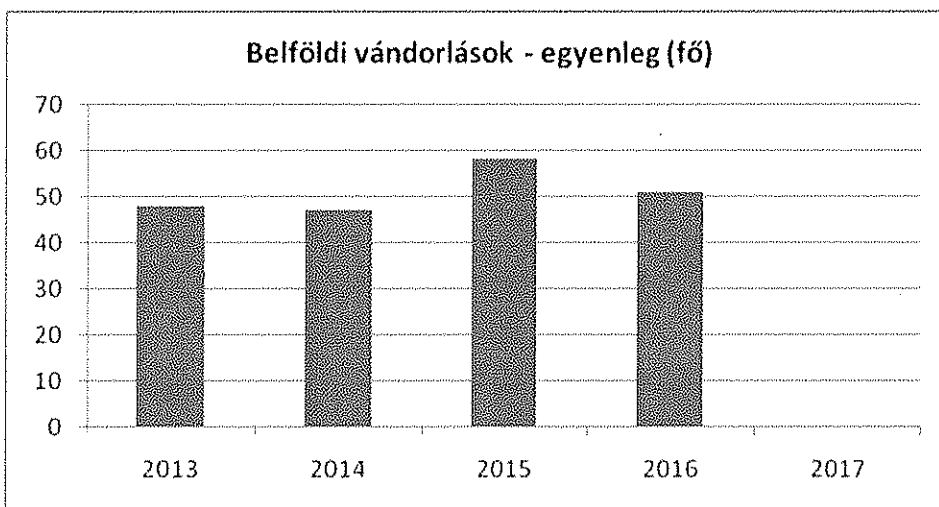
2012-2014. évtől a város öregedési indexe 8,1 % -os emelkedést mutatott, majd 2015-2017 közötti időszakban csökkent. Az öregedési index számokban azt jelenti, hogy 100 fő 14 év alatti gyermekre 2012-2017 között 125-130 fő 65 év - feletti állandó lakos jut a településen.

Az esélyegyenlőség szempontjából, a fentiekből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az idősök fokozott ellátására, segítségére van és lesz szükség a jövőben.

4. számú táblázat - Belföldi vándorlások

Év	Állandó jellegű odavándorlás (TS odavándorlás 0601)	Elvándorlás (TS elvándorlás 0601)	Egyenleg	Állandó oda- és elvándorlások különbségének 1000 állandó lakosra vetített száma (TS 0602)
2013	156	108	48	7,8
2014	141	94	47	7,6
2015	163	105	58	9,28
2016	183	132	51	8,11
2017	n.a	n.a	#ÉRTÉK!	

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

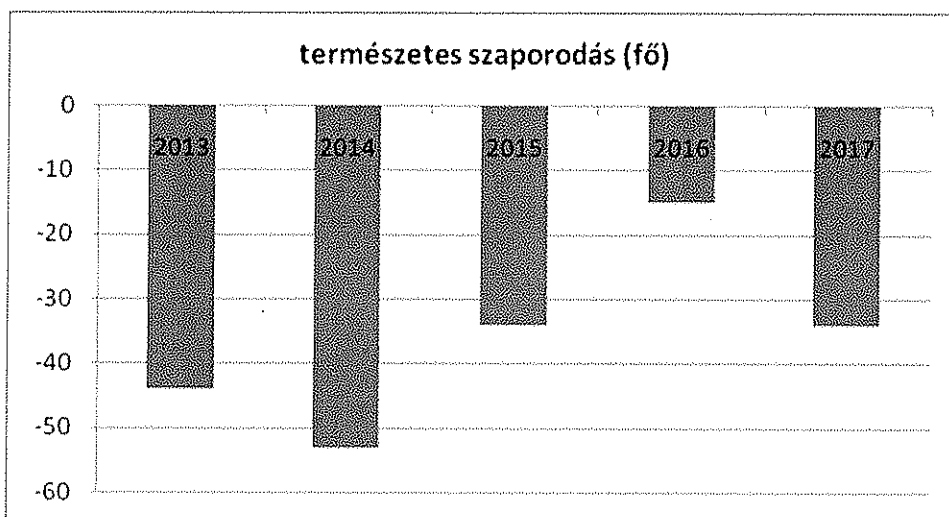

A belföldi vándorlási mutató, mind a négy vizsgált évben pozitív előjelet mutat, amely azt jelenti, hogy Mórahalom elmúlt években tapasztalt lakosságszám növekedése a településre bevándorlóknak köszönhető. Mindez arra enged következtetni, hogy a település vonzereje pozitív. A település pozitív vonzerejéből arra lehet következtetni, hogy a város minden szempontból élhető, utazási szempontból is jól megközelíthető település.

5. számú táblázat - Természetes szaporodás

Év	Élve születések száma (TS 0701)	Halálozások száma (TS 0702)	Természetes szaporodás (fő)
2013	46	90	-44
2014	33	86	-53
2015	60	94	-34
2016	53	68	-15
2017	60	94	-34

Forrás: TelR, KSH-TSTAR

A természetes szaporodás mind a négy vizsgált évben negatív előjelű, ami azt jelenti, hogy az élve születések száma kevesebb, mint az elhalálozások száma.

Az 5. számú táblázatot megvizsgálva jól látható, hogy a természetes szaporodás mértéke kisebb-nagyobb kitérésekkel, de növekvő tendenciát mutat, különösen aggasztó a 2014. év kiugró adata, ebben az évben a településen 86 fő halálozott el, ugyanakkor 33 fő született, azaz az egyenleg -53 fős értéket mutat. Az egyenleg növekedésének oka lehet a vizsgált időszakot végigkísérő világszintű gazdasági válság, amely Magyarországon különösen az elmúlt években éreztette hatását, mindez a bizonytalan gazdasági helyzet a gyermekvállalásra is negatív hatással volt és van jelenleg is.

A városba bevándorló és leteleplő személyek számát figyelmen kívül hagyva megállapítható, hogy a város enyhén előregedő, melyre tekintettel a gyermekek és fiatalok mellett mindinkább figyelmet kell fordítani a főleg egyedül élő, magukra maradt idős emberekre.

Értékeink, küldetésünk

Az esélyegyenlőség minden ember számára fontos érték, amelynek megléte segít abban, hogy mindenkinek esélye legyen jó minőségű szolgáltatásokra.

Az esélyegyenlőség biztosításával az esélyegyenlőtlenséggel küzdő emberek előnyben részesítése valósul meg az élet minden területén, függetlenül attól, hogy nő vagy férfi az illető, egészséges vagy fogyatékossgal él, milyen a származása vagy az anyagi helyzete.

Mórahalom Városi Önkormányzat folyamatosan érvényesíti az esélyegyenlőségi szempontokat az önkormányzat működését, fejlesztését meghatározó alapvető dokumentumaiban. Az Önkormányzat az esélyegyenlőség megvalósítását horizontális elvnek tekinti, amely áthatja valamennyi önkormányzati tevékenységet: a kötelező és önként vállalt feladatok ellátását a helyi szintű közpolitika alakítása során.

Az Önkormányzat az esélyegyenlőségi politikáját munkáltatói szerepkörben, közvetlen szolgáltatásai során és intézményfenntartói szerepkörben egyaránt érvényesíti. Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos tevékenysége folyamán mindent megtesz annak érdekében, hogy az egyes projektek kidolgozásában az érdekelt civil szerveződések is aktív szerepet játsszanak, elősegítve ezzel a település lakosságának ilyen irányú szemléletváltását is. Ennek eszközei szabályozás, támogatás és a jó gyakorlatok bevezetése, bemutatása.

Célok

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja

Mórahalom Városi Önkormányzat az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkriminációmentességet,
- szegregációmentességet,

- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

A HEP helyzetelemző részének célja

Elsődleges célunk számba venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi szempontból fókuszban lévő célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint helyzetét a településen.

E mellett célunk a célcsoportba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférésük alakulását, valamint feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat.

További célunk meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat és azokat a területeket, melyek fejlesztésre szorulnak az egyenlő bánásmód érdekében.

A célok megvalósításának lépéseit, azok forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését az HEP IT tartalmazza.

A HEP IT célja

Célunk a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.

További célunk meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt.

Szintén célként határozzuk meg annak az együttműködési rendszernek a felállítását, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE)

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

Magyarország Alaptörvénye

Az Alaptörvény XV. cikk (1-5) bekezdései szerint

„A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.”

„Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„A nők és férfiak egyenjogúak.”

„Magyarország esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”

„Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”

2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

Az egyenlő bánásmódról szóló törvény 31. § (2) bekezdése lehetőségként fogalmazza meg a települési önkormányzatok részére azt, hogy a helyben élő, hátrányos helyzetű csoportok helyzetének javítása céljából ún. esélyegyenlőségi programot fogadjanak el. Az alapelvek között szerepel a megelőzés- és az állapotmegtartás fontossága, a fogyatékos emberek szükségleteinek sajátosságaira kiterjedő figyelem, az egyenjogúság feltételeinek megteremtése és a hátrányok kompenzációjában való állami kötelezettségvállalás.

A törvény megfogalmazza a fogyatékos emberek körét: érzékszervi sérültek, beszédbeli nehézségekkel küzdők, mozgáskorlátozottak és értelmi fogyatékosok.

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján végeztük.

A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei:

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete és
- a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012 (VI.5.) EMMI rendelet alapján alkalmaztuk.

321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról

A települési önkormányzat által készített helyi esélyegyenlőségi program helyzetelemzésből és intézkedési tervből áll. A helyzetelemzésben meg kell határozni a településen élő hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, különösen a mélyszegénységben élők, romák, gyermekek, nők, idősek és fogyatékkal élők teljes lakossághoz viszonyított képzettségi, lakhatási, foglalkoztatási, egészségi, szociális és területi mutatóit, az adott település esélyegyenlőségi problémáit.

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésében résztvevők képzését végző szerv a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: SZGYF).

Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság a települési önkormányzatok helyi esélyegyenlőségi programjainak elkészítését segítő esélyegyenlőségi mentori hálózatot működtet.

A települési önkormányzat helyi esélyegyenlőségi programjának elkészítéséhez ingyenesen igénybe veheti a SZGYF által működtetett esélyegyenlőségi mentori hálózat szakértőjének segítségét. A mentorok a SZGYF alkalmazásában állnak, a települési önkormányzatok a mentorok közreműködésére vonatkozó igényüket a SZGYF felé írásban jelentik be.

A települési önkormányzat a helyben szokásos módon közzéteszi az általa elfogadott helyi esélyegyenlőségi programot, valamint soron kívül megküldi a SZGYF számára, mely azt honlapján közzéteszi.

2/2012 (VI.5.) EMMI rendelet a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól

A rendelet meghatározza azoknak a részletes adatoknak a körét, melyet kötelezően be kell építeni a HEP-be. Ezeknek az adatoknak a hozzáférhetőségét, felhasználását segíti a TeIR rendszer használata.

A HEP megalkotás során különös figyelmet kell fordítani:

- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Möt.)
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.)
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: FIt.)
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: nemzetiségi törvény)
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.)

- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. Törvény (továbbiakban: Gyvt.)
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban: Nkntv.) előírásaira.

Számos további jogszabály érinti az esélyegyenlőség egyes területeit:

- 2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról
- 1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról
- 2012. évi I. törvény, a Munka Törvénykönyve
- 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 2000. évi LX. törvény a foglalkoztatásból és a foglalkozásból eredő hátrányos megkülönböztetéséről szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1958. évi 42. ülésén elfogadott 111. számú Egyezmény kihirdetéséről
- 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet, a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól
- 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról
- 362/2004. (XII. 26.) Korm. rendelet az Egyenlő Bánásmód Hatóságról és eljárásának részletes szabályairól
- 2004. évi CXXIII. törvény a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról
- 327/2012. (XI. 16.) Korm. rendelet a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációjáról, valamint a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához nyújtható költségvetési támogatásokról

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján végeztük.

A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei,

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete és

- a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012 (VI.5.) EMMI rendelet

alapján alkalmaztuk, különös figyelmet fordítva a

- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Möt.v.)
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.)
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Flt.)
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: nemzetiségi törvény)
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.)
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.)
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban: Nkntv.)

előírásaira.

1.2 Az esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő helyi szabályozás rövid bemutatása

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény tükrében lett létrehozva Mórahalom Városi Önkormányzat Képviselő-testületének a személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról szóló 9/2015. (II. 26.) ÖR rendelete, mely a pénzbeli és természetbeni szociális ellátásokat szabályozza a településen.

A 9/2015. (II. 26.) ÖK rendelet megfogalmazza a rendelet célját 1. § (1) bekezdésében:

„A rendelet célja, hogy a szociális biztonság megteremtése és megőrzése érdekében szabályozza a pénzbeli és természetbeni juttatások, és szociális ellátások igénylésének és megállapításának helyi feltételeit és szabályait.

A képviselő-testület a jelen rendeletben szabályozott szociális támogatások biztosítása révén a szociális szempontból rászorult családoknak nyújt segítséget, egyidejűleg ösztönözni kívánja a kérelmezőket arra, hogy maguk is tegyenek meg minden tőlük elvárható annak érdekében, hogy

családjuk eltartásáról elsősorban kereső tevékenységből származó jövedelemből tudjanak gondoskodni.”²

Mórahalom Városi Önkormányzat belső szabályozásában az önkormányzat alá tartozó intézményeiben külön Esélyegyenlőségi Tervbe foglalta a munkavállalók védelmét, kiemelt figyelmet fordítva a női, negyven évnél idősebb, fogyatékkal élő, valamint a legalább két, tíz éven aluli gyermeket nevelő vagy tíz éven aluli gyermeket nevelő egyedül álló munkavállalókra.

„Az Esélyegyenlőségi törvény az Európai Unió előírásaival összhangban rendelkezik az egyenlő bánásmód elveinek érvényesítéséről, az esélyegyenlőség előmozdításáról. Ennek gyakorlati megvalósítását célozza az Esélyegyenlőségi terv, mely a Munka Törvénykönyvének rendelkezéseivel együtt biztosítja a kiemelten hátrányos helyzetű munkavállalói csoportokra történő fokozott odafigyelést, így különösen az illetmények, munkakörülmények, szakmai előmenetel, képzések, ill. a szülői szereppel kapcsolatos kedvezmények tekintetében.

Mórahalom Városi Önkormányzat, a Mórahalmi Polgármesteri Hivatal, a Napköziotthonos Óvoda, a Szent Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő továbbá a Tóth Menyhért Városi Könyvtár és Közösségi Ház (továbbiakban együtt: Mórahalom Városi Önkormányzat) nagy súlyt fektet arra, hogy az általa foglalkoztatott munkavállalókat semmiféle hátrányos megkülönböztetés ne érje a közszolgálati jogviszonnyal összefüggésben sem korukra, nemükre, faji, etnikai hovatartozásukra, vallási, politikai meggyőződésükre, sem családi viszonyaikra vonatkozóan.”³

A fogyatékkal élők, gyermekek, idősek, romák, nők jogait a magasabb szintű jogszabályok alkalmazásával tartják be a város munkahelyein, közlekedésében, intézményeiben, egyéb szolgáltató létesítményeiben.

Mórahalom város képviselő-testülete 2013-ban esélyegyenlőségi programot fogadott el, melyet 2015-ben valamint 2017-ben felülvizsgált. A Esélyegyenlőségi programban a fentiek figyelembe vételével és a hatályos jogszabályok alapján Mórahalom Város Önkormányzata megfogalmazta a társadalmi esélyegyenlőtlenségek csökkentése érdekében szükséges lépéseket, intézkedéseket.

Az Esélyegyenlőségi Program célja a helyi viszonyokhoz igazodó, a hátrányos helyzetben élő mórahalmi polgárokat segítő, támogató feladatok rendszerezése, ütemezése, az addig jól bevált, hagyományos tevékenységek megőrzésével és megtartásával.

² Mórahalom város Képviselő- testülete 9/2015. (II. 26.) önkormányzati rendelete a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások helyi szabályairól 1. § (1) bekezdés

³ Mórahalom Esélyegyenlőségi Terve Bevezető

A program legfontosabb célkitűzései:

1. az összetartó, szolidáris, a hátrányos megkülönböztetéstől mentes helyi társadalom erősítése,
2. az összehangolt együttműködés a foglalkoztatási, közoktatási, közművelődési, szociális igazgatási, egészségügyi, területfejlesztési komplex tevékenységrendszerben,
3. az egyenlő bánásmód biztosítása a hátrányos helyzetű csoportok számára,
4. a mindenkori jogszabályoknak megfelelő pénzügyi, természetbeni juttatásokhoz, valamint a közszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása.

A társadalmi egyenlőtlenségek megszüntetése természetesen csak a társadalmi szolidaritás megerősítésével, a társadalom megújulási képességének fejlesztésével és erőforrásainak bővítésével érhető el. Ugyanakkor települési szinten is törekedni kell arra, hogy minden állampolgár számára megteremtődjön az esélyegyenlőség a társadalmi élet minden színterén, így a fizikai és kulturális környezetben, a lakhatás és a közlekedési eszközök vonatkozásában, a szociális és egészségügyi ellátás, az iskoláztatás és munkavállalás, valamint a sport és szórakozási lehetőségek területén.

2. Stratégiai környezet bemutatása

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

Az Önkormányzat a település nagyságához mérten meglehetősen nagy ingatlanvagyonnal rendelkezik, amely bérlakásokból és szociális lakásokból áll, mindkét lakástípus esetén elmondható, hogy azok kiadása esetén a város széleskörű szempontrendszer alapján minden esetben egyedi mérlegeléssel dönt arról, hogy ki jut szociális lakás vagy bérlakáshoz a településen. A széleskörű szempontrendszerben természetesen az esélyegyenlőségi szempontok érvényesülése kiemelt szerepet kap és figyelemmel bír. A bérlakások és a szociális lakások nagy számára tekintettel elmondható, hogy jelentős várólista a lakásra várók körében nem alakul ki.

Az akadálymentesítés az önkormányzat-, a közintézmények, közszolgáltatók, a településen működő hivatali, hatósági szervek épületeiben teljes egészében megoldott, tekintettel az elmúlt 5-10 évben – európai uniós és hazai források – segítségével megvalósított intenzív infrastruktúra fejlesztésnek, amelynek megvalósítása során az önkormányzat már a kezdetektől figyelembe vette az akadálymentesítésre vonatkozó szempontokat.

A település életének rövid és hosszú távú fejlesztésében az látható, hogy a városvezetők nem célcsoportokra, hanem az általánosságban megoldandó problémákra fókuszálnak, amelyek megvalósításából az egyes hátrányos helyzetű célcsoportok is profitálnak.

Mórahalmon nincsenek romák és egyéb nemzetiséghez, népcsoporthoz tartozó emberek sem. A városban szegregált környezet nincs, ilyen nem alakult ki.

A város vezetése a település övezeteinek kialakítása során figyelemmel volt arra, hogy az ipari, gazdasági övezetek akár gyalogosan vagy kerékpárral is megközelíthetők legyenek, ezáltal segítve és előmozdítva a mélyszegénységben élők foglalkoztathatóságát, munkavállalását.

A város gyakorlatilag a rendszerváltás óta folyamatosan pályázik, amely különösen az elmúlt 5-10 évben a város arculatán is markánsan nyomot hagyott. A városvezetés döntéseinek meghozatala során természetesen elsődleges szempont, hogy a város lakosainak közérzete, megelégedettsége, a város általános akadálymentesítettsége és az esélyekhez való hozzáférés minél jobb, teljesebb legyen. A város turisztikai, gazdasági vonzerejének növelését célzó intézkedések pedig közvetve és közvetlenül egyaránt a hátrányos helyzetű csoportok helyzetét hivatottak javítani.

2.2 A helyi esélyegyenlőségi program térségi, társulási kapcsolódásainak bemutatása

Mórahalom Városi Önkormányzat, mint a homokháti kistérség székhely önkormányzata az alábbi társulásoknak tagja:

- Homokháti Kistérség Többcélú Társulása abból a célból jött létre, hogy a kistérség lakossága az önkormányzati közszolgáltatásokhoz minél teljesebb körben jusson hozzá és az Önkormányzatok ezen megállapodás keretében történő együttműködéssel minél teljesebb, forrásaik célszerű és optimális felhasználásával biztosítsák a mind magasabb szintű ellátást, közszolgáltatást és a településfejlesztést. Jelenleg a többcélú társulás az általa fenntartott szociális központ útján a kistérség egyes településein, településenként változó összetételű szociális, gyermekjóléti és családsegítő feladatokat lát el. Az Önkormányzatok célja, hogy a Homokháti Szociális Központ segítségével minél hatékonyabb, célszerűbb szociális és gyermekjóléti ellátást biztosítsanak a településeken így természetesen a Mórahalmon élő lakosság számára is. A fenti rendszer útján megoldott a tagönkormányzatok kötelező feladatát képező szociális alapszolgáltatások biztosítása, a nem kötelező alapszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása a szociálisan rászorulóknak részére és a krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára történő segítségnyújtás. A társulás másik feladata a központi orvosi ügyelet térségi szervezése és ellátása.
- Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési Társulása a nevéből eredően elsődlegesen, és kizárólagosan a kistérség területfejlesztési feladatainak ellátására jött létre. A társulás

legfőbb feladata 2018-tól egy térségi szintű hulladékgazdálkodás fejlesztési projekt lebonyolítása lesz.

- A Mórahalom-Zákányszék Szennyvelvezetési és Szennyvíztisztítási Társulása a nevében szereplő két település közötti szennyvízelvezető és tisztító rendszer kiépítésére létrejött projekttársulás. A társulás konkrét célja, 1. közös szennyvíz-agglomeráció keretében a településeken keletkező szennyvizek elvezetése, szennyvíz csatorna létesítése; 2. szennyvíztisztításhoz szükséges, meglévő viziközművek bővítése; 3. új szennyvíztisztító létesítmény létrehozása; 4. szennyvízcsatorna rekonstrukció. A társulást a tagok 2018.03.31. napján megszüntették, a társulás vagyona a tagok között felosztásra került.
- A Mórahalom és Térsége Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulás gyakorlatilag a kistérséget alkotó települések által az Ötv-ben, a Vgtv-ben és egyéb vonatkozó jogszabályokban előírt, a helyi önkormányzatokat terhelő egészséges ivóvíz-ellátási közfeladat hatékony, de ugyanakkor a lakossági díjterhek jelentős növelése nélküli ellátási feladatainak korszerű, hatékonyabb és célszerűbb megoldása érdekében, mint közös cél megvalósítására és a közös érdekérvényesítés elősegítése jegyében létrehozott projekttársulás.
- Mórahalom városa a fentiek felül tagja továbbá a Homokháti Kistérség Belső Ellenőrzési Társulásának, amely a kistérség társulási tagönkormányzatai számára a vonatkozó jogszabályok által előírt belső ellenőrzési feladatokat látja el az egyes önkormányzatoknál és az általuk fenntartott intézményeknél, egyéb szervezeteknél. Mórahalom tagja továbbá a Dél-alföldi Hulladékgazdálkodási Társulásnak, amely a Csongrád megye településeit a nevében szereplő célból és feladatra, továbbá a hulladékgazdálkodással kapcsolatos terület fejlesztésére, közös hulladékgazdálkodással kapcsolatos pályázatok benyújtására és megvalósítására létrehozott társulás.

Az önkormányzatok számára a társulások létrehozása, fenntartása azért célszerű, mert a társulások a kiegészítő állami támogatások igénybevételére jogosulttá válnak, mely a társulások részére a közösen fenntartott intézmények költségtakarékosabb működtetését eredményezik, továbbá az egyes kötelező vagy szabadon választható közfeladatok ellátásának hatékonyabb és gazdaságosabb keretet nyújtanak.

A fenti előnyökön felül a társulások létrehozását indokolhatja továbbá az is, hogy a társulások bizonyos nagyobb volumenű terület-, településfejlesztési beruházások megvalósításának ésszerű, gazdaságos, sokszor egyetlen megoldási módját és lehetőségét jelentik.

2.3 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

A helyi Esélyegyenlőségi Program elkészítését a Központi Statisztikai Hivatal, a *VÁTI* Nonprofit Kft. (teljes nevén *VÁTI* Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Nonprofit Kft.), *TEIR* – Az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer, Nemzeti Munkaügyi Hivatal, TÁKISZ, a helyi Önkormányzat adatbázisa, valamint helyi adatgyűjtés szolgálta. Az esélyegyenlőségi program készítésekor az országos adatbázisokban a 2017. évi adatok még nem elérhetőek. Ezeket két év múlva vagy a következő felülvizsgálat alkalmával pótolni kell.

3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége

A mélyszegénység viszonylag új, de napjainkban egyre gyakrabban használt fogalom. Ezen elsősorban azt a jelenséget érthetjük, amikor valaki vagy valakik tartósan a létminimum szintje alatt élnek és szinte esélyük sincs arra, hogy ebből a helyzetből, önerőből kitörjenek.

Az országban közel négymillió ember él létminimum alatt, közel másfél millióan jövedelmi szegénységben és kb. 1,2 millióan mélyszegénységben, más szóval nyomorban.

Minden társadalom fokmérője, miképpen bánik a magára maradt emberekkel.

A településen az életet, lakhatást, gyermek, időskorú, bántalmazott nő vagy fogyatékkal élő személy ellátatlanságából eredő azonnali beavatkozást igénylő esélyegyenlőtlenségi probléma nincs.

Ez természetesen nem jelentheti azt, hogy az önhibájukon kívül vagy akár önhibájuk okán is szerény vagy szegényes körülmények között élőkre, elesettekre, bármilyen okból hátrányos helyzetben élőkre, az önkormányzat a kötelező, illetve önként vállalt feladatainak ellátása során fokozottan ne figyelne. A településen a szó klasszikus értelmében vett mélyszegénységben-nyomorban élő lakos vagy ilyen család jelenleg nincs. Azonban a munkahelyek hiánya, az elhelyezkedési esélyek rohamos csökkenése a szerény körülmények között élő emberek, családok rohamos lecsúszásához vezet.

A városban roma származású lakosok nem élnek, így a cigányság szegregációja, illetve ellenük irányuló diszkrimináció sem jelentkezik.

3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet

A szegénység számos társadalmi tényező által meghatározott, összetett jelenség, okai között szerepelnek társadalmi és kulturális hátrányok, szocializációs hiányosságok, alacsony vagy elavult iskolai végzettség, munkanélküliség, egészségi állapot, a családok gyermekszáma, a gyermekszegénység, de a jövedelmi viszonyok mutatják meg leginkább.

Az alacsony jövedelműek bevételeinek számottevő része származik a pénzbeli juttatások rendszereiből. Az inaktív emberek között nagy arányban fordulnak elő az alacsony iskolai végzettségűek, a megváltozott munkaképességűek.

Városunkban a tapasztalataink szerint a munkaerő-piacra jutás fő akadályai: az alacsony iskolázottság, a tartós munkanélküli létből fakadó motivációs problémák, a társadalmi előítélet jelenléte.

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

A foglalkoztatás és a munkavégzés a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség kulcselemei, s jelentősen hozzájárulnak a polgároknak a gazdasági, társadalmi és kulturális életben való teljes jogú részvételéhez. Ennek ellenére a foglalkoztatási és a munkaerőpiacon a hátrányos megkülönböztetés számos esetével találkozhatunk.

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (Ft.) célja, hogy biztosítsa a munka és a foglalkoztatás szabad megválasztásához való jog gyakorlásának elősegítését, a foglalkoztatási feszültségek feloldását, valamint az álláskeresőket támogatását. Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény (Mötv.) 15. §-a szerint a helyi önkormányzat a feladat- és hatásköreinek ellátása során – törvényben meghatározott módon és mértékben – biztosítja a közfoglalkoztatási jogviszonyban lévő személyek feladatellátásba történő bevonását.

A helyi önkormányzat az Ft. 8. §-a értelmében külön törvényben meghatározott foglalkoztatási feladatainak ellátása során:

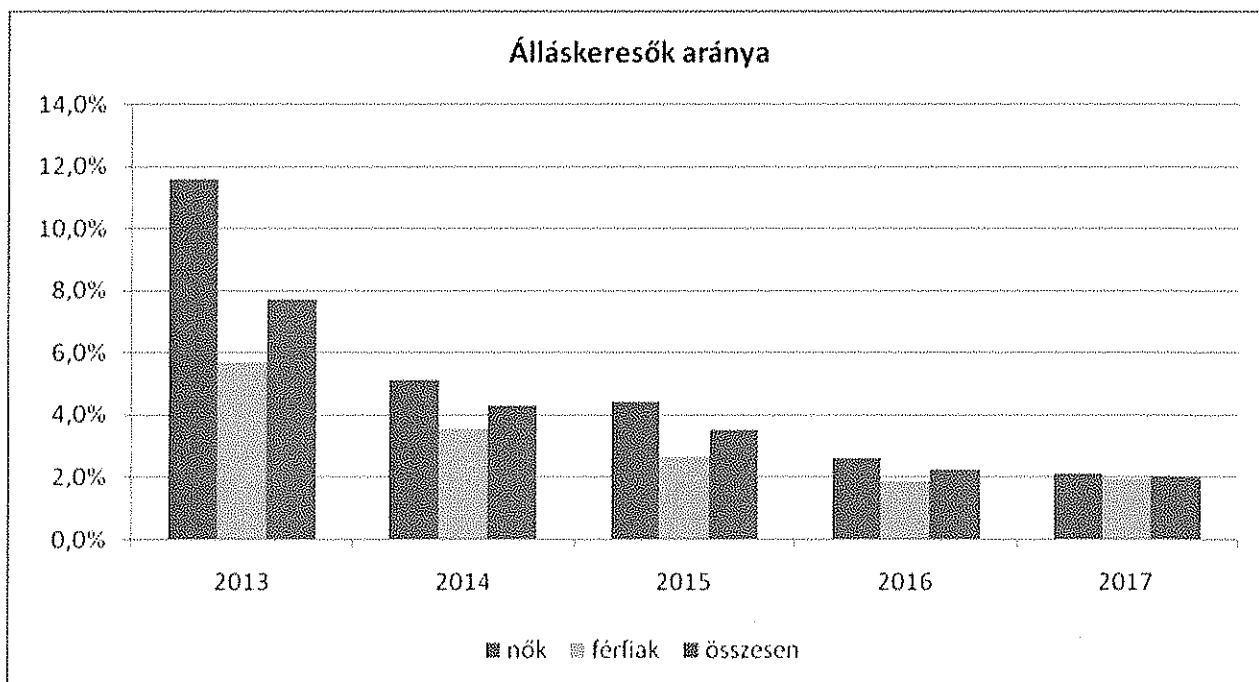
- közfoglalkoztatást szervez,
- figyelemmel kíséri a helyi foglalkoztatási viszonyok alakulását,
- döntéseinek előkészítése, valamint végrehajtása során figyelembe veszi azok foglalkoztatáspolitikai követelményeit,
- az állami foglalkoztatási szerv működési feltételeihez és fejlesztéséhez támogatást nyújt.

Az alábbi táblázatokba gyűjtött adatok, valamint a helyi önkormányzat a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (Flt.) és a Mötv-ben foglalt feladatai alapján településünkre jellemző foglalkoztatottságot, munkaerő-piaci lehetőségeket elemzi az elmúlt évek változásainak bemutatásával, a különböző korosztályok, illetve nemek szerinti bontásban.

3.2.1. számú táblázat - Regisztrált munkanélküliek/Nyilvántartott álláskeresők száma és aránya, 15-64 évesek száma

Év	15-64 év közötti állandó népesség (fő)			Nyilvántartott álláskeresők száma (fő)					
	Nő (TS 0804)	Férfi (TS 0803)	Összesen	Nő (TS 0802)		Férfi (TS 0801)		Összesen	
	Fő	Fő	Fő	Fő	%	Fő	%	Fő	%
2013	1 098	2 091	3 189	127	11,6%	119	5,7%	246	7,7%
2014	2 008	2 104	4 112	103	5,1%	74	3,5%	177	4,3%
2015	2 017	2 114	4 131	89	4,4%	56	2,6%	145	3,5%
2016	2 032	2 109	4 141	53	2,6%	39	1,8%	92	2,2%
2017	2 034	2 094	4 128	43	2,1%	41	1,9%	84	2,0%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Ezek az adatok arra mutatnak rá, hogy Mórahalmon a teljes lakónépességhez képest milyen arányú a nyilvántartott álláskeresők száma, ez miként változott az elmúlt években, illetve, hogy milyen az arány a férfiak és nők között.

Az adatok tanúsága szerint 2013-hoz képest 2014-ben jelentős csökkenés tapasztalható a női, és férfi nyilvántartott álláskeresők számában egyaránt. A öt éves statisztikát tekintve a településen nyilvántartott női álláskeresők száma valamivel meghaladta a férfiak számát. 2014. évtől a korábbi

kiugró 2013-as évek adataihoz képest a nyilvántartott női, férfi álláskeresők számát tekintve mérséklődés tapasztalható, akár a nőket akár a férfiak számát vesszük figyelembe. A 2017. évben a nyilvántartott álláskeresők száma a táblázat kiinduló 2013-évi adatainak szintje alá csökkent és a férfiaknál valamivel több női álláskeresőt tartottak nyilván.

A négy éves statisztikai adatok alapján elmondható, hogy a településen a munkanélküliség látványosan javult, összességében a 2013 évi adatokhoz képest 2017. évre 5,7%-al mérséklődött a regisztrált munkanélküliek aránya a településen élő aktív korú lakosság körében.

A város ipari parkjában található jelentős helybéli lakost foglalkoztató nagyüzemek mellett az elsősorban kereskedelemmel, vendéglátással, turisztikai szolgáltatások nyújtásával foglalkozó kis és középvállalkozások száma, és foglalkoztatási volumene is jelentős. Mindezek mellett az önkormányzat, és intézményei, valamint az önkormányzat által létrehozott gazdálkodó szervezetek által foglalkoztatottak száma is jelentős (közcélu foglalkoztatás).

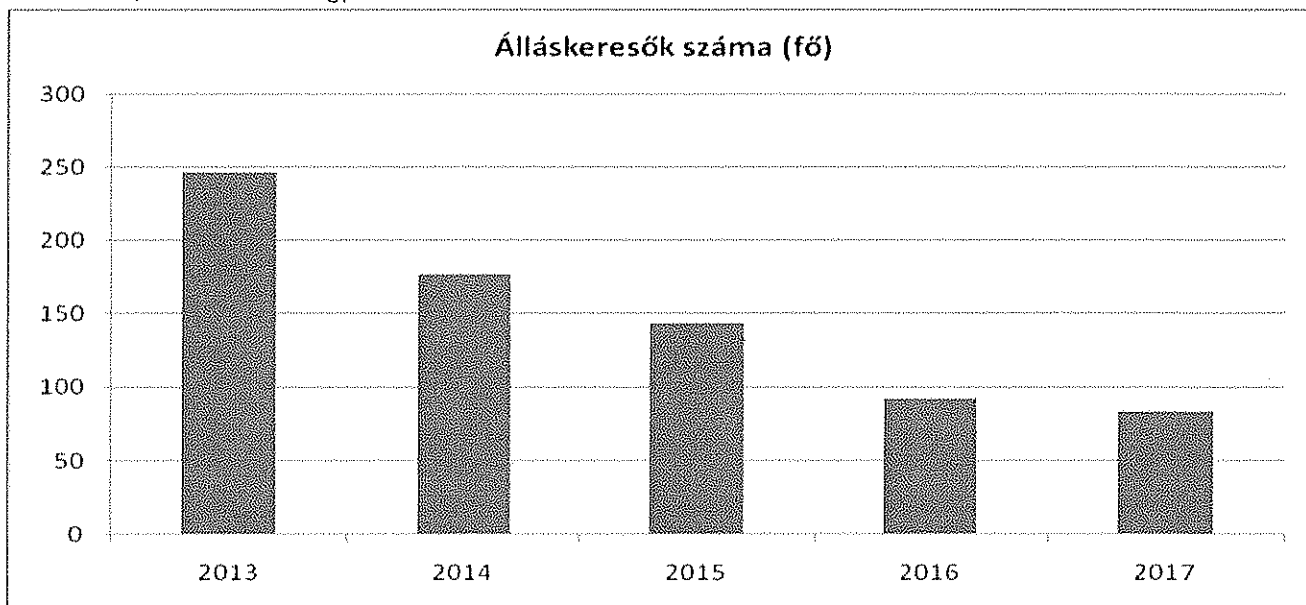
A 2013-ban indult mezőgazdasági programban 20 fő-, a téli és egyéb értékteremtő programban 9 fő, a mezőgazdasági utak rendbetétele programban pedig 17 fő, a közúthálózat javítása a települések belterületén programban 14 fő mórahalmi lakos vesz részt.

A további években is folytatódott a közfoglalkoztatás a településen. 2014-ben illetve 2015-ben évenként 83 fő, 2016. évben 98 fő és a 2017. évben 85 fő került bevonásra a különböző programokban.

3.2.2. számú táblázat - Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma korcsoportok szerint

Regisztrált munkanélküliek/ nyilvántartott álláskeresők száma összesen	Fő összesen	2013	2014	2015	2016	2017
		246	177	144	92	84
20 év alatti (TS 1002)	Fő	5	3	5	3	2
	%	2,1%	1,4%	3,5%	3,0%	2,7%
20-24 év (TS 1003)	Fő	37	25	19	15	11
	%	14,8%	14,3%	13,0%	16,3%	12,8%
25-29 év (TS 1004)	Fő	21	17	15	5	6
	%	8,3%	9,7%	10,2%	5,7%	6,8%
30-34 év (TS 1005)	Fő	25	14	8	4	7
	%	10,1%	7,9%	5,7%	4,6%	7,7%
35-39 év (TS 1006)	Fő	34	27	18	10	6
	%	13,8%	15,4%	12,7%	11,1%	7,4%
40-44 év (TS 1007)	Fő	33	24	18	10	8
	%	13,3%	13,4%	12,7%	10,6%	8,9%
45-49 év (TS 1008)	Fő	26	18	16	10	6
	%	10,4%	9,9%	11,3%	10,9%	7,1%
50-54 év (TS 1009)	Fő	26	17	14	9	6
	%	10,7%	9,7%	9,9%	9,8%	6,5%
55-59 év (TS 1010)	Fő	30	24	19	14	5
	%	12,2%	13,6%	13,0%	15,2%	6,0%
59 év feletti (TS 1011)	Fő	10	8	12	11	11
	%	4,1%	4,5%	8,3%	12,2%	12,8%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A regisztrált munkanélküliek korcsoportonkénti bontása, illetve idősoros változása rámutat arra, hogy a munkanélküliség a különböző korosztályok tekintetében miként változik a településen.

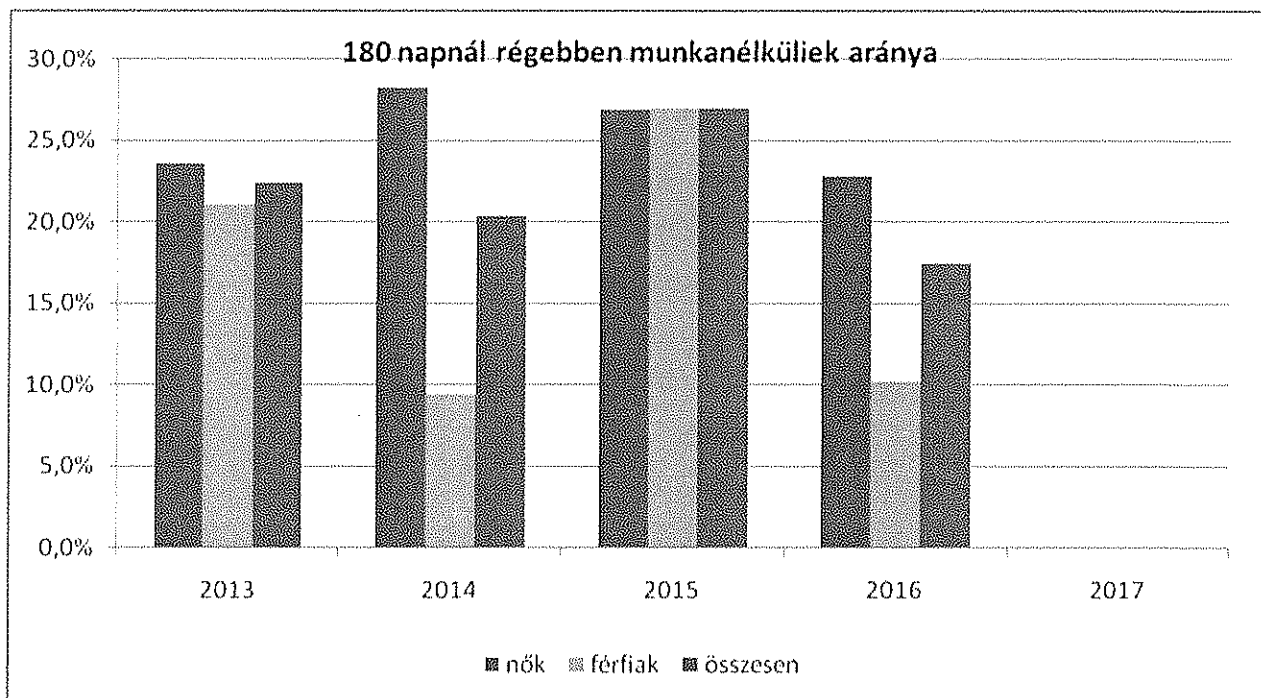
Az adatok elemzéséből megállapítható, hogy a 20 éves és fiatalabb korosztály esetén 2016.-ban kiugró a regisztrált munkanélküliek száma. Megállapítható továbbá, hogy az 56-60 éves korosztály esetén 2013 és 2016 között magas volt a munkanélküliek aránya, mely 2017-re 6 %-ra

mérséklődött a 2016. évi 15,2 %- hoz képest. Megállapítható a statisztika alapján, hogy egy év alatt 9,2 %-al csökkent a 56-60 éves korosztály tekintetében a munkanélküliség a településen. Továbbá megfigyelhető az, hogy az 59 év felettek tekintetében 2016-ban illetve 2017-ben jelentős mértékű a növekedés. Ahogyan az ország más részeire is jellemző, ez a nyugdíj előtt álló korosztály talál legnehezebben munkát.

3.2.3. számú tábla - A munkanélküliek és a 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma és aránya

Év	Nyilvántartott álláskeresők/regisztrált munkanélküliek száma			180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskeresők/regisztrált munkanélküliek száma					
	fő			fő			%		
	Nő (TS 0802)	Férfi (TS 0801)	Összesen	Nő	Férfi	Összesen	Nő	Férfi	Összesen
2013	127	119	246	30	25	55	23,6%	21,1%	22,4%
2014	103	74	177	29	7	36	28,3%	9,4%	20,4%
2015	89	56	145	24	15	39	27,0%	27,0%	27,0%
2016	53	39	92	12	4	16	22,9%	10,3%	17,5%
2017	43	41	84	n.a	n.a	#ÉRTÉK!	#ÉRTÉK!	#ÉRTÉK!	#ÉRTÉK!

Forrás: TelR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

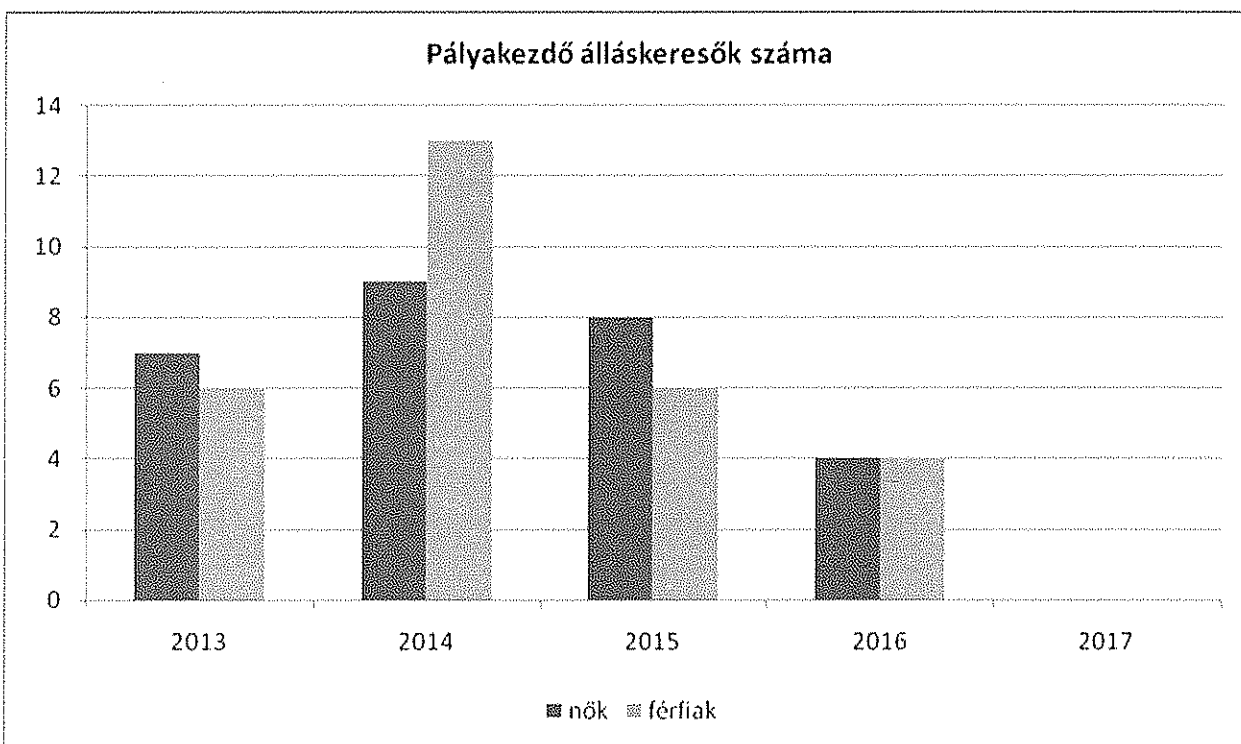
A táblázat arra mutat rá, hogy milyen arányban vannak a tartós munkanélküliek. Minél magasabb a tartós munkanélküliek számaránya, annál inkább szükséges a beavatkozások tervezése, figyelemmel a nemek közötti különbségre. A 2017. évi nemek szerinti megoszlás szerinti adatok nem álltak rendelkezésre. A statisztika alapján elmondható, hogy mind a vizsgált négy évben a 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskereső személyek között is a nők vannak nagyobb számban jelen

a településen. 2014-ben, valamint 2016-ban a grafikon alapján jelentős mértékű különbség mutatkozik a regisztrált nők és férfiak arányát tekintve.

3.2.4. számú táblázat - Pályakezdő álláskeresők száma és a 18-29 éves népesség száma (A táblázat kitöltése és elemzése opcionális.)

Év	18-29 évesek száma			Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma					
	Nő	Férfi	Összesen	Nő		Férfi		Összesen	
	Fő	Fő	Fő	Fő	%	Fő	%	Fő	%
2013	389	459	848	7	1,8%	6	1,3%	13	1,5%
2014	403	471	874	9	2,2%	13	2,8%	22	2,5%
2015	414	460	874	8	1,9%	6	1,3%	14	1,6%
2016	400	447	847	4	1,0%	4	0,9%	8	0,9%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A táblázat egy fontos munkaerő-piaci helyzetre, a pályakezdők helyzetére, elhelyezkedési esélyeikre, lehetőségeikre irányítja a figyelmet. A 3.2.4 táblázatból kitűnik az, amire az előzőekben a regisztrált álláskeresők korcsoportok szerinti bontását tartalmazó táblázatban már egyszer felhívtuk a figyelmet nevezetesen, hogy 2014-ben jelentősen nőtt a pályakezdő álláskeresők száma, miközben a pályakezdő álláskereső nők és férfiak egymáshoz viszonyított aránya a korábbi évekhez mérten változatlan maradt.

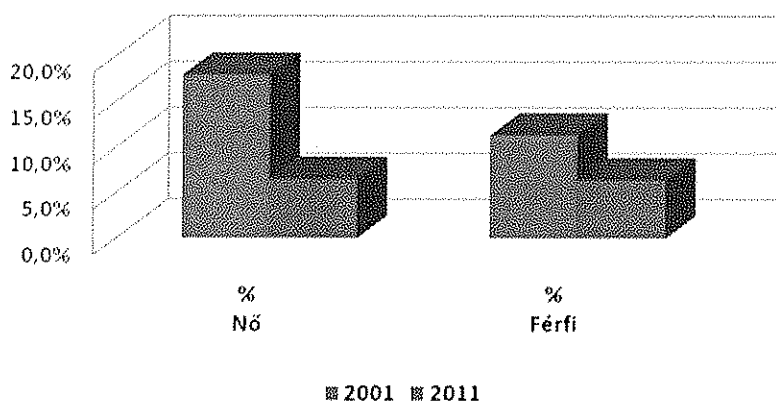
A regisztrált pályakezdő fiatalok részére a munkaügyi szervezet is folyamatosan kínál átképzési, továbbképzési lehetőségeket.

3.2.5. számú táblázat - Alacsonyan iskolázott népesség

Év	Legalább az általános iskola 8. évfolyamát elvégzett 15 éves és idősebb népesség, a megfelelő korúak százalékában		Iskolai végzettséggel nem rendelkező 15 éves és idősebb népesség, a megfelelő korúak százalékában	
	Nő (TS 1602)	Férfi (TS 1601)	Nő	Férfi
	%	%	%	%
2001	82,1%	88,7%	17,9%	11,3%
2011	93,5%	93,6%	6,5%	6,4%

Forrás: TeIR, KSH Népszámlálás

Iskolai végzettséggel nem rendelkező 15 éves és idősebb népesség, a megfelelő korúak százalékában

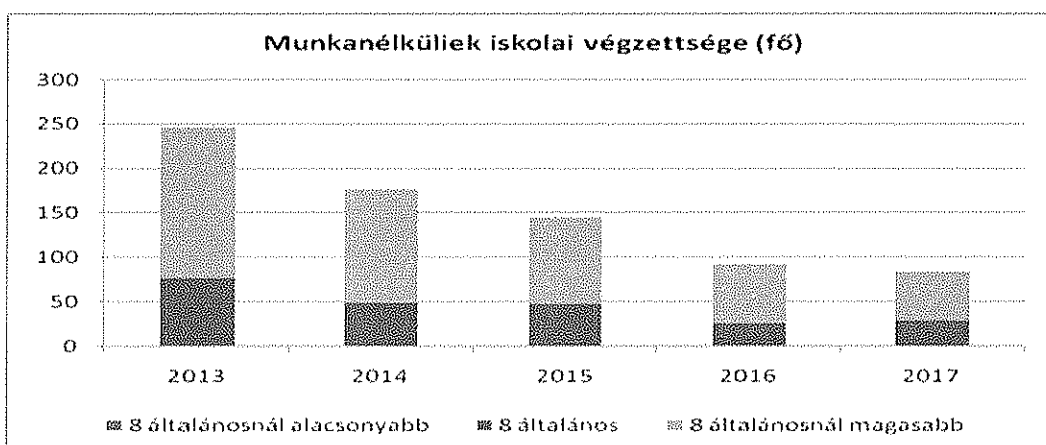

2001. statisztika alapján az iskolai végzettséggel nem rendelkező 15 éves és idősebb népesség körében nők vonatkozásában 17,9 % a férfiak vonatkozásában 11,3%. Ezek az adatok a 2011-es népszámlásra a nők vonatkozásában 6,5 %- ra, míg a férfiak tekintetében 6,4%-ra mérséklődtek. A nők esetében 10 év elteltével 11%- os javulást mutatnak a statisztikák.

3.2.6. számú táblázat - Regisztrált munkanélküliek száma iskolai végzettség szerint

Év	Nyilvántartott álláskeresők száma összesen	A nyilvántartott álláskeresők megoszlása iskolai végzettség szerint					
		8 általánosnál alacsonyabb végzettség (TS 0901)		Általános iskolai végzettség (TS 0902)		8 általánosnál magasabb iskolai végzettség (TS 0903)	
		Fő	%	Fő	%	Fő	%
2013	246	3	1,3%	74	29,9%	169	68,7%
2014	177	1	0,6%	48	27,1%	128	72,2%
2015	144	0	0,2%	48	33,2%	97	67,0%
2016	92	0	0,3%	26	28,1%	66	71,6%
2017	84	1	0,9%	28	33,0%	55	65,5%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A nyilvántartott álláskeresők között iskolai végzettség szerint magas az általános iskolai végzettséggel nem vagy csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya. Ez is mutatja, hogy sokkal nehezebb képzettség nélkül munkát találni.

3.2.7. számú táblázat - Felnőttoktatásban résztvevők

Év	Általános iskolai felnőttoktatásban tanulók száma (TS 3401)	8. évfolyamot eredményesen befejezte a felnőttoktatásban (TS 3301)	
	Fő	Fő	%
2013	0	0	#ZÉRÓOSZTÓ!
2014	0	0	#ZÉRÓOSZTÓ!
2015	0	0	#ZÉRÓOSZTÓ!
2016	0	0	#ZÉRÓOSZTÓ!
2017	0	0	#ZÉRÓOSZTÓ!

Forrás: TeIR, Területi Államháztartási és Közigazgatási Információs Szolgálat (TÁKISZ)

A településen nincs általános iskolai felnőttképzés és erre ismereteink szerint igény sincs. Az általános iskolával nem rendelkezők, munkájukhoz nem érzik szükségét az iskolai végzettségük kiszélesítésére. A felnőttképzés helyben nyújtása ellen szól az, hogy Mórahalom városához közel található a dél-alföldi régió legnagyobb oktatási tudásbázisát magában foglaló Szeged városa, amely széleskörű felnőttképzési kapacitásokkal és lehetőségekkel rendelkezik, továbbá a mórahalmi lakosok számára tömegközlekedéssel is könnyen megközelíthető.

3.2.8. számú táblázat - Felnőttoktatásban résztvevők száma középfokú iskolában

Év	Középfokú felnőttoktatásban résztvevők összesen	Szakiskolai felnőttoktatásban résztvevők száma (TS 3501)		Szakközépiskolai felnőttoktatásban résztvevők száma		Gimnáziumi felnőttoktatásban résztvevők		Középfokú iskolai tanulók száma a felnőttoktatásban (fő) - (TS 3601)
		Fő	%	Fő	%	Fő	%	
2013	76	15	19,7%	61	80,3%	0	0,0%	57
2014	0	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
2015	0	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1
2016	0	n.a	0,0%	n.a	0,0%	n.a	0,0%	n.a
2017	0	n.a	0,0%	n.a	0,0%	n.a	0,0%	n.a

Forrás: TeIR, Területi Államháztartási és Közigazgatási Információs Szolgálat (TÁKISZ)

A Középfokú felnőttoktatásban összesen részt vevők, a szakiskolai, szakközépiskolai, gimnáziumi és középiskolai felnőttoktatásban részt vevők száma nem ismert, az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (továbbiakban TeIR) sem tartalmaz adatot erre vonatkozóan. A település vonatkozásában a középfokú felnőttoktatás 2012-2015 év között megszűnt. 2001-2015. közötti időszakban a város különböző pályázati forrásból tudta megvalósítani a sokszínű akkreditált illetve OKJ-s képzéseket.

A város vezetése kiemelten fontosnak tartja középfokú oktatás újraélesztését a településen, így új szakképző intézmény létre hívását kezdeményezte Mórahalmon. 2018/2019-es tanévtől a Szegedi Szakképzési Centrummal együttműködve a Szakképzési Centrum keretein belül működő, új mórahalmi szakképző intézménnyel bővül a település oktatási területen.

Az oktatási projekt kiemelt célkitűzéseként a helyi igényeken alapuló oktatási egyenlőtlenségek mérséklését, valamint az oktatás minőségének fejlesztését jelölte meg, annak érdekében, hogy az eredményesen szolgálja a térségben élő gyermekek és fiatalok fejlődését.

A helyi igények figyelembevételével rugalmasan alkalmazkodjon a munkaerőpiac folyamatosan változó igényeihez és biztosítsa a gazdaság versenyképességének fenntartásához szükséges, megújulni képes humán erőforrásokat.

Közfoglalkoztatás

Foglalkoztatás szempontjából hátrányos helyzetűek közé sorolhatók az idősebb, nyugdíj előtt álló korosztályok, a gyermekvállalást követően a munkaerőpiacra visszatérő nők, valamint a megváltozott munkaképességű és fogyatékos emberek. Alacsony továbbá a 15–24 éves korosztály munkaerő-piaci részvétele is. A fiatalok távolmaradását főként az oktatási, képzési idő meghosszabbodása indokolja, ugyanakkor jelentősen megnőtt az iskola befejezése utáni munkahelykeresés ideje is. A pályakezdő fiatalok elhelyezkedését elsősorban a munkalehetőségek száma, a nem megfelelő szakmaválasztás, a szakmai tapasztalat hiánya és az iskolai végzettség befolyásolja. Az ifjúsági munkanélküliség strukturális munkanélküliség, a munkaerőpiac elvárásai ma már nemcsak a végzettségre és a szakképzettségre, hanem a különböző személyes kompetenciákra, szakmai és gyakorlati tudásra vonatkoznak.

2011. szeptember 1. napján hatályba lépett a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény, amely létrehozta a közfoglalkoztatás új rendszerét.

Mórahalom Városi Önkormányzat évről-évre rendszeresen és folyamatosan szervez közfoglalkoztatási programokat, illetve együttműködik a közfoglalkoztatási programok bonyolítóival.

A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének mobilitási, információs és egyéb tényezői

A Csongrád Megyei Kormányhivatal Mórahalmi Járási Hivatal Munkaügyi Kirendeltsége fogadja az álláskeresőket és a még nem nyilvántartott munkát keresőket is. Minden esetben az ügyintézők törekednek arra, hogy az ügyfelek részére megfelelő állásokat keressenek és ajánljanak fel. A Kirendeltség a munkaerőpiaci képzések lebonyolításában, a képzési lehetőségek felkutatásában, a

pályaválasztási tevékenységgel kapcsolatban az intézményi és a piaci képzőkkel tart fenn kapcsolatokat. Ebben a munkáltatók is részt vesznek, amennyiben az igényeik alapján munkaviszonyban állók vagy felvételre kerülők előzetes képzését igénylik. Tanácsadás keretében: munka-, pálya-, álláskeresési-, rehabilitációs és pszichológiai egyéni tanácsadáson való részvételre van lehetőség.

A munkaerő-piaci integrációt térségünkben a Csongrád Megyei Kormányhivatal Mórahalmi Járásai Hivatal Munkaügyi Kirendeltsége koordinálja. A munkanélküliek a Munkaügyi Központ által szervezett képzéseken vehetnek részt. A legtöbb képzés valamilyen szakma elsajátítására – szakács, vendéglátó eladó, szociális gondozó és ápoló, villanyszerelő, CNC forgácsoló, stb. – irányul. Ugyanakkor a képzések között találunk nyelvi képzést, 7-8. osztály felzárkóztató képzést is.

Jelenleg a TOP-5.1.2-15. program fut a településen, amely keretében képzési támogatásban, foglalkoztatási támogatásban (bérköltség vagy bértámogatás) és vállalkozóvá válás támogatásban lehet részt venni.

A paktum projekt célja a helyi igényekre alapozott, célzott képzés és foglalkoztatás révén a hátrányos helyzetű álláskereső személyek munkába állásának támogatása.

Paktum projekt tekintetében hátrányos helyzetű célcsoportnak minősülnek azok a személyek, akik:

1. alacsony iskolai végzettségűek,
2. 25 év alatti fiatalok,
3. 30 év alatti pályakezdő álláskeresők (gyakornoki program),
4. 50 év feletti,
5. GYED-ről vagy GYES-ről visszatérők vagy legalább egy gyermeket egyedül nevelők,
6. foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők,
7. tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek,
8. megváltozott munkaképességű személyek,
9. roma nemzetiségű személyek,
10. közfoglalkoztatottak,
11. inaktívak.

A településen a fő foglalkoztatók az ipari parkban található nagyvállalkozók és a kkv-k, amely utóbbiak számának növekedése várható. A környező ipari, kereskedelmi, szolgáltató foglalkoztató centrumok (Szeged) tömegközlekedéssel megközelíthetőek.

A Mélyszegénységben élők és romák települési önkormányzati saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatása

A mélyszegénységben élők számát az aktív korúak ellátásában részesülők számának felhasználásával tudtuk megbecsülni. Az önkormányzat elsősorban az aktív korúak ellátásában, ezen belül is a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülőket alkalmazza a közfoglalkoztatás keretében intézményeiben, illetve a tulajdonában álló gazdasági társaságoknál.

A városban roma származású lakosok nem élnek, ezért a települési önkormányzat saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatásukra vonatkozóan nincsenek adatok.

Hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

Foglalkozási diszkriminációról nincs tudomásunk településünkön.

3.3 Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások

E fejezetben kiemeljük a pénzbeli és természetbeni szociális támogatásokat, valamint a munkaerőpiaci szolgáltatásokat és az álláskeresők számára elérhető szolgáltatásokat.

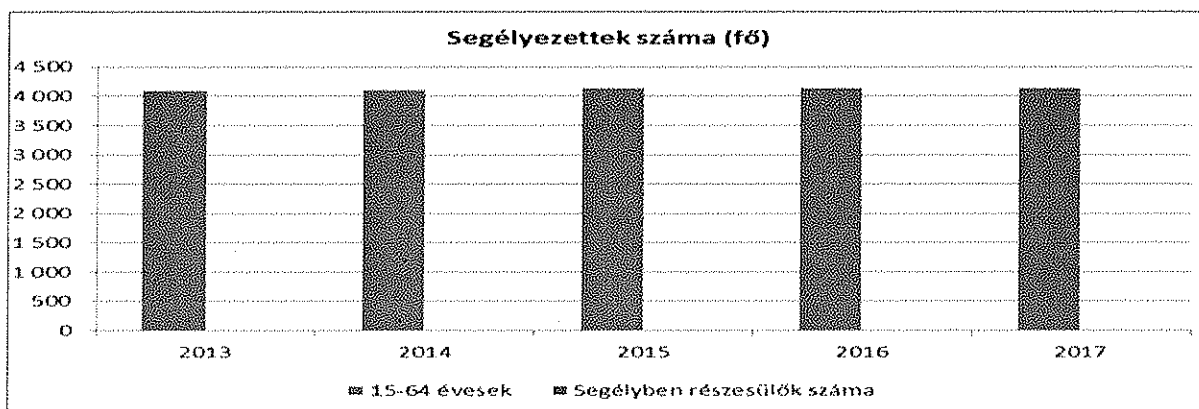
E területen az Szt. 25. §-a és 47. §-a alapján a szociálisan rászoruló személyek részére a következő pénzbeli és természetbeni ellátási formák adhatók:

- Pénzbeli ellátások: időskorúak járadéka, aktív korúak ellátása (egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás), ápolási díj
- Természetbeni ellátás továbbá a köztemetés, közgyógyellátás, egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság.

3.3.1. számú táblázat - Álláskeresői segélyben részesülők száma

Év	15-64 év közötti állandó népesség száma (TS 0803 és TS 0804 összesen)	Álláskeresői segélyben részesülők (fő) - (TS 1101)	Álláskeresői segélyben részesülők %
2013	4 089	6	0,2%
2014	4 112	5	0,1%
2015	4 131	7	0,2%
2016	4 141	11	0,3%
2017	4 128	9	0,2%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

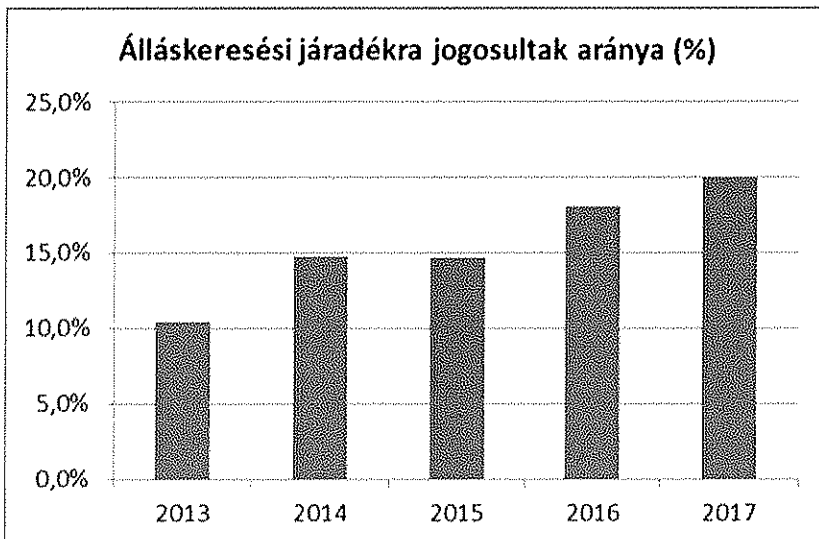

A munkanélküliek száma magasabb, mint az ellátottak száma. Az ellátottak számának csökkenését az okozza, hogy az álláskeresői ellátások megállapításának feltételei folyamatosan szigorodtak, illetve a folyósítás ideje is mindössze 90 napra csökkent.

3.3.2. számú táblázat - Járadékra jogosult regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresőik száma

Év	Nyilvántartott álláskeresőik száma (TS 1301)	Álláskeresői járadékra jogosultak (TS 1201)	
	Fő	Fő	%
2013	245,50	25,75	10,5%
2014	177,25	26,25	14,8%
2015	144,50	21,25	14,7%
2016	76,00	13,75	18,1%
2017	83,50	16,75	20,1%

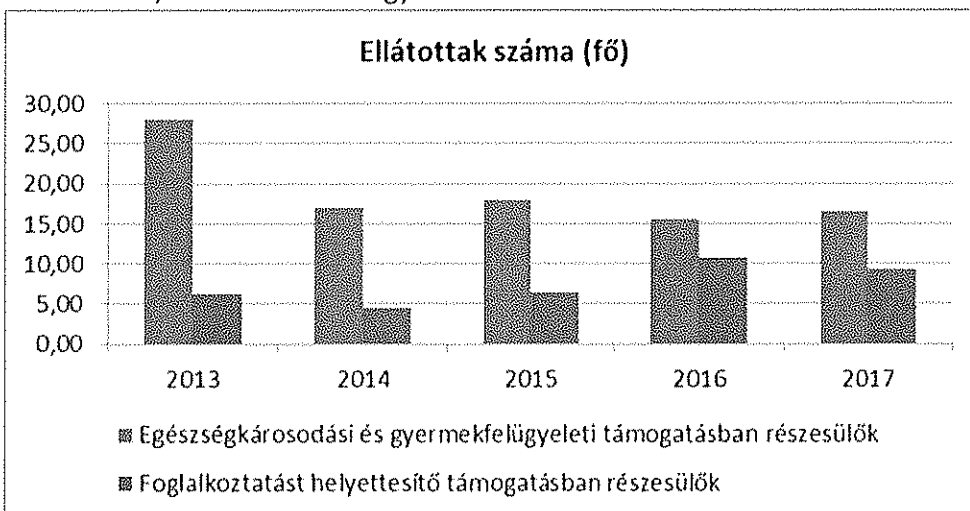
Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

3.3.3. számú táblázat- Rendszeres szociális segélyben és foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek száma

Év	Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesülők átlagos száma 2016. márc. 1-től (TS 5401) (2015. február 28.-ig rendszeres szociális segélyben részesülők (TS 1401))		Foglalkoztatást helyettesítő támogatás (álláskeresési segély - TS 7015 negyedévek átlagában számolva)	
	Fő	15-64 évesek %-ában	Fő	Munkanélküliek %-ában
2013	28,00	0,68%	6,25	2,55%
2014	17,00	0,41%	4,50	2,54%
2015	18,00	0,44%	6,50	4,50%
2016	15,50	0,37%	10,75	14,14%
2017	16,50	0,40%	9,30	11,14%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Mint azt már korábban megállapítottuk 2013. évtől a munkanélküliek száma fokozatosan csökken. A fenti táblázatokból ugyanakkor kitűnik, hogy a Munkaügyi Központtól álláskeresési segélyre

jogosultak száma a 2016. évi csúcsot követően fokozatosan csökken. Megállapítható továbbá, hogy a Munkaügyi Központtól álláskeresési járadékra jogosultak esetén a vizsgált években a csúcsot az álláskeresési járadékra jogosultak száma a 2014. évben érte el, az azt követő években a jogosultak számának csökkenése figyelhető meg.

Az önkormányzattól aktív korúak ellátásában – rendszeres szociális segély, foglalkoztatást helyettesítő támogatás – részesülők száma fokozatosan és évről-évre csökken.

A segélyben részesülők a tartós munkanélküliekhez tartoznak, mivel már több mint 365 napja együttműködnek a Munkaügyi Központtal. A foglalkoztatást helyettesítő támogatás összege a mindenkori öregségi nyugdíjminimumhoz igazítva, több mint négy évig változatlanul 28.500 forint volt, majd ez lecsökkent 22.800,- forintra. Megállapítható, hogy a szociális segély meghatározó mértékben jelenik meg a település alacsony jövedelmű lakosságának körében.

Munkaerő-piaci szolgáltatások

Az Ft. III. fejezete rögzíti a munkaerő-piaci szolgáltatásokat és a foglalkoztatást elősegítő támogatásokat.

Az állami foglalkoztatási szerv és az állami felnőttképzési intézmény által nyújtott szolgáltatások a következők:

- a) képzések elősegítése
- b) foglalkoztatás bővítését szolgáló szolgáltatások
- c) álláskeresők vállalkozóvá válását elősegítő támogatás
- d) munkahelyteremtés és munkahely megőrzés támogatása
- e) munkaerő-piaci programok támogatása
- f) egyes általánostól eltérő foglalkoztatási formák támogatása

Álláskeresők támogatása

A támogatott képzésben részesíthető személyek körét és a képzési támogatásként adható juttatásokat az Ft. 14. §-a rögzíti.

A hátrányos helyzetű személyek foglalkoztatásának bővítését szolgáló támogatások nyújthatók az Ft. 16. §-a alapján a munkaadó részére a törvényben rögzített feltételek esetén.

Az álláskeresők vállalkozóvá válását elősegítő támogatás nyújtható az Ft. 17. §-a szerint a legalább három hónapja folyamatosan álláskeresőként nyilvántartott vagy rehabilitációs járadékban részesülő magánszemélyek számára, legfeljebb hat hónap időtartamra, havonta a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) összegéig terjedő vissza nem térítendő formában, pályázati eljárás keretében.

A munkahelyteremtés és munkahelymegőrzés támogatásáról az Ft. 18. §-a rendelkezik, eszerint pályázati eljárás keretében, vissza nem térítendő munkahelyteremtő támogatás nyújtható a munkavállalók létszámának növelésével tartós foglalkoztatást biztosító munkáltató számára.

Az álláskeresőket ellátására vonatkozóan az Ft. 25. §-a szerint álláskeresői járadék folyósítható annak az álláskereső személynek, aki megfelel a törvény e rendelkezése szerinti feltételeknek.

Az Ft. 30. §-a szerint az álláskereső kérelmére nyugdíj előtti álláskeresői támogatást kell megállapítani a jogszabályban rögzített feltételek esetén.

Az álláskereső részére járó álláskeresői járadék, álláskeresői segély megállapításával, valamint a munkahelykereséssel kapcsolatos helyközi utazási költségtérítés állapítható meg az Ft. 32. §-a szerint.

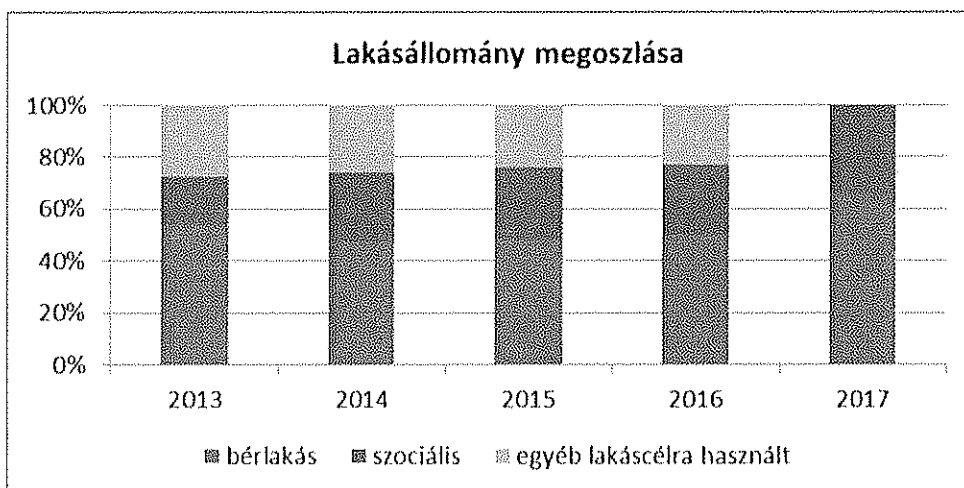
3.4 Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció

E fejezetben a lakhatáshoz kapcsolódó területet elemezzük, kiemelve a bérlakás-állományt, a szociális lakhatást, az egyéb lakáscélra nem használt lakáscélú ingatlanokat, feltárva a településen fellelhető elégtelen lakhatási körülményeket, veszélyeztetett lakhatási helyzeteket és hajléktalanságot, illetve a lakhatást segítő támogatásokat. E mellett részletezzük a lakhatásra vonatkozó egyéb jellemzőket, elsősorban a szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

3.4.1. számú táblázat - Lakásállomány

Év	Lakásállomány (db) (TS 4201)	Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma	Bérlakás állomány (db)	Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma	Szociális lakásállomány (db)	Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma	Egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok (db)	Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma
2013	2 698	n.a	113	1	39	n.a	57	n.a
2014	2 712	n.a	122	1	70	n.a	67	n.a
2015	2 718	n.a	124	1	70	n.a	62	n.a
2016	2 721	n.a	134	1	74	n.a	62	n.a
2017		n.a	141	1	72	n.a	n.a	n.a

Forrás: TeIR, KSH Tstar, önkormányzati adatok

Az önkormányzati törvény az önkormányzatok ellátandó feladatai között rögzíti a lakás (és helyiség) gazdálkodást. A törvény rögzíti az önkormányzatok számára a hajléktalanság megelőzésének és a területükön hajléktalanná vált személyek ellátásának és rehabilitációjának kötelezettségét 2013. január 1-jétől.

Az önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásáról Mórahalom Városi Önkormányzat Képviselő-testületének az önkormányzati tulajdonban álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásáról és elidegenítéséről szóló 29/1993. (XII. 31.) önkormányzati rendelete rendelkezik.

E rendelet szerint Szociális helyzet alapján adható bérbe az önkormányzati lakás annak:

''(1) Szociális, jövedelmi és vagyoni helyzet alapján lehet a lakást bérbe adni annak a pályázónak, aki megfelel a rendeletben előírt feltételeknek, és akivel szemben nem áll fenn kizáró ok.

(2) Szociális helyzete alapján pályázat akkor nyújtható be, amennyiben a pályázó és a vele együtt költöző családtagjainak egy főre eső havi nettó jövedelme nem haladja meg

a./ a pályázó és a vele együtt költöző családtagjainak egy főre eső nettó havi jövedelme nem haladja meg a mindenkori nyugdíjminimum háromszorosát,

b./ létfenntartásához szükséges mértéken felül ingó vagyona nincs, továbbá forgalomképes belterületi ingatlannal nem rendelkezik.'''⁴

Településünkön hajléktalan személy nincsen.

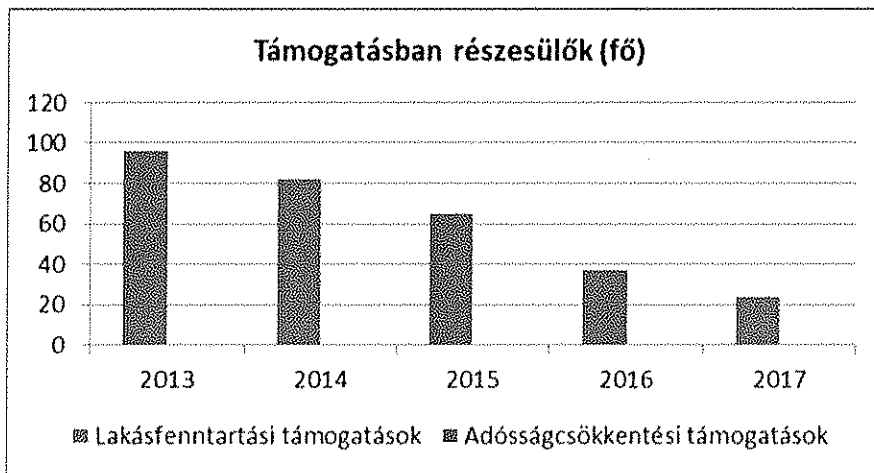
Lakhatást segítő támogatások

3.4.2. számú táblázat - Lakásfenntartási és adósságcsökkentési támogatásban részesülők száma

Év	Lakásfenntartási támogatásban részesített személyek száma (TS 6001)	Összesen adósságcsökkentési támogatásban részesítettek száma (TS 6101)
2013	96	0
2014	82	0
2015	65	0
2016	37	0
2017	24	0

Forrás: TelR, KSH Tstar

⁴ Mórahalom város Képviselő- testületének 29/1993. (XII.31.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásáról és elidegenítéséről 3. § (1) és (2) bekezdése

A lakásfenntartási támogatás a szociálisan rászoruló háztartások részére a háztartás tagjai által lakott lakás vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség fenntartásával kapcsolatos rendszeres kiadásaik viseléséhez nyújtott hozzájárulás. A 9/2015. (II.26.) önkormányzati rendelet a 2. § (1) pontjában fogalmazza meg azt, hogy a képviselő-testület a települési támogatásokra, valamint a rendkívüli települési támogatásokra vonatkozó hatáskörének gyakorlását a Szociális Bizottságra ruhazza át. Az önkormányzati rendelet 2016. február 13. napjától hatályos.

A rendelet 7. § (1)-(3) bekezdésében fogalmazza meg a lakhatási költségek a lakhatási költségek viseléséhez nyújtott lakásfenntartási támogatásra való jogosultság, valamint a támogatás formáját.

„(1) A lakásfenntartási támogatás a szociálisan rászoruló háztartások részére a háztartás tagjai által lakott lakás fenntartásával kapcsolatos rendszeres kiadásaik viseléséhez nyújtott hozzájárulás.

A hatáskör gyakorlója a villanyáram-, a gázfogyasztás, a víz- és csatornahasználat költségei és díjai viseléséhez lakásfenntartási támogatást nyújt.

(2) A lakásfenntartási támogatást kizárólag természetbeni szociális ellátás formájában – vagyis a támogatási összeg szolgáltató részére történő folyósításával – és a lakásfenntartással összefüggő azon rendszeres kiadásokhoz kell nyújtani, amelyek megfizetésének elmaradása a kérelmező lakhatását a legnagyobb mértékben veszélyezteti.

Azon személy esetében, akinél előrefizetős gáz- vagy áramfogyasztást mérő készülék működik, a lakásfenntartási támogatást vagy annak meghatározott részét természetben, a készülék működtetését lehetővé tevő formában kell nyújtani.

(3) Lakásfenntartási támogatásra jogosult az a személy, akinek a háztartásában az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb

összegének 200 %-át. Az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelem megegyezik a háztartás összjövedelmének és a nullafogyasztási egységek összegének hányadosával.”⁵

Az Szt. szerint adósságkezelési szolgáltatás nyújtására a negyvenezernél több állandó lakosú települések kötelezettek. Erre tekintettel településünk adósságkezelési szolgáltatást nem nyújt, ezért a vizsgált időszakban az adósságcökkentési támogatásban részesítettek száma minden esetben nulla.

Eladósodottság

Településünkön 2016-ben 15 fő részére töltöttünk ki a védendő fogyasztói kérelemhez kapcsolódó igazolást az önkormányzatnál. Védendő fogyasztói kérelmet az nyújthat be a villamos energia szolgáltatónál, illetve a gázszolgáltatónál, aki a jogszabályban meghatározott ellátásban részesül és tartozása van a szolgáltató felé. Ez alapján részletfizetést vagy fizetési halasztást kaphat.

Önkormányzat vonatkozásában a benyújtott Védendő fogyasztói kérelmek száma azért mérséklődött, mert a 1993. III. évi a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvény 2013. évben történt módosítása kapcsán az önkormányzatoktól több szociális ellátás átkerült a járási hivatalok hatáskörébe.

Lakhatás egyéb jellemzői: külterületeken és nem lakóövezetben elhelyezkedő lakások, minőségi közszolgáltatásokhoz, közműszolgáltatásokhoz való hozzáférés bemutatása

Nem áll rendelkezésre adat a külterületi házak, tanyák közműellátottságáról.

3.5 Telepek, szegregátumok helyzete

Mórahalmon telep, szegregátum nem található.

3.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Mórahalom város egészségügyi alapellátását 3 fő felnőtt háziorvos, 1 fő gyermek háziorvos, 2 fő fogorvos látja el. A háziorvosok vállalkozási formában működnek területi ellátási kötelezettséggel. Az ügyeleti ellátás térségi szinten szervezett. A központi orvosi ügyeletet a Homokháti Kistérség Többcélú Társulása működteti 1 mórahalmi és 1 ruzsai telephellyel. A többcélú társulás által ellátott

⁵ Mórahalom város Képviselő-testületének 9/2015 (II.26) önkormányzati rendelete A pénzügyi és természetbeni szociális ellátások helyi szabályairól 7. § (1)-(3) bekezdése

központi orvosi ügyelet működtetése első sorban a működési területen tevékenykedő háziorvosokkal kötött vállalkozási szerződések útján került megoldásra.

Az anya-, gyermek-, csecsemővédelmi ellátásról a 3 fős védőnői szolgálat gondoskodik.

3.6.1. számú táblázat – Orvosi ellátás

Év	Felnőttek és gyermekek részére szervezett háziorvosi szolgálatok száma (TS 4401)	Csak felnőttek részére szervezett háziorvosi szolgáltatások száma (TS 4301)	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (TS 4501)
2013	4	3	1
2014	4	3	1
2015	4	3	1
2016	4	3	1
2017	4	3	1

Forrás: TeIR, KSH Tstar

3.6.2. számú táblázat - Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma

Év	Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma (TS 5601)
2013	215
2014	164
2015	145
2016	141
2017	146

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Az állampolgárok a közszolgáltatások többségét – a fekvőbeteg ellátás kivételével – helyben elérik. Az Önkormányzat minden kötelező feladatát ellátja.

A magyar lakosság egészségi állapota még mindig messze elmarad szinte valamennyi egészségmutató tekintetében az Európai Unió más országaitól annak ellenére, hogy két évtizede javulás figyelhető meg a vizsgált indikátorokban. A kimagaslóan rossz halandósági mutatók mellett

számos betegcsoport magas incidenciája miatt a magyarok rosszabb minőségű és rövidebb életre számíthatnak nemcsak a korábbi uniós országokhoz, hanem a velünk együtt csatlakozott Visegrádi országokhoz viszonyítva is.

A központi statisztikai hivatal adatbázisában még csak a 2015-ös adatok elérhetőek, de eszerint 4,2%-kal többen (131.600-an) haltak meg, mint egy évvel korábban. A vezető halálokokat vizsgálva a szív és érrendszeri megbetegedések mellett (halálesetek több mint 50%-ért felelős) előkelő helyet foglalnak el az agyi keringési betegségek, illetve a légzőszervi megbetegedések. Az Eurostat felmérés kiemeli továbbá, hogy a tüdőrák és a vastagbélrák tekintetében Magyarország számolt be a legmagasabb standardizált halálozási arányról 2013-ban. A krónikus megbetegedések emelkedése mellett fontos megemlíteni az öngyilkosság okozta halálesetek számának utóbbi évtizedben bekövetkezett csökkenését is, azonban ez az érték még mindig közel háromszorosa az EU átlagnak. Sajátos módon, ezen halálok elemzésénél jelentős területi különbségek vannak az országon belül is: a délkelet-magyarországi megyékben élő férfiak kockázata az uniós országokhoz viszonyítva négyszer magasabb.

A várható élettartam és az egészségi állapot mérésére szolgáló számos egyéb indikátorok is jelentős mértékben eltérhetnek az országon belül. Az egészségi állapotban mutatkozó egyenlőtlenségek általánosságban a társadalmi egyenlőtlenségeket tükrözik, kialakítva az egészségi állapotot és a jóllétet jellemző társadalmi gradienst. Emellett bizonyos közösségek – köztük az etnikai kisebbségek, illegális bevándorlókhoz, stigmatizált csoportok – esetében még jelentősebb az egészségi állapotban mutatkozó egyenlőtlenség. Ezen problémák az eltérő társadalmi struktúrákat tükrözik, melynek befolyásoló tényezői főként az alkoholfogyasztás és a dohányzás, valamint a gyakran az alacsonyabb iskolai végzettséggel, képességekkel, jövedelemmel és hátrányos helyzettel párosított kockázati tényezők. Ezen negatív faktorok egészségi állapotban mutatkozó egyenlőtlenségek jelentős gazdasági következményekkel is bírnak a csökkenő termelékenység, valamint az egészségügyi jól-léthez köthető többletkiadások vonatkozásában.

Az egészségügyi ellátás színvonalasan biztosított az alapellátás körébe tartozó alábbi települési önkormányzati feladatok tekintetében:

- háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátás,
- fogorvosi alapellátás,
- alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás (felnőtt, gyermek),
- védőnői ellátás,
- iskola- és ifjúság orvosi ellátás.

A városban sokszakmás járóbeteg szakellátás működik. Az előjegyzési rendszer lehetővé teszi a telefonon, személyesen történő bejelentkezést. A járóbeteg szakellátások kihasználtságának vizsgálatát a Szolgálat folyamatosan végzi, felmérve a lakossági megbetegedésekből és azok jó szakmai ellátásából fakadó igényeket, a szükségleteknek megfelelő átcsoportosításokat hajtva végre.

A fogorvosi alapellátás területén 2 gyermek-felnőtt körzet elégíti ki a lakossági szükségleteket.

A településen a védőnői munkát 3 fő védőnő látja el.

Ellátotti létszám (2017. adatok alapján):

0-1 éves gyermek:	173 fő
1-3 éves gyermek:	111 fő
3-6 éves gyermek:	162 fő
óvodai ellátás:	233 fő
iskolai ellátás:	563 fő

A védőnők tevékenységének középpontjában a gondozott családok egészségvédelme, a betegségek kialakulásának megelőzése, valamint az egészségfejlesztés áll. Szakmai feladataikat elsősorban önállóan látják el, de rendszeresen konzultálnak az egészségügyi- (gyermekgyógyász, háziorvos, szülész-nőgyógyász szakorvos), a gyermekjóléti és szociális ellátórendszer szakembereivel. Szoros személyes kapcsolatot tartanak fenn gondozottaikkal, melynek során az egyéni szükségleteknek megfelelően különböző problémáikban (egészségi, szociális, mentálhigiénés) igyekeznek tanácsot nyújtani. Ezen kívül részt vesznek a szűrővizsgálatok szervezésében és lebonyolításában (a kötelező szűrések mellett az egészségét programjaiba is bekapcsolódva). Előkészítik továbbá a védőoltásokat, valamint egészségnevelő és más közösségi programokat rendeznek gondozottjaik számára. Ilyen foglalkozások pl. a 2 hetente működő Baba - Mama klub, az Anyatejes Világnapi rendezvény minden év augusztusában, valamint a szülésre felkészítés, szülészeti intézmény látogatása (igény szerint).

Járóbeteg szakellátás

Mórahalom városában 2001. október 30-tól a járóbeteg szakellátást a Móra-Vitál Térségi Egészségmegőrző és Szociális Közhasznú Társaság működteti. A szakellátások működtetését (reumatológia, pszichiátria, kisegítő laboratórium, otthoni szakápolás, gyógytorna, fizioterápia, gyógyfürdő ellátások) 2001. októberig a Mórahalom Város Képviselő-testülete Gondozási Központ látta el. Az Önkormányzat észlelve a lakossági igényeket, új szakellátások bevezetését tervezte,

melyhez elengedhetetlen egy egységes központi vezetés. Ezért Mórahalom Város Képviselő Testülete — lakossági igényeket követve — 2001. október 30. napjától létrehozta a Móra-Vitál Térségi Egészségmegőrző és Szociális Közhasznú Társaságot, Dr. Vághy Imre Richárd vezetésével. A társaság neve „MÓRA-VITÁL Térségi Egészségmegőrző és Szociális Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság” módosult.

A társaság a térségi lakosság életminőségének javítását célozta meg, ezért feladata Mórahalom és térsége lakosságának magas színvonalú, széleskörű járóbeteg ellátás biztosítása, valamint az ezt elősegítő tevékenységek folytatása. Az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat egészségügyi szolgáltatásra jogosító működési engedélyének megszerzéséhez szükséges feltételek biztosítása megtörtént, ugyanis a társaság 2001. október 1-től Mórahalom város Önkormányzatától bérbe vette a Mórahalom, Millenniumi sétány 7. sz. alatti helyiségeket a benne lévő berendezési és felszerelési tárgyakkal együtt szakrendelő működtetése céljára. Az ügyvezetés, valamint az adminisztráció ekkor még átmenetileg az önkormányzat által a Polgármesteri Hivatalban biztosított irodában működött.

A "kis szakrendelő" ellátási területe az eredeti tervek szerint a Homokháti Kistérség, de főbb tevékenységeket tekintve Mórahalom, Ásotthalom, Zákányszék területére terjedt ki. A Kht. megalakulásával újabb szakellátások helyben történő térítés nélküli igénybe vételére nyílt lehetőség. A társaság szakmai tevékenységét november 15-én kezdte meg. Tevékenysége a korábban már működő szakellátások (laboratórium, reumatológia, pszichiátria, gyógytorna, fizioterápia, otthoni szakápolás), valamint az újonnan kialakított (szülészeti-nőgyógyászat, terhes tanácsadás, orthopédia, fül-orr-gégészeti, szemészet, urológia, bőrgyógyászat) szakellátások koordinálása, működésükhöz megfelelő feltételek biztosítása. Az újonnan induló szakrendelések finanszírozását az Önkormányzat vállalta át. A szakorvosok illetményének kiegyenlítése alapítványi forrásból történt.

2002-ben pályázatot nyújtott be az Önkormányzat az újonnan kialakított szakrendelések OEP által történő befogadására. A befogadás ún. többlet kapacitásként megtörtént, és az E. Alapból történően megvalósult. Ezt követően 2004-ben további finanszírozási kapacitás bővítésre nyújtott be pályázatot az Önkormányzat, melynek eredményeként bővítésre került a szemészet, bőrgyógyászat, fül-orr-gégészeti, ultrahang-diagnosztika és a gyógytorna 2004. október 01-től.

Így már több szakrendelést, hosszabb rendelési időben vehettek igénybe a Mórahalom és térség más településeinek lakosai. Ezen fejlesztések mellett a laboratóriumi diagnosztika is jelentős átalakuláson ment át vérvételi helyből viszonylag korszerű laboratóriummá nőtte ki magát. 2002-ben a deszki Mellkasi Betegségek Szakkórházától feladat átvétel keretében a Móra-Vitál Kht.

működtetésébe került a tüdőgyógyászati szakrendelés, illetve tüdőgondozó. Ezzel tovább szélesedett társaságunk gyógyító ellátásban betöltött szerepe.

Társaságunk műszerezettségének fejlesztése Önkormányzati támogatás illetve pályázatok útján valósult meg. Ennek keretében többek között korszerű röntgen berendezés, sokoldalú ultrahang készülék, szemészeti vizsgáló egység, laboratóriumi készülékek kerültek beszerzésre.

A műszer fejlesztések mellett az építészeti infrastruktúra fejlesztése is napirendre került. Ennek eredményként 2006. tavaszán átadásra került a Szent Margit Egészségház (volt Bölcsöde épülete), melyben korszerű körülmények között végezheti munkáját szakrendeléseink egy része. Ezzel párhuzamosan zajlott az „A” épület korszerűsítése is.

2007. –es évben az Új gyógyászati szárny is átadásra került, ahol társaságunk a gyógyfürdőhöz kapcsolódó balneoterapiás és masszázs ellátásokat biztosítja. Ez a beruházás egy új beteg nyilvántartási rendszer bevezetésével is párosult, mely pályázati forrásból került beszerzésre.

Mórahalmon évente sor kerül a lakosság szűrésére. Minden év szűrőprogram került megrendezésre speciálisan a 60 év feletti lakosságot érintő betegségek diagnosztizálására. Hiszen a megelőzésnek fontos szerepe van.

Társaságunk fejlesztése tovább folytatódott egy 2009-2011 között megvalósuló pályázati beruházás kapcsán. Ennek eredményeként a Móra-Vitál Nonprofit Kiemelkedően Közhasznú Kft. szakrendeléseinek köre bővült. Mórahalom Város Önkormányzat sikerrel pályázott a Dél-alföldi Operatív Program keretében. Ez nem csak óraszámbeli növekedést jelentett nőgyógyászt, gyógytorna területén, hanem a pályázat által új szakmák is megjelentek, mint belgyógyászat, sebészet, gyermek gyógyászat, továbbá a kft. egy építészeti és műszerezettségű szempontból kiemelkedően felszerelt új épületrészt tudhat majd magáénak. A fejlesztés magában foglalja az új betegellátó informatikai rendszert, mely az előjegyzést is megkönnyíti. Elektronikus formában történik az előjegyzés telefonos és személyes megkeresés alapján a 62/580-042-es telefonszámon, illetve Kistérségi Egészségügyi Központ gyógyászati recepcióján (Szent László park 3.). A betegek minden telephelyünk akadálymentes, így a fogyatékkal élők is igénybe tudják venni valamennyi szakellátásunkat.

A Kistérségi Egészségügyi Központ padlásterének beépítése pályázati forrásból került megvalósításra 2014 évben. Ennek részeként korszerű fizikó terápiás gépek, gyógytorna eszközök, valamint korszerűen felszerelt rendelő is kialakításra került. Ennek következtében megkezdte működését a mozgásszervi rehabilitációs szakrendelés is.

Az iskola- és ifjúság-egészségügyi szolgálat orvosi feladatait 1 főállású gyermekorvos látja el.

A személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatások esetén a preventív rendszerszemléletű szociális munka keretében komplex segítséget nyújtanak az állampolgárok önálló életvitelének és készségének megőrzéséhez, erősítéséhez. Ennek kapcsán szoros együttműködés alakult ki a szociális ellátórendszer valamint az egészségügyi rendszer közt.

A népegészségügyi, koragyermekkorai kötelező szűrésekhez való hozzáférés a lakosság számára biztosított, továbbá az egészségügyi szűrések térítésmentesen és önkéntes bejelentkezés alapján a városi állampolgárok számára hozzáférhetők. Ebben fontos tényező, hogy részben a szociálisan rászorult lakossági szegmens prevenciója élvez prioritást, de idetartoznak az életkor és neme által meghatározott kockázati faktor lehetőségével bíró állampolgárok is. A rendszeres szűrések köre: a hasi és emlő UH, urológiai prosztata- és herevizsgálatok. A primer és szekunder prevenció tevékenységét leghatékonyabban a védőnői szolgálat és a házi gyermekorvosi ellátás biztosítja.

Szintén a primer prevenciót szolgálják a rendszeresen szervezett Szűrőhetek, amelyek a diagnosztizált betegséggel nem rendelkezők számára ajánlottak. Ezen szűrőheteken szemészeti, bőrgyógyászati, UH, labor, nőgyógyászat, allergia, légzésfunkció, urológia, belgyógyászat (gastroenterológia, diabetológia), hallásvizsgálat, tüdőszűrés vizsgálatokat végeztethetnek a térségi lakosok.

- laboratórium
- bőrgyógyászat
- belgyógyászat
- logopédia
- szemészet
- sebészet
- urológia
- fizioterápia
- nőgyógyászat-terhestanácsadás
- házi szakápolás
- reumatológia
- pszichiátria
- mozgásszervi rehabilitáció
- ortopédia
- fül-orr-gégészet
- gyermekgyógyászat
- gyógytorna
- Tüdőgyógyászat, tüdőgondozó
- Egyéni dohányzás leszoktatás
- Csoportos dohányzás leszoktatás

A társaságunk által jelenleg is ellátott szakellátási tevékenységek:

Társadalombiztosítás által támogatott gyógyászati szolgáltatásaink:

- Gyógyvizes gyógymedence
- Gyógyvizes kádfürdő
- Iszappakolás

- Súlyfürdő
- Szénsavas fürdő
- Orvosi gyógmasszázs
- Víz alatti vízszugármasszázs
- Víz alatti csoportos gyógytorna
- 18 éves kor alatti csoportos gyógyúszás

Wellness szolgáltatásaink a Mórahalmi Erzsébet Gyógyfürdőben:

- Relax masszázsz
- Aroma masszázsz
- Frissítő masszázsz
- Talp masszázsz
- Svéd masszázsz
- Wellness masszázszok

Mórahalmon évente sor kerül a lakosság szűrésére. Minden év őszén szűrőprogram került megrendezésre speciálisan a 60 év feletti lakosságot érintő betegségek diagnosztizálására. Hiszen a megelőzésnek fontos szerepe van.

Társaságunk fejlesztése tovább folytatódott egy 2009-2011 között megvalósuló pályázati beruházás kapcsán. Ennek eredményeként a Móra-Vital Nonprofit Kiemelkedően Közhasznú Kft. szakrendeléseinek köre bővült. Mórahalom Város Önkormányzat sikerrel pályázott a Dél-alföldi Operatív Program keretében. Ez nem csak óraszám-beli növekedést jelentett nőgyógyászat, gyógytorna területén, hanem a pályázat által új szakmák is megjelentek, mint belgyógyászat, sebészet, gyermek gyógyászat, továbbá a kft. egy építészeti és műszerezettség-i szempontból kiemelkedően felszerelt új épületrészt tudhat majd a magáénak. A fejlesztés magában foglalja az új betegellátó informatikai rendszert, mely az előjegyzést is megkönnyíti. Elektronikus formában történik az előjegyzés telefonos és személyes megkeresés alapján a 62/580-042-es telefonszámon, illetve Kistérségi Egészségügyi Központ gyógyászati recepcióján (Szent László park 3.). A társaság minden telephelye akadálymentes, így a fogyatékkal élők is igénybe tudják venni valamennyi szakellátásukat.

Fogászati szűrést az iskola-egészségügyi feladatok közt a körzeti fogorvosok végzik az oktatási intézményekkel történt megállapodások alapján. Az iskolafogászati rendelésen szinte minden tanuló megjelenik szűrővizsgálaton.

Az önkormányzat minden köznevelési intézményben, bölcsődében megszervezi a közétkeztetést, amely megfelel az érintett korosztály egészséges étrendjére vonatkozó elvárásoknak. A szolgáltatók minőségi és mennyiségi ellenőrzése folyamatos.

A városi ellátórendszer elemei mindenki számára hozzáférhetőek. Az ellátórendszer minden helyi lakos számára egységes és egymásra épülő szolgáltatásokat nyújt folyamatosan és megbízható módon. Az ellátórendszer hatásosságát és hatékonyságát eredményezi az is, hogy az egészségügyi, az oktatási- közművelődési- és a foglalkoztatási intézmények, szervezetek a szakmai programjuk megvalósítása során együttműködnek.

Az Önkormányzattal szemben a közszolgáltatások nyújtása során hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt szankció megállapítására nem került sor.

A pénzbeli ellátások és a közszolgáltatások szervezése során pozitív diszkriminációval segítjük a célcsoportokhoz tartozókat. Ez részben szabályozási eszközökkel, részben eljárások bevezetésével, részben a nyilvánosság eszközeinek alkalmazásával történik.

3.7 Közösségi viszonyok, helyi közélet bemutatása

A közösségi élet színterei sokrétűek, ilyenek a lakóközösségek, a munkahelyek, önkormányzati intézmények, a templom, a civil szervezetek. Településünk kedvező természeti adottságokkal, értékekkel rendelkezik.

A lakosság helyi közösségi, kulturális igénye nagymértékben a településre jellemző katolikus hagyományok ápolása. Településünk lakosai mindig is a katolikus hitelveknek megfelelően élt, helyi kultúráját, szokásait a mai napig őrzi. Ennek ékes bizonyítéka, hogy mindez a mai napig is megnyilvánul az egyházi, vallási szokásokban, egyéb más ünnepekben. Településünkön működő fűvós zenekarunk, néptánc csoportunk hűen őrzi a múltat és a jelen kor követelményeinek eleget téve közösségépítő munkát végez. A község hagyományőrző kulturális csoportjai rendeznek helyi találkozókat, valamint rendszeresen részt vesznek környékbeli, országos, testvér települési, és különféle külföldi rendezvényeken is.

A települési önkormányzat, több módon is biztosítja a kultúrához való hozzáférést. A település szívében található Aranyzöm Rendezvényház épülete áll rendelkezésre a helyi kulturális rendezvények megszervezésére.

Kiemelt rendezvényeink az évente hagyományosan megrendezésre kerülő majális, a Homokháti Sokadalom és Dél- Alföldi Rétes fesztivál programja, az Úrnapí búcsú, az augusztusi Új kenyér ünnepe, a nyáron megrendezésre kerülő Lovas Színházi előadások és a novemberi Kórustalálkozó, amelyek mellett

számos alkalommal, helyet kapnak a hagyományörző zenei- és táncos rendezvények, a mai magyar képzőművészetet bemutató kiállítások és a helyi amatőr színjátszó társulat színházi előadásai is.

Mórahalmon évek óta a rendezvényház ad otthont különféle festészeti, különféle képzőművészeti és egyéb művészeti kiállításoknak, amelyek során rendszeresen bemutatkoznak a mórahalmi és környékbeli festőművészek, szobrászok és a városi lakosság amatőr és művész tehetségei egyaránt. A település fűvós zenészei évente több alkalommal adnak koncertet a rendezvényház előadó termében.

A helyi közéleti szerep növekedésének ösztönzésére is szolgál a helyi média, a Móra-net tv. A havonta megjelenő helyi kiadványunk, az Mórahalmi Tükörkörkép folyamatosan beszámol a településünk kulturális életéről és a település közéletéről.

A civil szervezetek aktívak, sokszínű tevékenységeikkel járulnak hozzá településünk fejlődéséhez. Az önkormányzat rendszeres tájékoztatással, pályázatok megírásában segítségnyújtással és folyamatos párbeszéd fenntartásával segíti a helyi civil közösségek munkáját. Számos civil szervezet önkéntes munkájával és adományok közvetítésével enyhítik a hátrányos helyzetű családok mindennapjait.

Városunk lakosságának egészségét, gazdasági és társadalmi jólétét, életminőségének javítását úgy lehet biztosítani, ha tevékenységeink során a környezet és fejlődés, illetve a gazdaság, társadalom és környezet problémáit együtt kezeljük, együtt próbálunk megoldásokat kidolgozni.

A helyi kötelező közzolgáltatási feladatok megszervezése, a humán szolgáltatások, a szociális és gyermekjóléti ellátások, a településüzemeltetési feladatok, valamint a közterületek tisztántartása biztosított, jól megoldott. A település lakói számára elérhetőek, megfelelő színvonalon működnek és minden jogos igényt kielégítenek. Az önkormányzat részben, mint intézményalapító és fenntartó, részben szolgáltatási szerződések útján gondoskodik, a közzolgáltatások megfelelő színvonalon történő megszervezéséről.

Az egyes feladatok ellátása során, a helyi kulturális élet sokszínűségének biztosítása érdekében, együttműködik a helyi, intézményekkel, civil szervezetekkel, gazdasági társaságokkal, az egyházal, a nemzetiségi önkormányzattal és egyéb szervezetekkel.

A közzolgáltatások esetében folyamatos cél az ellátás minőségének további javítása, a szolgáltatási biztonság megteremtése, illetve fenntartása, az érintett szolgáltatások megfizethetősége, egyben a közzolgáltatások hosszú távon való fenntartása.

A településen élők élhető életminősége, a mindennapi élet alapfeltételeit tartalmazza, amelyhez hozzátartozik, a fizikai környezettel kapcsolatos tényezők, a humánszolgáltatások a gyermekjóléti, a szociális, egészségügyi, óvodai, közművelődési, sport egyéb szabadidős tevékenységek. Alapvető cél az állampolgári elégedettség, a jó közérzet elérése, hosszú távon való minőségi fenntartása.

3.8 A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal

A településen nem működik roma nemzetiségi önkormányzat.

3.9 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön

beazonosított problémák:	fejlesztési lehetőségek:
Sok a tartósan munkanélküliek száma	A munkanélküliség csökkentése a pályázati lehetőségekkel
Rossz egészségügyi állapot	Szűrővizsgálatokban való integrálás elősegítése, szűrő vizsgálatok szervezése

4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység

Az Országgyűlés 1991. évi LXIV. törvényében kihirdette a Gyermekek Jogairól szóló ENSZ Egyezményt, majd a 47/2007. (V. 31.) sz. határozatával elfogadta a „Legyen Jobb a Gyermekeknek 2007-2032” Nemzeti Stratégiát. A dokumentumok fő célja volt, hogy csökkentse a gyermekek és a gyermekeket gondozó családjaik nélkülözését, javítsa a gyermekek fejlődési esélyeit. Ez minden gyermekre egyenlően kiterjed, de azokra a gyermekekre kell különösen hangsúlyt helyezni, akiknek érdekei a megvalósítás és a hozzáférés során a legjobban sérülnek.

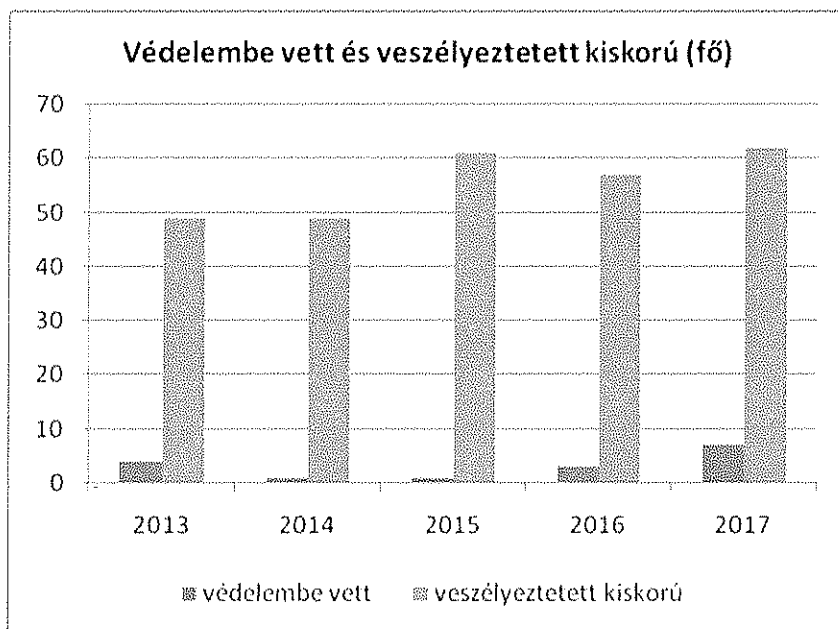
4.1. A gyermekek helyzetének általános jellemzői (pl. gyermekek száma, aránya, életkori megoszlása, demográfiai trendek stb.)

Móráhalom állandó népességének száma jelenleg 6290 fő, ebből a 0-17 évesek száma összesen 1114 fő. A gyakorlatban ebből a korosztályból kerülnek ki a veszélyeztetett és védelembe vett kiskorú gyermekek.

**4.1.1. számú táblázat - Védelembe vett és veszélyeztetett kiskorú
gyermek számának**

Év	Védelembe vett kiskorú gyermek számának december 31-én (TS 3001)	Veszélyeztetett kiskorú gyermek számának december 31- én (TS 3101)
2013	4	49
2014	1	49
2015	1	60
2016	3	57
2017	7	62

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A gyermekjóléti szolgáltatás biztosításának módja, működésének tapasztalatai

A Család – és Gyermekjóléti Szolgálat feladatait 2016.01.01. óta a 1997. évi XXXI. „A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról” szóló törvény (továbbiakban: Gyvt.), a 1993. évi III. „a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról” szóló törvény, valamint a hozzájuk kapcsolódó jogszabályok alapján látja el.

A **gyermekjóléti szolgáltatás** a gyermekek érdekeit védő személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereivel és eszközeivel a gyermekek családban történő nevelkedésének

elősegítésére, veszélyeztettség megelőzésére, megszüntetésére, valamint a gyermekek családból történő kiemelésének megelőzésére szolgál.

A gyermekek védelmét pénzbeli, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, ill. gyermekvédelmi szakellátások, valamint a Gyvt.-ben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják.

A **családsegítés** „a szociális vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képességek megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás.”

A településen a családsegítés és a gyermekjóléti szolgáltatás feladatait a **Homokháti Szociális Központ, Mórahalmi Telephely 2. Család – és Gyermekjóléti Szolgálat** látja el.

2016. jan. 1-től a törvényi változásoknak megfelelően a családsegítés és a gyermekjóléti szolgáltatás integrált szervezeti keretben működik, ennek megfelelően településszinten Család- és Gyermekjóléti Szolgálat került kialakításra. Mórahalom város területén két fő családsegítő látja el a Szolgálat feladatait.

A Család - és Gyermekjóléti Szolgálat kialakításával párhuzamosan létrejött a járasszékhelyen (Mórahalmon) a **Család - és Gyermekjóléti Központ**, ahol esetenedzseri, tanácsadói munkakörök jöttek létre.

A Család - és Gyermekjóléti Központ továbbá **Készenléti Szolgálat** telefonvonalat (30/ 257 – 72 – 43) működtet, melynek célja a Szolgálatok nyitvatartási idején túl felmerülő krízishelyzetekben történő azonnali segítség, tanácsadás vagy tájékoztatás nyújtása.

2016. 01. 01-től a gyermekvédelmi hatósági ügyekben érintett családok és gyermekek esetében a Család – és Gyermekjóléti Központ esetenedzsere, valamint a Szolgálat családsegítője közösen gondozzák az érintett családokat.

- védelembé vett gyermek száma: 9 fő (6 család, 8 szülő)
- ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekek száma: 0 fő (0 család)
- nevelésbe vett gyermekek vér szerinti szülei: 8 fő (6 család, 9 gyermek)
- családba fogadott gyermekek száma: 0 fő (0 család)
- utógondozott gyermekek száma: 2 fő (1 család)

Gyermek ideiglenes hatályú elhelyezésére 2017-ben nem került sor.

A gyermekek veszélyeztetettségének okai, leggyakoribb problémák:

A 2017. évben a gyermekek leggyakrabban a családban előforduló családi – kapcsolati konfliktusok, az elhanyagolás, illetve a gyermekek magatartászavara, magas számú igazolatlan iskolai mulasztásai miatt voltak veszélyeztetve.

A tapasztalat az utóbbi években az, hogy egyéb tényezőktől (pl. jövedelmi, iskolázottsági helyzettől stb.) függetlenül jelentkeznek egyre nagyobb számban a családon belüli konfliktusok. A válások egyre gyakoribbá válása, a különélő szülővel való kapcsolattartási problémák, mozaik-családok arányának növekedése, illetve a bizonytalan munka-és jövedelmi helyzet állhat ezek háttérében. Az utóbbi évben több alkalommal felmerült, hogy jól szituált családok kerülnek akár önmaguktól, akár jelzőrendszer által a gyermekvédelem látókörébe. E családok – akár internet, akár jogi képviselő által – jól ismerik jogukat, az anyagi háttérük segítségével jobban tudják képviselni magukat az ellenérdekelt féllel szemben. A család- és gyermekjóléti szolgálat részéről felmerül a rendszeres jogi segítségnyújtás, tájékoztatás igénye, amellyel megerősítést kaphatunk a munkánk, felelősségünk határaitól. A különélő és a gyermeket nevelő szülők közötti kapcsolati konfliktusok, a szolgálat felé irányított nem reális elvárásai, továbbá a gyermekek eszközként való felhasználása vitás helyzeteket teremt, leginkább ekkor érzik a szolgálat munkatársai a jogász szakember hiányát. Egyre gyakoribb nehézséget jelent a településen csellengő, tanköteles korú gyermekek problémája.

Az ellátott családok körében felmerülő gyakori problémák a gondozás típusa szerint:

1. Az egyszeri ellátásban részesülő gyermekek/családok esetén:

- igazolatlan iskolai hiányzások (kevesebb, mint 10 óra)
- jelzés elhanyagolásról, családi konfliktusokról stb.
- a különélő szülővel való kapcsolattartás problémái
- anyagi, megélhetési problémák
- ügyintézéshez történő segítségkérés

2. Az alapellátás keretében gondozott gyermekek/családok esetén:

- az anyagi, megélhetési, lakhatással összefüggő problémák előfordulása továbbra is magas
- a családi konfliktus (szülők egymás közti, szülő-gyerek közti, válás utáni apai kapcsolattartás körüli stb.)
- a családi problémák következményeként gyakran fordulnak elő a gyermekeknél iskolai problémák (beilleszkedési- és teljesítményzavar, magatartászavar, agresszivitás, szorongás, igazolatlan iskolai mulasztások, csavargás, rongálás, szabálysértés stb.)

- középiskolások körében gyakoriak az igazolt és igazolatlan iskolai mulasztások, valamint az ezek hátterében álló, a család rendszerében jelentkező problémák
- tapasztalják a gyermek elhanyagolását, a munkanélküliséget, a szülő szenvedélybetegségét
- egyre gyakrabban küzdenek a szülők (és a gyerekek is) pszichiátriai szintű kezelést igénylő betegséggel, de gyakran nem működnek együtt az orvossal, betegségük kezeletlen
- jelentős a hatósági intézkedésben érintett gyermekek gondozási-nevelési terv szerinti szociális segítő tevékenységeinek száma

Válsághelyzetben lévő várandós anyák gondozása

A 2017. évben egy esetben volt szükség válsághelyzetben lévő várandós anya gondozására titkolt terhesség miatt érkezett jelzés alapján.

Nevelésbe vett gyermekek, vérszerinti szüleinek gondozása

A gyermekek gyermekvédelmi szakellátásban részesülésének okai:

- a szülők pszichés és életviteli problémái
- a szülők szociális problémái, mint a bizonytalan lakhatási és jövedelmi helyzet
- a szülők személyiségbeli alkalmatlansága gyermekük nevelésére
- a gyermek súlyos egészségügyi problémája vagy súlyos, önmagát és másokat is veszélyeztető magatartása

A gyermekek védelembe vétele egy gyámhatósági eljárás, amely a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére, megszüntetésére szolgál.

A gyermekek védelmét:

- pénzügyi és természetbeni ellátások,
- személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások,
- személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekvédelmi szakellátások,
- gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések,
- az ellátások, intézkedések megtételének ellenőrzése, adatok kezelése szolgálja.

A fenti táblázat adataiból látható, hogy a településen az elmúlt öt évben a veszélyeztetett gyermekek száma évről-évre kiegyenlített. A védelembe vett gyermekek számát tekintve megállapítható egy

jelentősebb változás, amely 2014-ben és 2015-ben stagnált, majd 2016-ban ismételen növekedést mutatott. Sajnálatos módon 2017-ben kiugróan magas eredményt értünk el.

Természetesen, ha csak egyetlen esetre kerülne sor, az is sok lenne, mert az a gyermek fejlődését, jövőjét veszélyezteti. Az életben egy ilyen szituáció, indíttatás a felnőttkorra is kihatással lehet. A korábbi években leginkább iskolai hiányzás miatt volt szükség a védelembe vételre, a jelenlegi helyzetben már további felmerülő probléma a családok megélhetése, amely családi konfliktusokhoz vezet és felmerül a gyermekek elhanyagoltsága is.

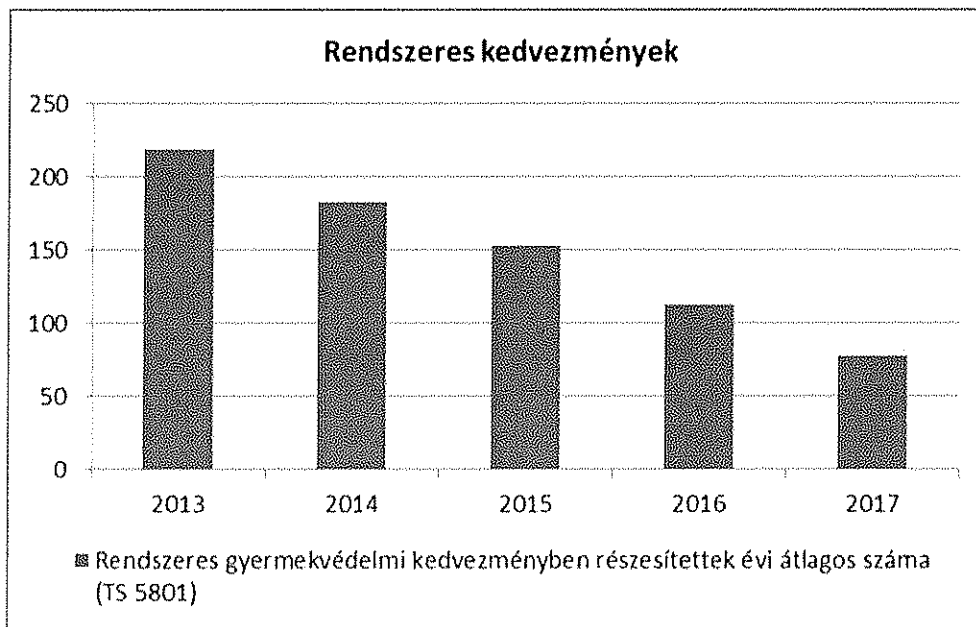
A környezet és a szakemberek odafigyelése, a jelzőrendszer azonnali, több lábon álló működésének szinten tartása, javítása elengedhetetlen. Elmondható, hogy a lakosság létszámához képest nem magas a védelembe vett gyermekek száma.

4.1.2. számú táblázat - Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek évi átlagos száma

Év	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek évi átlagos száma (TS 5801)
2013	219
2014	183
2015	153
2016	113
2017	78

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

A **rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való** jogosultság megállapításának célja, a gyermek szociális helyzete alapján jogosult a gyermekétkeztetés normatív kedvezményének, az ingyenes tankönyvnek és természetbeni támogatásnak az igénybevétele.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermekek száma az előző évekhez képest évről-évre csökkenést mutat, melynek oka a minimálbér fokozatos emelkedése évente, valamint az, hogy a családi adókedvezmény igénybevételének lehetősége a településen élő családok rendszeres havi jövedelmének emelkedését okozza, ezzel szemben az ellátás megállapíthatóságához - a Gyvt. által meghatározott - jogosultsági jövedelemhatár 2018. január 1. napjától (az előző évhez képest) az öregségi nyugdíjminimum 5 %-ával emelkedett.

Ez a változás – a jövedelmi határokkal kapcsolatos jogosultsági feltételeknek való meg nem felelés miatt – a beadott kérelmek elutasítását, illetve a benyújtásra kerülő kérelmek számának csökkenését eredményezi.

Egyéb, a gyermekvédelmi törvényben nem szabályozott pénzbeli vagy természetbeni juttatás

A pénzbeli és természetbeni szociális ellátások rendszere 2015. évben jelentősen átalakult.

2015. március 1-től az állam és az önkormányzat segélyezéssel kapcsolatos feladatai élesen elválasztásra kerültek és a helyi önkormányzatok felelőssége – és ezzel együtt pénzügyi szerepvállalása – növekedett meg a helyi közösség szociális biztonságának erősítésében, a szociális segélyek biztosításában.

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényt (továbbiakban Szt.) 2015. március 1. napjától hatályba lépő módosítása következtében minden település kötelezettsége volt, hogy – a jogszabály változása miatt – 2015. február 28-ig alkossa meg a szociális ellátásokról szóló új rendeletét vagy meglévő rendeletét módosítsa a jogszabály változásaira való tekintettel.

Az önkormányzatok által nyújtható támogatás neve egységesen települési támogatás lett 2015.03.01-től és a korábbiakban önkormányzati segély néven nyújtott ellátások a továbbiakban rendkívüli települési támogatás néven állapíthatóak meg.

Az Szt. egyedül csak a rendkívüli települési támogatás szabályozásának kötelezettségét írja elő az önkormányzatok számára, a települési támogatás szabályozása helyi szinten csak opcionális. Az önkormányzatok saját bevételeikből kötelesek finanszírozni az általuk nyújtott ellátásokat, alacsony adóerő-képességű települések számára azonban a központi költségvetés támogatást nyújt.

Mórahalom város Képviselő-testülete a 2015. február 26. napi soros ülésén fogadta el 9/2015. (II.26.) számú **a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások helyi szabályairól szóló új rendeletét**, melyben

- **települési támogatás** keretei között szabályozta többek között a „**gyermek részére nyújtott étkeztetési támogatás**”-t, illetve
- **rendkívüli települési támogatás** keretei között pedig a „**gyermek rászorultságára tekintettel nyújtott támogatás**”-t.

Települési támogatás keretében – a jelzőrendszeri tagok javaslatával – annak a gyermeknek a szülői felügyeletet gyakorló törvényes képviselője jogosult, akinek házastársa, élettársa igazoltan nincs vagy házastársa, élettársa igazoltan fogyatékkal él; családjában két gyermeket nevel; családjában az egy főre jutó rendszeres havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 200 %-át és aki a gyermekeire való tekintettel rendszeres vagy normatív gyermekvédelmi kedvezményre nem jogosult.

A jelzőrendszeri tagok kezdeményezése alapján az e jogcímen nyújtott támogatás a családjában egy gyermeket nevelő szülői felügyeletet gyakorló törvényes képviselő részére is megállapítható.

Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatásként az önkormányzat kifejezetten a krízishelyzetben lévők számára rendkívüli gyermekvédelmi támogatást biztosít. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményen, rendkívüli gyermekvédelmi támogatáson túl a hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek gyermekétkeztetéshez történő hozzáférése biztosított, bár nem minden érintett él ezzel a lehetőséggel.

4.2 Szegregált telepszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége

A településen szegregátum nem alakult ki.

4.3 A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékossgal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése

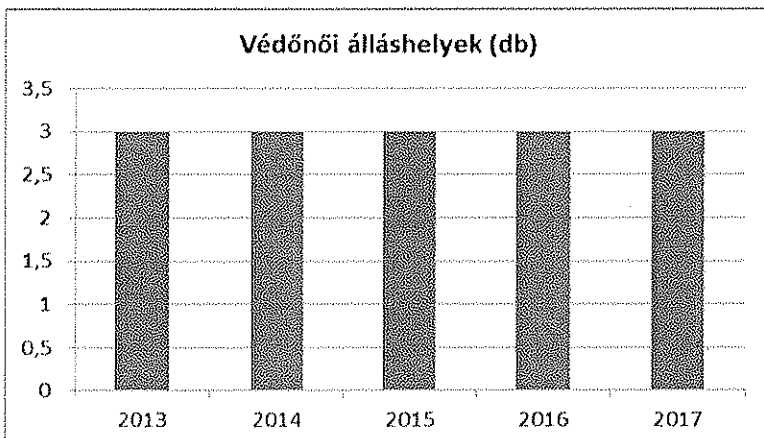
Az egészségügyi alapellátás, a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatások és ellátások a helyi önkormányzatok feladata. Egészségügyi ellátás: az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény adja, amely előírja, hogy a települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás körébe gondoskodik:

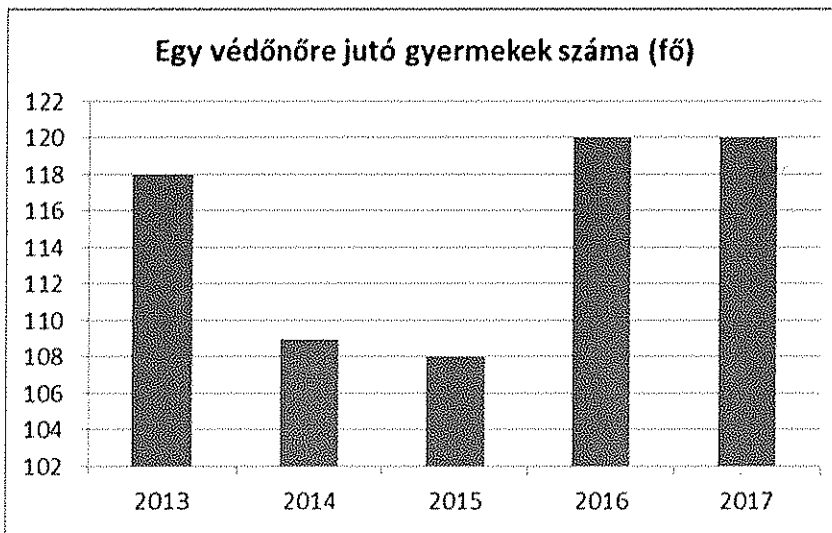
- a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátásról,
- a fogorvosi alapellátásról,
- az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátásról,
- a védőnői ellátásról,
- az iskola-egészségügyi ellátásról.

4.3.1. számú táblázat – Védőnői álláshelyek száma

Év	Betöltött védőnői álláshelyek száma (TS 3201)	Egy védőnőre jutó gyermekek száma
2013	3	118
2014	3	109
2015	3	108
2016	3	120
2017	3	120

Forrás: TeIR, KSH Tstar, önkormányzati adatgyűjtés

Mórahalmon a Móra-Vitál Nonprofit Kiemelkedően Közhasznú Kft. által működtetett Védőnői Szolgálat három védőnő alkalmazásával működik, akik három körzetben látják el feladataikat, ez a három védőnő látja el az iskola védőnői feladatokat is.

A fenti táblázatban az egy védőnőre jutó gyermekek számában nincs benne az általuk ellátott általános iskolások száma.

A védőnők először a tanácsadáson találkoznak a várandós anyákkal – mely heti két alkalommal biztosított településünkön – és azt követően folyamatosan tartják velük a kapcsolatot. Cél a várandósság időszakának, majd a megszületett csecsemő fejlődésének figyelemmel kísérése. Erre egyrészt az Egészségházban tartott tanácsadáson nyílik lehetőség, ahol meghatározott időpontban szülész-nőgyógyász, illetve gyermekorvos is jelen van, másrészt a védőnők a családgondozások során győződnek meg a kismamák, anyukák és gyermekeik állapotáról.

A védőnők feladatai közé tartozik:

- várandós anyák és a 0-18 éves korú gyermekek és családjuk gondozása
- tájékoztatás, tanácsadás, az egészségmegőrzés, az optimális környezeti feltételekre vonatkozóan (helyes táplálkozás, káros szenvedélyek megelőzése, egészséges életmód)
- a gyermekek megfelelő érzelmi, értelmi fejlődésének elősegítése, biztosítása, veszélyeztetettség megelőzése.

A védőnők – a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaként – egészségügyi veszélyeztetettség esetén a szülész-nőgyógyással, illetve a gyermekorvossal együttműködve gondozzák a családokat, szociális veszélyeztetettség esetén lépéseket tesznek a fennálló körülmények megváltoztatására, mely a Gyermekjóléti Szolgálattal együttműködve valósul meg.

A házi gyermekorvos a védőnők segítségével végzi a mórahalmi gyermekek ellátását, gondozását. Szorosan együttműködik a járóbeteg szakellátás keretein belül működő gyermekgyógyászati ellátásokkal (ortopédia, gyermekpszichológus).

Településünk nagy gondot fordít a 0-3 éves korosztályú gyermekeinek ellátására. A védőnő és a háziorvos javaslatára kérheti a szülő a Megyei Szakértői és Rehabilitációs Bizottság vizsgálatát.

Amennyiben a bizottság az elmaradás mértékét jelentősnek ítéli, szakértői véleményében meghatározza a gyermek korai fejlesztésének és gondozásának területeit, mely a részképességeket foglalja magába és annak időkereteit. A településünkön működő pedagógiai szakszolgálat szolgáltatási körének része a korai fejlesztés, gondozás ezért a fejlesztési iránymutatásnak megfelelő szakemberek segítségével a fentebb meghatározott keretek mellett vehetik igénybe a gyermek szülei.

Egészségfejlesztési, sport-, szabadidős és szünidős programokhoz való hozzáférés a helyi lehetőségekhez mérten biztosított. Az iskola épülete mellett található egy akadálymentesített sportcsarnok, az iskola udvarán egy aszfaltozott kézilabda pálya, továbbá egy salakos futópálya, amelyeken az iskolai tornaórák megtarthatóak.

Az óvodában külön tornaterem található, az óvodai testnevelés itt, valamint az óvoda zárt udvarán folyik. Úszásoktatás céljából a gyerekek a helyi Szent Erzsébet Mórahalmi gyógyfürdő úszómedencéit veszik igénybe.

A szabadidős és szünidős programokon a település minden gyermeke – érdeklődési körének megfelelően – részt vehet. A programok általában az Aranyszöm Rendezvényházban vagy a Tóth Menyhért Városi Könyvtárban és Közösségi házban vagy az óvodában, iskolában kerülnek megszervezésre.

A intézményi gyermekétkeztetést az önkormányzat a településen az általános iskola épületében található, jelenleg a Mórahalmi Napköziotthonos Óvoda által fenntartott saját konyhában oldja meg. A konyha nyújt ellátást az óvodai, iskolai napközis étkeztetést igénylők számára.

Hétvégén a konyha nem üzemel, szünidei, nyári szervezett gyermekétkeztetés a törvényi szabályozásoknak megfelelően, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő kiskorú gyermekek részére ingyenesen vagy kedvezményesen biztosított. A családok igény szerint befizethetik gyermekeiket ebédre.

Gyermekorvosi ellátás jellemzői (pl. házi gyermekorvoshoz, gyermek szakorvosi ellátáshoz való hozzáférés, betöltetlen házi gyermekorvosi praxisok száma)

4.3.2. számú táblázat – Gyermekorvosi ellátás jellemzői

Év	Betöltetlen felnőtt háziorvosi praxis/ok száma	Házi orvos által ellátott személyek száma	Gyermekorvos által ellátott gyerekek száma	Felnőtt házi orvos által ellátott gyerekek száma	Házi gyermekorvosok száma (TS 4601)
2013	0	33019	14122	0	1
2014	0	32779	14726	0	1
2015	0	33850	15870	0	1
2016	0	33295	16157	0	1
2017	0	n.a	n.a	0	1

Forrás: TeIR, KSH Tstar, önkormányzati adatgyűjtés

Mórahalmon az egészségügyi alapellátást három házi orvos és egy házi gyermekorvos látja el az önkormányzattal kötött szerződés alapján területi ellátási kötelezettséggel vállalkozási formában. Betöltetlen praxis a településen nincsen. A fogorvosi alapellátás szintén biztosított, két fogszakorvos látja el a feladatot, akik végzik az iskolafogászattal kapcsolatos teendőket is. A gyermekgyógyászati fekvőbeteg ellátást a SZTE Gyermekgyógyászati Klinikája biztosítja.

0–7 éves korúak speciális (egészségügyi-szociális-oktatási) ellátási igényeire (pl. korai fejlesztésre, rehabilitációra) vonatkozó adatok

A koragyermekkorai intervenció részeként, a pedagógiai szakszolgálati ellátás keretein belül valósul meg a korai fejlesztés, gondozás, amely a 0-5 éves korú, az átlagostól eltérő, megkésett fejlődésű gyermekek tervszerűen felépített, komplex fejlesztő programját, az ellátásához szükséges szolgáltatások összességét foglalja magába, melynek megkezdésére a szakértői bizottság tesz javaslatot.

A korai fejlesztés és gondozás célja:

- a gyermek személyes fejlődésének elősegítése,
- egészségének és jólétének, valamint komfortérzetének biztosítása,
- kompetenciáik erősítése,
- fejlődési késéseik minimalizálása,
- a meglévő fogyatékoságok kezelése,
- a szülők és a család működésének elősegítése,

- a család kompetenciáinak növelése,
- a család és a gyermek társadalmi beilleszkedésének támogatása.

A korai fejlesztés és gondozás tevékenységei:

- a komplex gyógypedagógiai fejlesztés, tanácsadás,
- a társas, a kommunikációs és nyelvi készségek fejlesztése,
- a mozgásfejlesztés és
- a pszichológiai segítségnyújtás

Gyermekek napközbeni ellátása:

A Móra-Partner Foglalkoztatási és Szociális Nonprofit Közhasznú Kft. az önkormányzattól átvett közfeladat ellátás keretein belül 2007. óta működteti a **Napsugár Fejlesztő Házat**, 2010. januárja óta a **Biztos Kezdet Gyerekházat** és 2017. január óta egységes elnevezéssel működő **Huncuthalom Gyerekvilágot**, mely a Huncutka Bölcsőde, a Huncutkodó Mini Bölcsőde és a Hunci Manó Játszóház tagegységekből áll.

Mórahalmon a József Attila utca 6. szám alatt 2010. januárja óta működik a Biztos Kezdet Napsugár Gyerekház. A szolgáltatás célcsoportja a szociokulturális hátrányokkal küzdő, elsősorban rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek és szüleik. A gyerekház ellátási területe a Mórahalmi járás, így a környező településekről is fogad hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket, családokat. A szolgáltatás igénybevétele önkéntes.

A szolgáltatás célja a gyermekek egészséges fejlődésének biztosítása, fejlődési lemaradásuk kompenzálása, a szülői kompetenciákat erősítő foglalkozások, előadások szervezése és a társadalmi felzárkózást segítő prevenciós programok biztosítása.

A Móra-Partner Nonprofit Közhasznú Kft. 2005. 08. 01-től látja el az 50 férőhelyes **bölcsődei** feladatokat. 2017. szeptember 25-vel, a megnövekedett igényeknek és pályázati lehetőségnek köszönhetően, az intézmény újabb 12 férőhellyel bővült. 2018. január 1-től még 3 férőhellyel sikerült bővíteni a kapacitást. Így mára 65, 0-3 éves korú kisgyermeket tud fogadni a bölcsőde.

2005. 11. 10-től 7 férőhelyes **családi napközis** üzemeltetési feladatokat látott el az intézmény. Törvényi módosítás következtében a családi napközik 2016. december 31-el megszűntek, helyükbe 2017. január 1-el bölcsőde, mini bölcsőde, munkahelyi és családi bölcsőde léphetett. A fenntartóval közösen arra a döntésre jutottunk, hogy esetünkben 7 férőhelyes **mini bölcsődeként** funkcionál tovább a családi napközi, a normatíva többlet, normatíva számítás miatt.

Össességében a bölcsőde öt csoportszobával és a mini bölcsőde egy csoport szobával 72 kisgyermeket lát el.

2013. 10. 01-től 16 férőhelyes **Játszóház** került átadásra, a bölcsőde tetőterében

4.3.3. számú táblázat - Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma

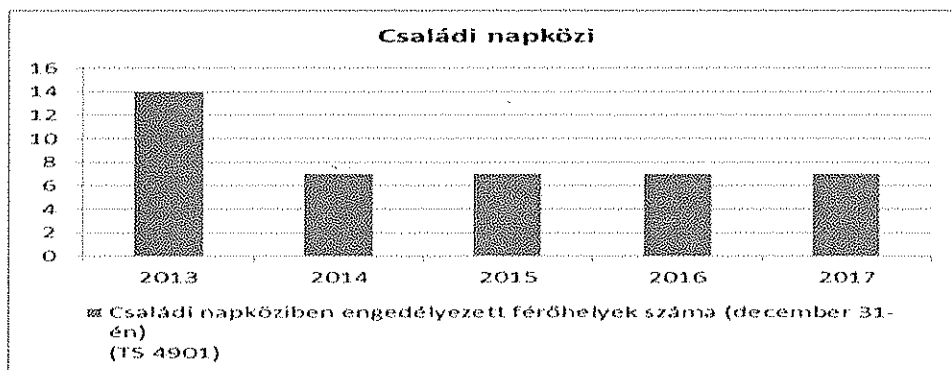
Év	Önkormányzati bölcsődék száma (TS 4801)	Bölcsődébe beírt gyermekek száma (TS 4701)	Szociális szempontból felvett gyerekek száma (munkanélküli szülő, veszélyeztetett gyermek, nappali tagozaton tanuló szülő)	Működő összes bölcsődei férőhelyek száma
2013		54	0	50
2014		51	0	50
2015		50	0	50
2016		50	0	50
2017		66	0	62

Forrás: TeIR, KSH Tstar

4.3.4. számú táblázat - Családi napköziben engedélyezett férőhelyek száma

Év	Családi napköziben engedélyezett férőhelyek száma (december 31-én) (TS 4901)
2013	14
2014	7
2015	7
2016	7
2017	7

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Intézményi

4.4.2. számú táblázat - Óvodai nevelés adatai

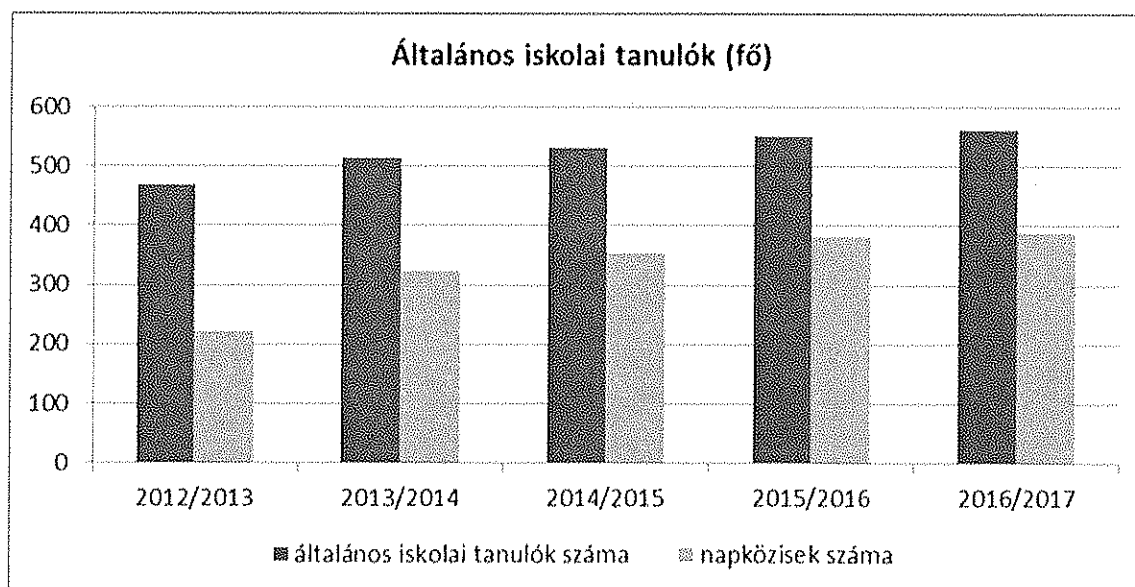
Év	3-6 éves korú gyermekek száma	Óvodai gyermekcsoportok száma (TS 2401)	Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 2801)	Óvodai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 2701)	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 2601)	Óvodai gyermekcsoportok száma gyógypedagógiai nevelésben (TS 2501)
2013	259	11	277	2	225	0
2014	240	11	277	2	227	0
2015	213	10	277	2	209	0
2016	217	10	277	2	211	0
2017	203		223	2	223	0

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatgyűjtés

4.4.7. számú táblázat - Általános iskolában tanulók száma, általános iskolai napközis tanulók száma

Tanév	Általános iskola 1-4. évfolyamon tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 1801)	Általános iskola 5-8. évfolyamon tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 1901)	Általános iskolások száma	Napközis általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (iskolaotthonos tanulókkal együtt) (TS 1701)	
	fő	fő	fő	fő	%
2012/2013	227	241	468	223	47,6%
2013/2014	275	239	514	323	62,8%
2014/2015	289	242	531	355	66,9%
2015/2016	300	251	551	383	69,5%
2016/2017	286	276	562	389	69,2%

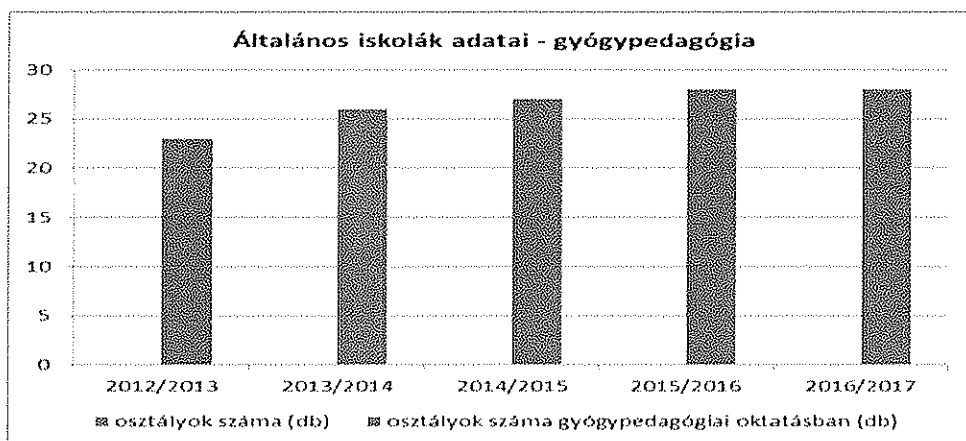
Forrás: TeIR, KSH Tstar

4.4.8. számú táblázat - Általános iskolák adatai: osztályok, gyógypedagógiai osztályok, feladatellátási helyek

Tanév	Az általános iskolai osztályok száma a gyógypedagógiai oktatásban (a nappali oktatásban) (TS 2101)	Az általános iskolai osztályok száma (a gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 2201)	Általános iskolai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 2001)
	1-8 évfolyamon összesen	1-8 évfolyamon összesen	db
2012/2013		23	1
2013/2014		26	2
2014/2015		27	2
2015/2016		28	2
2016/2017		28	2

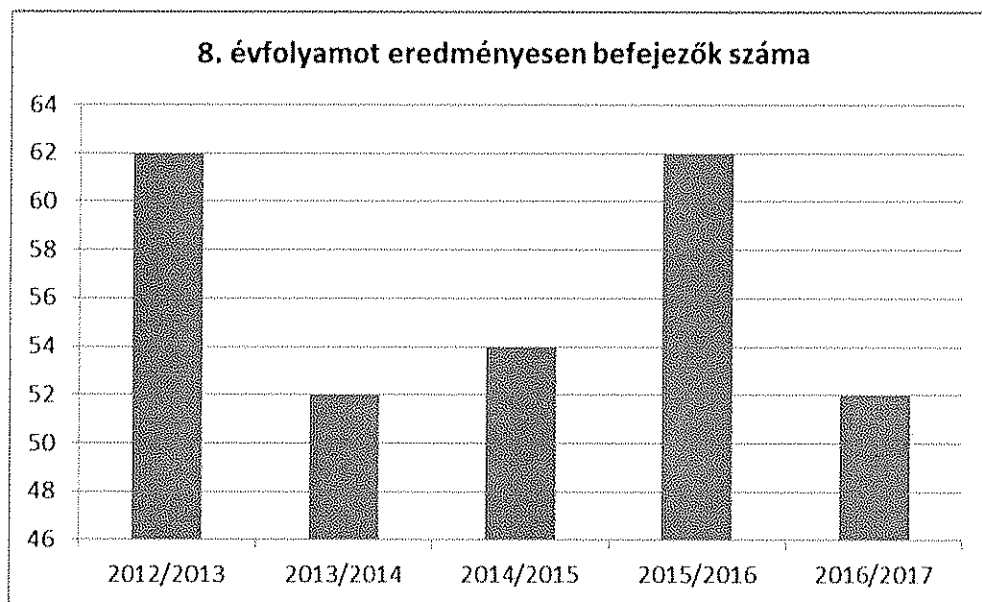
Forrás: TeIR, KSH Tstar

4.4.12. számú táblázat - A 8. évfolyamot eredményesen befejezettek a nappali oktatásban

Tanév	A 8. évfolyamot eredményesen befejezte a nappali oktatásban (TS 2301)
	Fő
2012/2013	62
2013/2014	52
2014/2015	54
2015/2016	62
2016/2017	52

Forrás: TeIR, KSH Tstar Forrás: Önkormányzati és intézményfennt

Gyermekvédelem:

A gyermekek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére, valamint a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek, helyettesítő védelmének biztosítására irányuló tevékenység. A gyermekek védelmét pénzügyi, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint e törvényben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják. A gyermekvédelmi rendszer működtetése állami és önkormányzati feladat.

A jelzőrendszer tagjaival való együttműködés tapasztalatai

A 1997. évi XXXI. „A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról” szóló törvény alapján a Család – és Gyermekjóléti Szolgálat észlelő- és jelzőrendszert működtet, melynek tagjai a településen működő gyermekekkel foglalkozó intézmények, szervezetek, hatóságok képviselői.

A törvény rögzíti a jelzőrendszer tagjait, kötelező feladataikat a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében.

„A veszélyeztetettség ”olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza.”⁶

A Család – és Gyermekjóléti Szolgálat kéthavi rendszerességgel **szakmaközi megbeszéléseket** szervez, illetve adott esetek kapcsán – személyesen és telefonon – egyéni konzultáció keretében is tartja a kapcsolatot a jelzőrendszeri tagokkal.

A Család-és Gyermekjóléti Szolgálat az észlelő- és jelzőrendszer részét képező személyek és intézmények bármely gyermek és felnőtt veszélyeztetettségével kapcsolatos jelzését fogadja és a probléma jellegéhez, a veszélyeztetettség mértékéhez, a család szükségleteihez igazodó intézkedést tesz a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve a veszélyeztetettség megszüntetése érdekében. A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat a beérkező jelzésekről minden héten elektronikus formában jelentést küld a Család- és Gyermekjóléti Központ járási jelzőrendszeri tanácsadója számára, aki dokumentálja és elemzi az összes intézményünk felé érkező jelzést. A Család-és Gyermekjóléti Szolgálat a megtett intézkedéséről tájékoztatja a jelzést tevőt, illetve szükség szerint bevonja a probléma feltárásába és a segítő munka folyamatába.

A jelzőrendszer hatékonyságának növelése céljából készítettünk egy **tájékoztató kiadványt** a Család - és Gyermekjóléti Szolgálat, valamint a Család – és Gyermekjóléti Központ feladatairól, elérhetőségeiről.

A Család- és Gyermekjóléti Központ Mórahalom településen elérhető szolgáltatásai:

- A gyermek családban nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a gyermek igényeinek és szükségleteinek megfelelő önálló egyéni és csoportos speciális szolgáltatásokat, programokat nyújt, amelynek keretében biztosítja a
- kapcsolattartási ügyeletet, ennek keretében közvetítői eljárást, ide nem értve a 62/E. § és a 132. § (6) bekezdése szerinti közvetítői eljárást,
- gyermekvédelmi jelzőrendszeri készenléti szolgálatot,

⁶ 1997. évi 31. tv. a gyermekek védelméről, 5. § n) pont

- pszichológiai tanácsadást,
- családkonzultációt, családterápiát, családi döntéshozó konferenciát;
- utcai szociális munkát (járás egészét elérő nyári rendezvényekkel);
- A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedésekhez kapcsolódó, a gyermekek védelmére irányuló tevékenységet lát el, amelynek keretében
- kezdeményezi a gyermek védelembe vételét vagy súlyosabb fokú veszélyeztetettség esetén a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését, nevelésbe vételét,
- javaslatot készít a veszélyeztetettség mértékének megfelelően a gyermek védelembe vételére, illetve a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtására, a gyermek tankötelezettsége teljesítésének előmozdítására, a gyermek családjából történő kiemelésére, a leendő gondozási helyére vagy annak megváltoztatására, valamint a gyermek megelőző pártfogásának mellőzésére, elrendelésére, fenntartására és megszüntetésére,
- együttműködik a pártfogó felügyelői szolgálattal és a megelőző pártfogó felügyelővel a bűnisméltés megelőzése érdekében, ha a gyámhatóság elrendelte a gyermek megelőző pártfogását,
- a családjából kiemelt gyermek visszahelyezése érdekében szociális segítőmunkát koordinál és végez - az otthont nyújtó ellátást, illetve a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatást végző intézménnyel együttműködve - a család gyermeknevelési körülményeinek megteremtéséhez, javításához, a szülő és a gyermek közötti kapcsolat helyreállításához,
- utógondozást végez - a gyermekvédelmi gyámmal együttműködve, a 86. § (1) bekezdés f) pontjában foglaltak szerint - a gyermek családjába történő visszailleszkedéséhez,
- védelembe vett gyermek esetében elkészíti a gondozási-nevelési tervet, szociális segítőmunkát koordinál és végez, illetve a gyámhatóság megkeresésére a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtásához kapcsolódó pénzfelhasználási tervet készít,
- Mórahalom Járás Közigazgatási területén a család szociális helyzetének átfogó vizsgálata alapján, az igénybe venni javasolt szolgáltatásokat meghatározó szociális diagnózist készít.

A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat keretében a településen nyújtott szolgáltatások:

- Szociális, életvezetési, mentálhigiénés tanácsadás.

- Anyagi nehézségekkel küzdők számára pénzübeli, természetbeni ellátásokról, illetve szociális szolgáltatások igénybevételével kapcsolatos tájékoztatás és az ahhoz való hozzájárás megszervezése.
- Közösségfejlesztő programok szervezése, egyéni és csoportos készségfejlesztés.
- Tanácsadás tartós munkanélkülieknek, fiatal munkanélküliek adósságterhekkel és lakhatási problémákkal küzdők számára.
- Tanácsadás fogyatékkal élők, krónikus betegek, szenvedélybetegek, pszichiátriai betegek, illetve egyéb szociálisan rászorult személyek és családtagjaik részére.
- Kríziskezelés, valamint nehéz élethelyzetben lévő családokat segítő szolgáltatások szociális, életvezetési, mentálhigiénés tanácsadás.

Sajnálatosan továbbra is előfordul, hogy egy-egy család esetében nem történik jelzés vagy túl későn derülnek ki a problémák, így a segítségnyújtás hatékonysága is csökken.

Fontosnak tartjuk a jelzőrendszeri tagok tájékoztatását a Szolgálat munkájának kompetencia-határaitól, mert előfordulnak túlzott elvárások munkánk eredményeit illetően. Az egyes családoknál elért eredmények mindig relatívak, mert az adott családhoz/szülőhöz/ helyzethez képest értelmezhetőek csak.

A települési szintű észlelő-és jelzőrendszer működtetésért a települési jelzőrendszer felelős felel a Család- és Gyermekjóléti Szolgálatnál.

A települési jelzőrendszer felelős:

- figyelemmel kíséri a településen élő családok, gyermekek, személyek életkörülményeit, szociális helyzetét és szociális ellátások, szolgáltatások iránti szükségletét, gyermekvédelmi vagy egyéb hatósági beavatkozást igénylő helyzetét,
- a jelzésre köteles szervezeteket felhívja jelzési kötelezettségük írásban – krízishelyzet esetén utólagosan – történő teljesítésére, veszélyeztetettség, illetve krízishelyzet esetén, az arról való tájékoztatásra,
- tájékoztatja a jelzőrendszerben részt vevő további szervezeteket és az ellátási területén élő személyeket a veszélyeztetettség jelzésének lehetőségeiről,
- fogadja a beérkezett jelzéseket, felkeresi az érintett személyt, illetve családot a szolgáltatásairól tájékoztatást ad,
- a probléma jellegéhez, a veszélyeztetettség mértékéhez, a gyermek, az egyén, a család szükségleteihez igazodó intézkedést tesz a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve a veszélyeztetettség megszüntetése érdekében,

- veszélyeztetettség esetén kitölti a gyermekvédelmi adatlap-rendszer vonatkozó részeit,
- az intézkedések tényéről tájékoztatja a jelzést tevőt (kivéve a Gyvt. 17. §. (2a) bekezdése szerinti zárt adatkezelés esetét),
- a beérkezett jelzésekről és azok alapján megtett intézkedésekről heti rendszerességgel jelentést készít a Család és Gyermekjóléti Központnak,
- a jelzőrendszeri szereplők együttműködésének koordinálása érdekében esetmegbeszélést szervez, az elhangzottakról feljegyzést készít,
- egy gyermek, egyén vagy család ügyében, a kijelölt jelzőrendszeri tanácsadó részvételével lehetőség szerint az érintetteket - beleértve az ítélőképessége birtokában lévő gyermeket - és a velük foglalkozó szakembereket is bevonva esetkonferenciát szervez,
- éves szakmai tanácskozást tart, éves jelzőrendszeri intézkedési tervet készít,
- a kapcsolati erőszak és emberkereskedelem áldozatainak segítése érdekében folyamatos kapcsolatot tart az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálattal.
- települési jelzőrendszeri felelősként ellátja a 15/1998. (IV.30.) 9. § (1) bekezdés szerinti feladatokat, valamint a feladatok koordinálását.

A Család-és Gyermekjóléti Szolgálat és a jelzőrendszer tagjainak képviselői között, előre meghatározott témakörben évente legalább hat alkalommal szakmaközi megbeszélést kell szervezni. A szakmaközi megbeszélésre meg kell hívni a gyermekvédelmi jelzőrendszer azon tagjait, akik részvétele a gyermekek nagyobb csoportját érintő veszélyeztető tényezők megszüntetését célzó cselekvési terv kidolgozásához szükséges. A szakmaközi megbeszéléseken a jelzőrendszeri tagok magas arányú részvétellel voltak jelen. A jelzőrendszer működésének értékelésére minden évben az „Éves Szakmai Tanácskozás” keretében kerül sor, ez idén 2018. február 27-én került megrendezésre. A tanácskozáson értékeltük a jelzőrendszer egész éves működését, javaslatokat fogalmaztunk meg, amely a hatékonyabb együttműködést, illetve a problémamegoldást segítik. A jelzőrendszeri tagok megküldték írásos beszámolóikat. Összességében elmondható, hogy a gyermekvédelem területén dolgozó szakemberek együttműködése egy jól kiépített jelzőrendszeri hálózat működését teszi lehetővé a településen. A szakemberek között megfelelő az együttműködés és a kölcsönös tájékoztatás. A jelzőrendszeri tagok az írásos jelzőlapokat használják és alkalmazzák. Ezen kívül rendszeresen tartjuk a kapcsolatot telefonon, illetve személyesen, akár napi szinten is. A szakmaközi megbeszélések alkalmával a szolgálat folyamatosan kommunikálja a jelzőrendszer tagjai felé az észlelések és jelzések fontosságát, ösztönzi a szakembereket, hogy amennyiben felmerül a veszélyeztetettség gyanúja, haladéktalanul jelezzék azt a szolgálat felé. A Család- és Gyermekjóléti Központ észlelő és

jelzőrendszeri tanácsadójával a kapcsolattartás, szakmai konzultáció folyamatos. Az év során a jelzőrendszeri tagok intézményi-szolgáltatói listájának aktualizálása megtörtént. A beszámolókból kiderül, hogy Mórahalom település tekintetében a legjellemzőbb problémák a lelki, mentális, pszichiátriai betegségek, a szenvedélybetegség, anyagi, lakhatási problémák, elhanyagolás, családi-kapcsolati konfliktusok, a gyermek magatartás és teljesítményzavara, gyermeknevelési problémák, ügyintézésrel kapcsolatos megkeresések. A beszámolókból az is kiderül, hogy a településen folyamatosan magas az igény a tanácsadó pszichológus jelenlétére, valamint nagy szükség lenne Családok Átmeneti Otthonára, nagyobb férőhellyel rendelkező időotthonra, szociális bérlakásokra, illetve az intézmény keretein belül nyújtott és az ellátottak, valamint a családsegítő munkakörben foglalkoztatott szakemberek részére is elérhető jogi tanácsadás biztosítására, amely szolgáltatásra való igény térségi szinten is jelentkezik.

Egészségfejlesztési, sport-, szabadidős és szünidős programokhoz való hozzáférés

A program 3.6 pontjában már kifejtettük a gyermekek sport programokhoz való hozzáféréseinek lehetőségeit.

A gyermekek számára szabadidős és szünidei programok szervezésében településünkön kiemelkedő a Tóth Menyhért Városi Könyvtár és Közösségi Ház, továbbá az AranySzöm Rendezvényház tevékenysége.

A településen 2017-ben megvalósult prevenciós lehetőségek, programok:

2017-ben a nyári időszak alatt a Homokháti Szociális Központ Család-és Gyermejkölési szolgálatainak szervezésében, a szolgálat és a központ közös együttműködésével 4 településen valósult meg prevenciós program sorozat a települési Önkormányzatok támogatásával.

- „Szünidőőőőő Zákányszéken” - 2017. július 11. - Zákányszék Község Önkormányzatának támogatásával, -
- „Vár a Móraalmi Nyár” - 2017. július 21. - Mórahalom Város Önkormányzatának támogatásával,
- „Generációk napja Ásotthalmon” - 2017. augusztus 11. - Ásotthalom Nagyközség támogatásával,
- „Nyárbúcsúztató Lovas Piknik Üllésen” - 2017. augusztus 25. - Üllés Nagyközség támogatásával

A programsorozatok megvalósulása lehetővé tette kortárs közösségek kialakulását és fenntartását a járásban élő gyermekek és fiatalok körében. A programok során az ellátott gyermekek szociális területen meglévő hátrányai mérséklődtek, megismerhették a környező települések értékeit, helyeit. A segítő munkában a programok révén a bizalom erősödése valósult meg a résztvevő ellátásban lévő gyermek- és fiatalkorúak, valamint a segítő szakemberek között. Minden helyszínen a mórahalmi ellátotti körből is magas számmal vettek részt gyermekek.

- Tavaszváró kézműves foglalkozás – 2017. 03. 30.
- Nyárázó biciklitúra – 2017. 08. 30.
- Karácsonyi kézműves foglalkozás – 2017. 12. 20.
- Ruhabörze 2 alkalommal (Vöröskereszttel együttműködve)
- Karácsonyi adománygyűjtés és osztás (a Vöröskereszt területi szervezetével közösen) A Család- és Gyermejjóléti Szolgálat látókörében lévő családokat ajándékoztuk meg: tartós élelmiszert, ruhát, tisztítószert, játékot adtunk 20 családnak.
- Az RSZTOP-1.1.1-16-2017-00002 kiemelt projekt keretében a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő és a rászoruló várandós nők számára élelmiszersomagok átvételében, valamint a rászorulóknak havonta történő kiosztásában való közreműködés.

A Tóth Menyhért Városi Könyvtár és Közösségi Ház keretein belül különböző szakkörök működnek: néptánc és modern tánc, kézműves, film és elektronikus sajtó szakkörök. A szünetekben, ezekben a témakörökben táborokat is szervez az intézmény. Ezen kívül tart rendszeresen könyvtári és rendhagyó órákat és óvodai foglalkozásokat, valamint minden évben megtartja hagyományos olvasóversenyét.

A könyvtár nyitott jellegénél fogva és mert a városban központi helyen található lehetőséget jelent a busszal járó gyerekeknek arra, hogy a várakozási időt eltölthessék társas játékkal, számítógép használatával, olvasással, leckeírással. A könyvtárosok igyekeznek ezeket a gyerekeket a hasznos időtöltés felé irányítani a kötetlen időben is.

Az általános iskolában a gyerekek számára angol és természetismeret szakkörök működnek, biztosított továbbá bármely gyermek számára a diáksportkörökben (kötélugrás, tájfutás) való részvétel lehetősége.

4.4 A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékkal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége

Az integrált oktatást, különleges gondozást a gyermek életkorától és állapotától függően – a fogyatékossgot megállapító szakértői bizottság szakvéleményében foglaltak szerint – a korai fejlesztés és gondozás, a fejlesztő felkészítés, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás keretében szerveztük meg.

A sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók, gyermekek oktatását nevelését minden köznevelési intézményben, különböző szintű integrált formában biztosítjuk.

Az óvodapedagógusok érzékenyítése és képzése folyamatosan valósul meg. Az óvoda infrastruktúrája magas szintű ellátást biztosít és ennek előnyeit a HH/HHH gyermekek is élvezik. A pedagógiai szakszolgálat munkatársai gyógypedagógiai ellátásban részesítjük a BTMN-es gyermekeket, melynek keretében mozgás- és részképességek fejlesztése folyik a pedagógiai szakszolgálat munkatársai által.

A pedagógusok érzékenyítését és kompetencia érzésük fejlesztése érdekében minden kínákozó és elérhető eszközt megragadunk annak érdekében, hogy képzettségük és attitűdjük kiemelkedővé és példaértékűvé váljon. Azon módszerek elsajátítására fektetünk nagy hangsúlyt melyek segítségével gyakorlatban jól használható tudást kapnak. Az integráció sikeres megvalósítása érdekében gyógypedagógusok végzik a gyermekek egyéni habilitáció - rehabilitációját a törvényi keretek és a szakértői bizottság által meghatározott keretek figyelembe vételével. A pedagógiai szakszolgálat munkatársai biztosítják a gyermekek logopédiai ellátását konduktív pedagógiai terápiáját, gyógytestnevelését és a pszichológiai tanácsadást.

Az Önkormányzat hozzájárul a gyermekekkel kapcsolatos költségekhez, illetve a gyermekek gondozásával kapcsolatos feladatokhoz. A helyi gyermekvédelmi rendszer sajátossága, hogy minden gyermek számára gondoskodást nyújt, ugyanakkor fokozott védelemben részesíti az arra rászorulókat. A különböző ágazatok együttműködnek és egymást segítik. Az egyes szolgáltatások, ellátások szociális rászorultság alapján, más ellátások ún. alanyi jogon járnak a gyermekek részére.

4.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön megállapítható, hogy a halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű gyermekek között magas az évismétlők aránya. A családok működését vizsgálva, a zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi, a család széteséséből, a nevelés/gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség megemelkedését látjuk legfontosabb problémának.

Megoldásként, fejlesztési lehetőségeként az alább felsoroltakat tűztük célul:

- A lemorzsolódásban veszélyeztetett tanulók mentorálása, részükre fejlesztő, felzárkóztató foglalkozások.

- Szabadidős programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése.
- A hátrányos helyzetű gyermekekkel és családjukkal foglalkozó szakemberek továbbképzése a hátrányos helyzetű gyermekek nevelését, személyiségfejlesztését, illetve a szülők eredményes bevonását segítő ismeretek elsajátítása és a kompetenciák fejlesztése érdekében.
- Önismereti órák az iskolában 5-8 osztályos tanulók részére
- Gyermekek társadalmi munkára való nevelésének elősegítése

A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák:	fejlesztési lehetőségek:
Iskolába járó gyerekek kompetencia fejlesztése	Különóra keretében fejlesztő foglalkozások szervezése
A család működését zavaró okok miatti veszélyeztettség	Szakemberek konzultálásának lehetősége, illetve képzésük

5. A nők helyzete, esélyegyenlősége

5.1 A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége

A nők esélyegyenlőségének jogi alapvetései, miszerint:

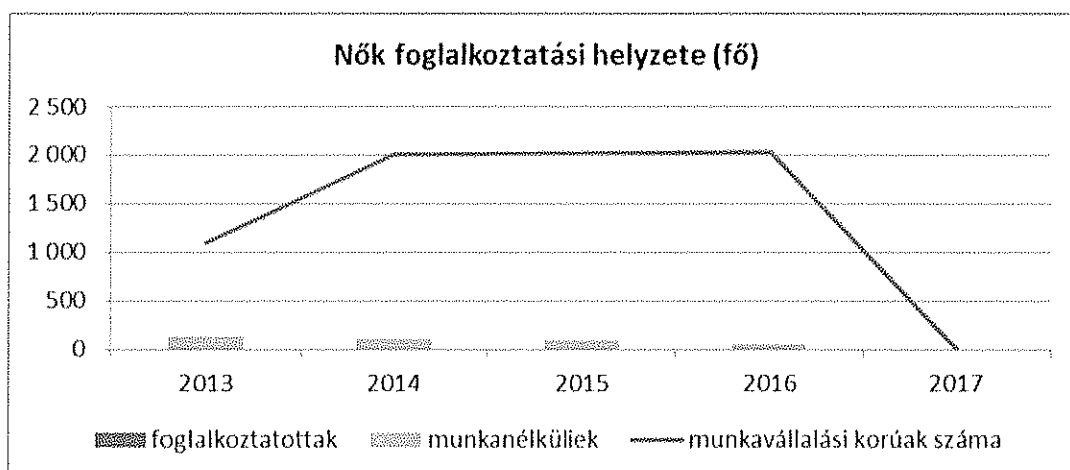
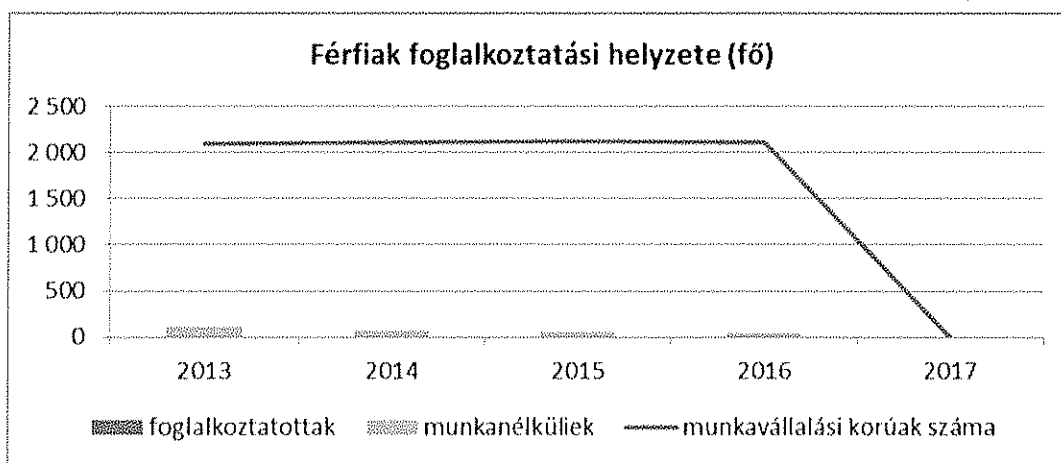
- a nők és férfiak egyenjogúak, egyenlő jogok illetik meg őket minden polgári, politikai, gazdasági, szociális, kulturális jog tekintetében,
- a nőket a férfikkal egyenlő bánásmód illeti meg a munkavállalás, szakképzés, előmeneteli lehetőségek, valamint a munkafeltételek terén
- szociális biztonság területén.

A munkaviszonnyal, a munka díjazásával kapcsolatban érvényesülnie kell az egyenlő bánásmódnak. A nők tekintetében figyelemmel kell lenni a védett tulajdonságokra: nem, családi állapot, anyaság és terhesség tekintetében.

5.1.1. számú táblázat - Foglalkoztatás és munkanélküliség a nők körében

Év	Munkavállalási korúak száma		Foglalkoztatottak		Munkanélküliek	
	Férfiak (TS 0804)	Nők (TS 0804)	Férfiak	Nők	Férfiak (TS 0801)	Nők (TS 0802)
2013	2 091	1 098	n.a	n.a	119	127
2014	2 104	2 008	n.a	n.a	74	103
2015	2 114	2 017	n.a	n.a	56	89
2016	2 109	2 032	n.a	n.a	39	53
2017	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a

Forrás: Telr és helyi adatgyűjtés

Tapasztalatok szerint a nők között is kiemelten hátrányos helyzetben vannak

- a 45 év feletti nők a változó képzettségi követelmények,
- a pályakezdők a szakmai tapasztalat hiánya,
- a gyesen lévő, illetve a kisgyermekes anyukák a munkából való kiesés miatt.

A veszélyeztetett korcsoportba tartozó nők foglalkoztatása különös figyelmet és támogatást igényel. Az anyagi kiszolgáltatottságukat fokozza, hogy sokan nem tudják felmutatni a nyugdíjjogosultsághoz szükséges ledolgozott munkaidőt.

A foglalkoztatottak számáról és a 2012. évi adatokról nincsenek információink, adataink.

Az országos statisztikai adatok szerint a foglalkoztatott nők aránya kevesebb, mint a férfiaké. Ennek egyik oka, hogy a gyermekvállalás miatt több nő van az inaktívak között (GYES, GYED, GYET).

A munkanélküliségbe lépő nők egy része nem állásvesztő, hanem korábban inaktív volt.

Általánosságban megállapítható az is, hogy a munkanélkülivé vált nők a férfiaknál kisebb eséllyel jutnak vissza a munkaerő-piacra, következésképpen az átlagosnál hosszabb időt töltenek munka nélkül, mint a férfiak.

5.2. A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások

A családi, magánéletbeli feladatok és felelősségek általában egyoldalúan a nőket terhelik, mivel általában túlnyomórészt ők látják el a gyerekeket és az időseket.

A nők munkaerő-piaci elhelyezkedése szempontjából lényeges a gyermekek számára nyújtott napközbeni ellátásokhoz történő hozzáférés. A gyermekek napközbeni ellátása megszervezhető – a gyermekek életkorának megfelelően – különösen bölcsődében, hetes bölcsődében, családi napköziben, családi gyermekfelügyelet vagy házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban, valamint óvodában, iskolában.

Településünkön a gyermekek napközbeni ellátása a mini bölcsődében, bölcsődében, óvodában és az általános iskolában biztosított.

Mórahalmon biztosított a gyermekek mini bölcsődei és bölcsődei elhelyezése, amely elsősorban az anya munkavállalását segíti, de sok esetben a család szociális helyzete is indokolja a kisgyermek bölcsődei ellátását. Helyszínileg a bölcsőde Mórahalom belvárosában, a központtól 5 percnyi sétára található. A Mórahalmi Napköziotthonos Óvoda tőszomszédságában, vele egy helyrajzi számon helyezkedik el. Összességében a bölcsőde öt csoportszobával és a mini bölcsőde egy csoport szobával 72 kisgyermeket lát el.

Az óvodai feladatokat 2 feladat-ellátási helyen teljesítik. A beíratott gyermekek száma 2017-ben 2013-hoz képest nem változott, a csoportok száma 10.

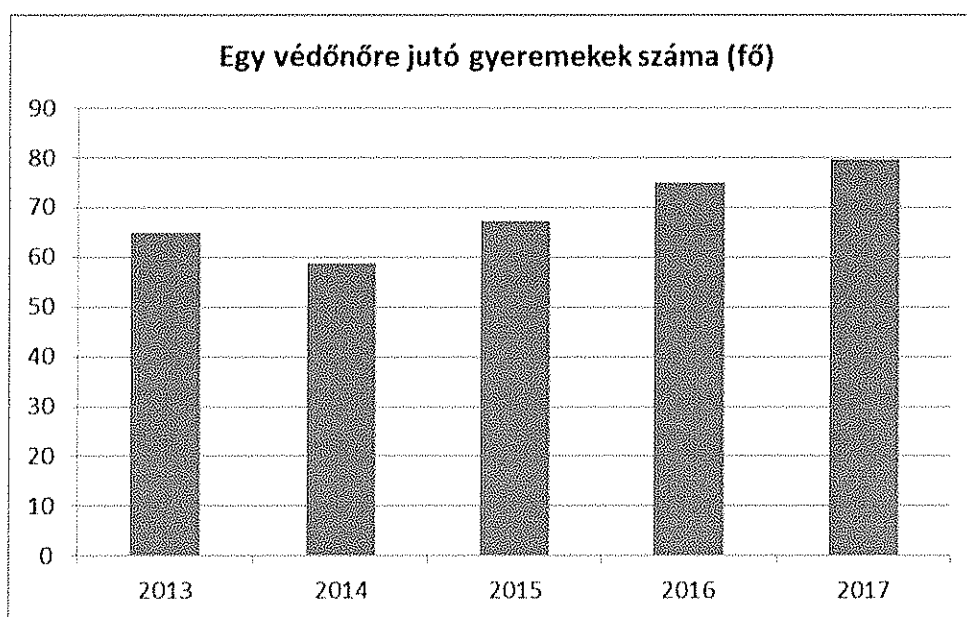
Az általános iskolában a napközit igénybevevők száma folyamatosan emelkedett a 2012/2013-as tanévhez képest. Ezt az emelkedést az általános iskola nyitva tartása a köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Nkt.) (továbbiakban köznevelési törvény) 2013. szeptember 1-étől hatályos változtatása is eredményezte.

5.3 Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe.

5.3. számú táblázat - Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe

Év	Védőnők száma (TS 3201)	0-3 év közötti gyermek szám	Átlagos gyermekszám védőnőnként
2013	3	195	65
2014	3	176	59
2015	3	202	67
2016	3	225	75
2017	3	239	80

Forrás: TeIR és helyi adatgyűjtés

A településen a családtervezés, anya- és gyermekgondozás feladatai a védőnői hálózat tevékenységi körébe tartoznak. A védőnők fokozott figyelmet fordítanak a településen a szociálisan nehéz helyzetben élő várandós anyákra és gyermekekre.

Családtervezéssel kapcsolatban a serdülőkorban lévő gyermekek felvilágosítására alapvetően az iskolában kerül sor, több alkalommal is szerveznek ilyen jellegű oktatást.

A leendő édesanyák számára a gyermekgondozással kapcsolatos ismeretek átadása megkezdődik már várandós korban a szülésfelkészítő tanfolyam keretében, egyéni beszélgetések, látogatások alkalmával, kezdve a szüléstől, szoptatástól a tápláláson gyerekevelésen át. Segítséget kapnak a szociális juttatások megismerésében és a hozzá tartozó nyomtatványok kitöltésében, szükség esetén az utánajárásban is.

A védőnői hálózat nagy figyelmet fordít a szociális okból vagy gondatlanságból veszélyeztetettségben élő gyermekek folyamatos nyomon követésére és a társszervekkel való kapcsolat felvételre.

5.4 A nőket érő erőszak, családon belüli erőszak

A településünkön nem jellemző a nőket érő, illetve a családon belüli erőszak.

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoztatásról szóló 2009. évi LXX. törvényben foglaltak alapján a járási gyámhivatal koordinál ez ügyben. A családsegítő szolgálat a konfliktusos családoknak családkonzultációs szolgáltatást tud felajánlani.

Amennyiben a konfliktus feloldhatatlan, a településtől 43 km-re lévő Kiskunmajsán lévő Menedék Alapítvány által fenntartott Menedékvárosban található Családok Átmeneti Otthona és a 25 km-re lévő Szegedi SZKTT ESZI Családok Átmeneti Otthona fogadja be a segítséget kérő családtagokat.

5.5 Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások

A Család - és Gyermejkölési Központ továbbá **Készenléti Szolgálat** telefonvonalat (30/ 257-72-43) működtet, melynek célja a Szolgálatok nyitvatartási idején túl felmerülő krízishelyzetekben történő azonnali segítség, tanácsadás vagy tájékoztatás nyújtása.

5.6 A nők szerepe a helyi közéletben

Az Alaptörvény XV. cikke rögzíti, hogy a nők és férfiak egyenjogúak, vagyis mind a nőket, mind a férfiakat azonos jogok kell, hogy megillessék minden polgári, politikai, gazdasági, szociális, kulturális jog tekintetében.

Az azonos jogok érvényesítéséhez elengedhetetlen a képviselet.

A nők részvételére nemcsak a női nem reprezentálása miatt van szükség a politikában, azaz a közügyekről való döntési mechanizmusban, hanem mert ez szolgálja leginkább a közös érdeket.

A város képviselő-testületének jelenleg egyetlen női tagja sincs, viszont az egyik társadalmi megbízatású alpolgármester, a járási hivatal és a polgármesteri hivatal vezetője nő. Nők irányítják a helyi általános iskolát, az önkormányzati intézményeket (óvoda, könyvtár), továbbá több önkormányzati tulajdonú vagy érdekeltségű gazdasági társaság, civil szervezet vezetését szintén nők látják el.

5.7 A nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és felszámolásukra irányuló kezdeményezések

Tapasztalatok alapján a leggyakrabban előforduló, a nőket helyi szinten foglalkoztató társadalmi problémák a munkanélküliség, alulképzettség, kismamák bezártság érzése, magányosság.

A munkanélküliség össztársadalmi probléma, melyet a Munkaügyi Központ, az Önkormányzat, szociális intézmények szoros együttműködésével létrehozott komplex programokkal lehet enyhíteni.

5.8 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A nők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák:	fejlesztési lehetőségek:
GYES- ről visszatérő nők munkaerő- piacra való elhelyezkedése nehéz	Képzési programok szervezése, gyermekek napközbeni ellátásnak biztosítása
Élethelyzetből adódóan szükséges a kapcsolati rendszer kialakítása, bővítése	Tájékoztató programok és előadások szervezése

6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége

6.1 Az időskorú népesség főbb jellemzői

A nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülőkre a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény értelmében a kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszer jogszabályi rendelkezései az irányadók. E törvény alkalmazásában saját jogú nyugellátás és a hozzátartozói nyugellátás állapítható meg a jogosult részére.

A saját jogú nyugellátások körébe tartozik:

- az öregségi nyugdíj,
- a rehabilitációs járadék.

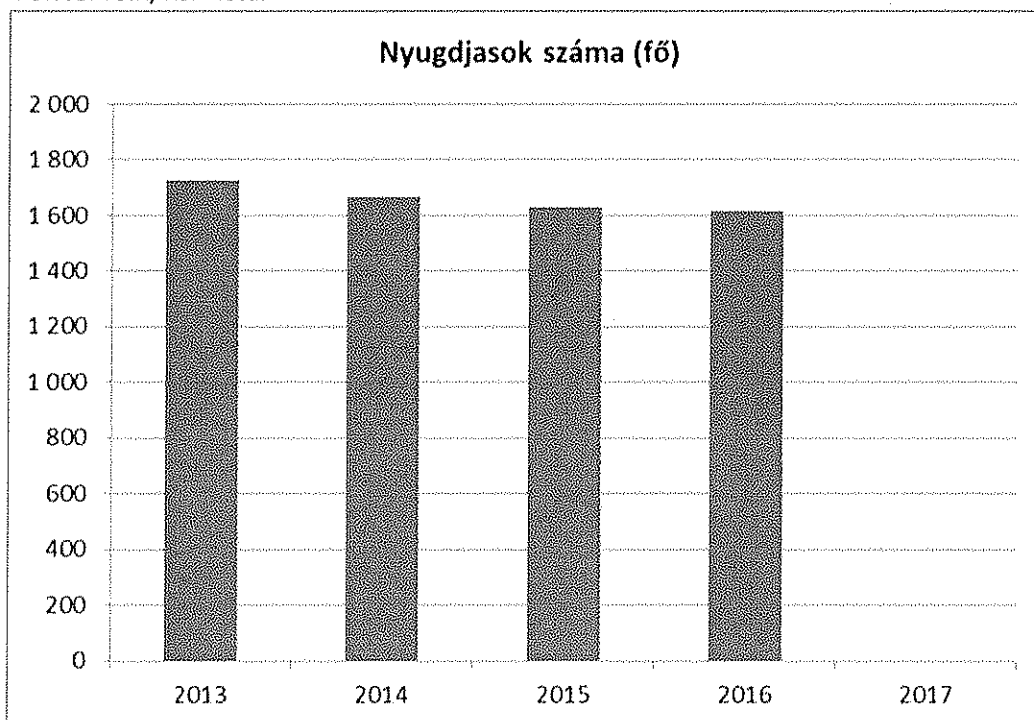
A társadalombiztosítási nyugdíjrendszer keretében járó hozzátartozói nyugellátás:

- az özvegyi nyugdíj;
- az árvaellátás;
- a szülői nyugdíj;
- a baleseti hozzátartozói nyugellátások; valamint
- özvegyi járadék.

6.1.1. számú táblázat – Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma

Év	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő férfiak száma (TS 5201)	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő nők száma (TS 5301)	Összes nyugdíjas
2013	693	1 033	1 726
2014	680	987	1 667
2015	662	969	1 631
2016	661	954	1 615
2017	n.a	n.a	n.a

Forrás: TeIR, KSH Tstar

(A helyzetelemzés készítésekor a 2017. évi adatok még nem álltak teljes körűen rendelkezésre.)

Városunkban az összlakosságon belül az idősek aránya egyre növekszik.

A középgeneráció létszáma egyre csökken, a többgenerációs családmodell felbomlott, így az idős szülők egyedül maradtak. A nagyszámú időskorú lakosság jelentős többsége még ma is a külterületi tanyákon él. A gondozásra-ápolásra szoruló idősek létszáma fokozatosan növekszik külterületen és belterületen egyaránt. A családokra nagy terhet ró a mindennapi megélhetés biztosítása, így a gyakran magatehetetlen idősek ellátása nem mindig megfelelően megoldott.

A jelenkori magyar társadalom demográfiai folyamatait a növekvő átlagéletkor, középkorúak halandóságának növekedése és a nők hosszabb élettartama jellemzi. Hazánkban az időskorban jellemző megbetegedések a daganatok, keringési zavarok, szív- és érrend- szeri megbetegedések, ízületi problémák mellett a pszichés problémák is jelentős súllyal és mértékben jelen vannak. Az egyedül maradó, izoláltan élő idős emberek szellemi és fizikai aktivitása hanyatlik, önellátási

képessége beszűkül. Ez nagyon sok embernél okoz pszichés megbetegedéseket. Különösen gyakori a depresszió és a dementia kialakulása.

Jellemző, hogy a betegségek általában együttesen fordulnak elő, különösen 70 éves kor fölött jellemzőek a súlyos, krónikus megbetegedések és az előrehaladott dementia.

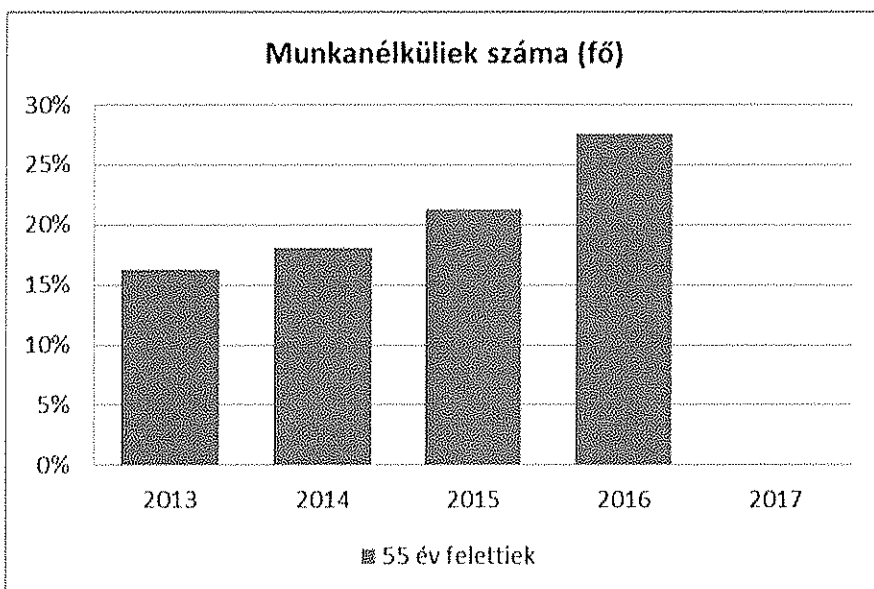
6.2 Idősek munkaerő-piaci helyzete

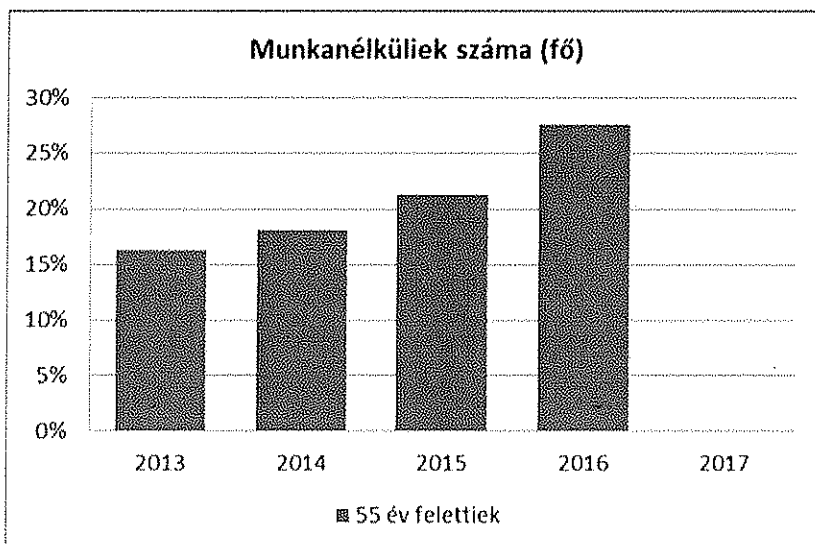
Idősek, nyugdíjasok foglalkoztatottsága

6.2.3. számú táblázat - Hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás terén

Év	Regisztrált munkanélküliek száma	55 év feletti regisztrált munkanélküliek száma (TS 1010 és TS 1011)		Tartós munkanélküliek száma	55 év feletti tartós munkanélküliek száma	
	Fő	Fő	%	Fő	Fő	%
2013	246	40	16%	55	16	29%
2014	177	32	18%	36	20	56%
2015	145	31	21%	39	25	64%
2016	92	25	28%	16	18	113%
2017	n.a	16	n.a	27	n.a	n.a

Forrás: Helyi adatgyűjtés, TeIR

A fenti adatokból megállapítható, hogy a regisztrált munkanélküliek számán belül nem magas az 55 év felettek aránya, az 2013-2017 között a regisztrált munkanélküliek 20%-át tette ki, azonban elmondható, hogy az 55 év feletti regisztrált munkanélküliek száma kismértékben ugyan, de növekedést mutat.

Ugyanakkor a táblázat tanúsága szerint évről évre növekszik az 55 év feletti tartós munkanélküliek száma, amely az országos átlaggal egyező. Országosan megállapítható ugyanis az, hogy az a személy, aki ebben a korban munkanélkülivé válik, az ismételt elhelyezkedési esélye nagyon kicsi, ők fiatalabb korú társaiknál sokkal kiszolgáltatottabbak a munkaerő-piacon. Ebben az esetben látványos a diszkrimináció, hiszen nem csak az elhelyezkedési esélye rosszabb, de a létszámleépítés is hamarabb eléri és sújtja ezt a korosztályt.

Móráhalmon a lakosság döntő többségének megélhetését a mezőgazdaság biztosítja, ezért jellemző, hogy a nyugdíjasok mezőgazdaságból származó bevétellel egészítik ki nyugdíjukat.

Hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

A diszkrimináció felmérése rendkívül nehéz.

Azt tudjuk a szakirodalomból, hogy az idősebb korosztály sokkal jobban kiszolgáltatott a munkaerő-piaci diszkriminációnak, tehát nehezebben helyezkednek el és a munkahelyi leépítések is előbb érik el őket.

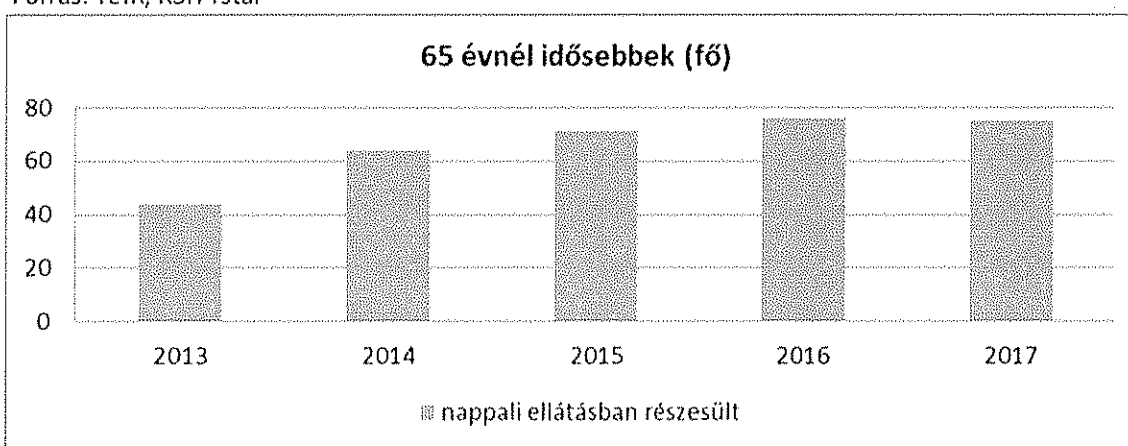
A 6.2.3 számú táblázat adatai szerint azonban településünkön a regisztrált munkanélküliek számán belül nem magas az 55 év felettek aránya, annak ellenére, hogy számuk az elmúlt években az 55 év feletti tartós munkanélküliekkel egyetemben mérsékelt növekedést mutat.

6.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés

6.3.1. számú táblázat - 64 évnél idősebb népesség és nappali ellátásban részesülő időskorúak száma

Év	65 év feletti lakosság száma (TS 0328)	Nappali ellátásban részesülő időskorúak száma (TS 5101)	
	Fő	Fő	%
2013	1 132	44	4%
2014	1 183	64	5%
2015	1 196	71	6%
2016	1 220	76	6%
2017	1 241	75	6%

Forrás: TeIR, KSH Tstar

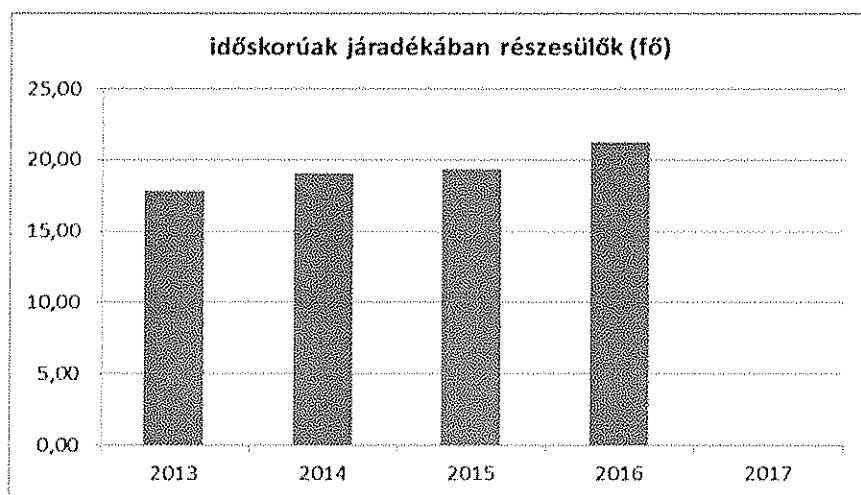
A település 64 év feletti lakosságának 5-6 %-a veszi igénybe az idősek nappali ellátása szolgáltatást.

Az időskorúak járadéka a megélhetést biztosító jövedelemmel nem rendelkező időskorú személyek részére nyújtott támogatás. Az ezzel kapcsolatos lenti táblázatot tanulmányozva láthatjuk, hogy az időskorúak járadékában részesülők átlagos száma 2013-2017 között fokozatosan növekedett.

6.3.2. számú táblázat - Időskorúak járadékában részesítettek átlagos száma

Év	Időskorúak járadékában részesítettek (évi) átlagos száma (fő) (TS 5701)
2013	17,85
2014	19,09
2015	19,33
2016	21,28
2017	n.a

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Az idősök egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférése az egészségügyi ellátórendszeren belül biztosított. Az egészségügyi alapellátást három házi orvos és két fogszakorvos látja el a településen. Ezen kívül az önkormányzat a Móra-Vitál Nonprofit Kiemelkedően Közhasznú Kft. által működtetett járóbeteg szakellátó központ útján szakrendeléseket is biztosít a helyi lakosok számára, melyre tekintettel ezen egészségügyi szolgáltatások igénybevételéért a helyi lakosoknak nem kell vidékre utazniuk.

A településen a Homokháti Kistérség Többcélú Társulása által fenntartott Homokháti Szociális Központ mórahalmai tagintézménye és a Tanyai Idősek Klubja látja el az alábbi, időseket is érintő szociális feladatokat:

- Házi segítségnyújtás
- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
- Szociális étkeztetés
- Idősek nappali ellátása
- **Egyéb ellátási forma:**

Tanyagondnoki szolgálat (Önkormányzati fenntartásban) Támogató szolgálat (Ásotthalom gesztorságában)

Nappali ellátás - Idősek Klubja

Hajléktalan személyek és elsősorban a saját otthonukban élő, tizennyolcadik életévüket betöltött, egészségi állapotuk vagy idős koruk miatt szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaguk ellátására részben képes személyek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségleteik kielégítésére. Az ellátottak részére a napi programok mellett rendszeresen szervezünk kirándulásokat, programokat.

Házi segítségnyújtás

A házi segítségnyújtás keretében a szolgáltatást igénybe vevő személy részére saját lakókörnyezetében kell biztosítani az önálló életvitel fenntartása érdekében szükséges ellátást: a napi tisztálkodástól kezdve, a gyógyszerek felírásán és kiváltásán keresztül a bevásárlásig, a környezetük rendben tartásáig segítik a gondozók az ellátást igénybe vevők életvitelét kül- és belterületen egyaránt.

Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időskorú vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás keretében biztosítani kell az ellátott személy segélyhívása esetén az ügyeletes gondozónak a helyszínen történő haladéktalan megjelenését, a segélyhívás okául szolgáló probléma megoldása érdekében szükséges azonnali intézkedések megtételét, szükség esetén további egészségügyi vagy szociális ellátás kezdeményezését.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás igénybevétele szempontjából szociálisan rászorult az egyedül élő 65 éven felüli személy, egyedül élő súlyosan fogyatékos vagy pszichiátriai beteg személy vagy a kétszemélyes háztartásban élő 65 év feletti, illetve súlyosan fogyatékos vagy pszichiátriai beteg személy, ha egészségi állapota indokolja a szolgáltatás folyamatos biztosítását.

Étkeztetés

Az étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkezéséről kell gondoskodni, aki azt önmaguk, illetve eltartottjaik észére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani, különösen koruk, egészségi állapotuk, fogyatékoságuk, pszichiátriai betegségük, szenvedélybetegségük vagy hajléktalanságuk miatt. Az étkeztetés keretén

belül lehetőség van diétás étkezés igénybevételére is orvosi javaslat alapján. Az étkezés igénybevételének lehetőségei: helyben fogyasztással, elvitellel, vagy az ellátott otthonába szállítással.

Szociálisan rászorultnak minősül: aki 60. életévét betöltötte vagy nyugdíjszerű ellátásban részesül; aki a 18. életévét betöltötte és a munkaképesség csökkenéséről igazolással rendelkezik; 60. életévét be nem töltött személy, akinek egészségi állapotára tekintettel háziorvosa szociális étkeztetés igénybevételét kifejezetten javasolja; vakok személyi járadékában részesül; fogyatékosági támogatásban részesül; pszichiátriai betegségről szakorvosi igazolással rendelkezik; szenvedélybetegségről háziorvosi, szakorvosi igazolással rendelkezik; hajléktalan.

Tanyagondnoki szolgáltatás

Önkormányzati fenntartásban működő szolgáltatás, mely elérhető a Tagintézményben (Zákányszéki u.21.)

Célja: a külterületi vagy egyéb belterületi, valamint a tanyasi lakott helyek intézményhiányából eredő hátrányainak enyhítése, alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, egyes alapszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása, egyéni és közösségi szintű szükségletek teljesítésének segítése.

Támogató szolgálat

Célja: a fogyatékos személyek lakókörnyezetben történő ellátása, a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítése, az általános egészségi állapotának és a fogyatékoság jellegének megfelelő egészségügyi-szociális ellátásokhoz, valamint a fejlesztő tevékenységekhez való hozzájutás személyi és eszközfeltételeinek biztosítása, speciális személyi szállítás megszervezésével, valamint életvitelük önállóságának megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása révén. Fontos feladat a segítségnyújtás a fogyatékos emberek társadalmi integrációjának megvalósulásához, a családi, a közösségi, a kulturális, a szabadidős kapcsolatokban való egyenrangú részvételhez szükséges feltételek biztosítása.

Fő tevékenység: személyi segítség, információnyújtás, tanácsadás, a tanácsadást követően a társadalmi beilleszkedést segítő szolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása, segítségnyújtás a fogyatékos személyek kapcsolatkésztségének javítása, családi kapcsolatainak erősítéséhez speciális, önszervező csoportokban való részvétel elősegítése.

A támogató szolgáltatás igénybevétele során szociálisan rászorultnak minősül a (orvosi szakvélemény által igazolt) súlyosan fogyatékos személy.

Amennyiben a szociális támogatásra rászorult személyekről az alapellátás keretében nem lehet gondoskodni, akkor az állapotuknak és helyzetüknek megfelelő szakosított ellátási formákban kell részükre ellátást biztosítani.

A bentlakásos ellátást nyújtó intézmény elsősorban az önmaguk ellátására nem vagy csak folyamatos segítséggel képes személyek teljes körű ellátásáról gondoskodik. A Csongrád Megyei Önkormányzat Napsugár Otthon Mórahalmi Idősek Otthonában azoknak a nyugdíjkorhatárt betöltött személyeknek az ápolása, gondozása történik, akiknek egészségi állapota rendszeres gyógyintézeti kezelést nem igényel.

A bentlakásos intézmény az ellátást igénybe vevők teljes körű ellátását, ápolását, gondozását biztosítja. A korszerű intézmény megfelel a jogszabályban meghatározott személyi és tárgyi feltételeknek.

A gondozási tevékenység során az ellátottak részére olyan fizikai, mentális és életvezetési segítséget kell biztosítani, amelynek során szociális, testi és szellemi állapotuknak megfelelő egyéni bánásmód keretében a hiányzó vagy csak korlátozott meglévő testi-szellemi funkciók helyreállítására kerüljön sor.

Az ápolás folyamán a gondozási feladatok ellátása során közvetlenül felmerülő és az intézményi ellátás keretei között biztosítható egészségügyi állapot helyreállítását célzó tevékenységet kell végezni.

Biztosított az ellátottak egészségi állapotának folyamatos ellenőrzése, az egészségügyi tanácsadás, az intézmény keretei között megoldható gyógykezelés.

Kiemelt figyelmet szeretnénk fordítani az újonnan nyugdíjassá válók rétegére, akik ezt a változást nehezen élik meg. Szeretnénk hasznosságtudatukat továbbra is fenntartani, számítanánk önkéntes munkájukra.

Az idősek célcsoportjánál az élhetőbb élet lehetőségének biztosítása. Szépen, emberi méltósággal megöregedni, hogy érezzék, abban a városban, ahol éltek és dolgoztak, ott idős korban is megbecsült tagjai a közösségnek, így a társadalmi kirekesztődés csökkenne.

Ez megvalósul a szolgáltatások egymásra épülésével, a nyugdíjasok számára szervezett programok bővítésével. Ehhez szorosan kapcsolódik a szociális alapszolgáltatásoknak helyt adó új épület felépítése, mely közösségi teret biztosít a különböző programokhoz, rendezvényekhez.

Az idősek otthona működéséhez elengedhetetlenül szükség lenne a bentlakók részére étteremre, foglalkoztató helyiségre és rehabilitációs szobára, valamint az ellátás színvonalának emelése érdekében portaszolgálatra.

Fentiek megvalósulása esetén egységben tudna működni az idősek bentlakásos és a nappali ellátása. Hosszabb távú tervek között szerepel - amennyiben igény merül fel rá - nyugdíjasház építése.

Kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférés

A kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférést a településen a Tóth Menyhért Városi Könyvtár és Közösségi Ház biztosítja.

A Városi Könyvtár tevékenységének fontos szegmense az időskorúak számára a közművelődési szolgáltatások nyújtása, melyekkel igyekeznek bevonni e korcsoportot aktívan az intézmény tevékenységébe, különböző programokba.

6.4 Az időseket, az életkorral járó sajátos igények kielégítését célzó programok a településen

Az időseket célzó programokat a településen, a közintézmények közül, leginkább az Idősek Otthona, a Tóth Menyhért Városi Könyvtár és Közösségi Ház, valamint az Aranyszöm Rendezvényház szervez.

6.4.1. számú - Művelődési közintézmények adatai

Év	A nyilvános/települési könyvtárak száma (TS 3801)	A nyilvános/települési könyvtárak egységeinek száma (leltári állomány) (TS 3901)	Muzeális intézmények száma (TS 4001)	Közművelődési intézmények száma (TS 4101)
2013	1	26 010		1
2014	1	25 813	1	2
2015	1	25 445	1	2
2016	1	25 602	1	2
2017	1	25 349	1	2

Forrás: TEIR

6.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

Az idősek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák:	fejlesztési lehetőségek:
Idősek gyakran válnak áldozattá	Tájékoztató rendezvények szervezése
Szociális, egészségügyi és sport szolgáltatások elérhetőségének fejlesztése	Közös programok szervezése, szűrő- illetve sport programok szervezése
Nemzedékek közti kapcsolatok erősítése	Generációs programok szervezése

7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége

Fogyatékos személy: aki érzékszervi - így különösen látás-, hallásszervi, mozgásszervi, értelmi képességeit jelentős mértékben vagy egyáltalán nem birtokolja, illetőleg a kommunikációjában számottevően korlátozott és ez számára tartós hátrányt jelent a társadalmi életben való aktív részvétel során.

A 2013. évi LXII. törvény § (1) meghatározza a fogyatékos személy fogalmát. Ez alapján fogyatékosnak alult olyan tartós vagy végleges – veleszületett vagy szerzett – érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi vagy pszichoszociális károsodást, illetve ezek bármilyen halmozódását értjük, amely a környezeti, társadalmi és egyéb jelentős akadályokkal kölcsönhatásban a hatékony és másokkal egyenlő társadalmi részvételt korlátozza vagy gátolja.

Ha elfogadjuk a WHO egészség meghatározását, miszerint „az egészség a teljes testi, lelki és szociális jólét állapota, és nem csupán a betegség hiánya”, akkor azt is megállapíthatjuk, hogy a fogyatékosnak nem zárja ki az egészséget, tehát nem betegség, csupán egy állapot.

A fogyatékos személyeket két csoportba sorolhatjuk a sérülés fennállása alapján:

- veleszületett, születéstől fennálló fogyatékosnágal rendelkezők,
- későbbi életkorban bekövetkezett, szerzett károsodással rendelkezők.

A 2011. évi népszámlálás adatai szerint Magyarországon 491 ezer fogyatékkal élő ember él, amely a népesség 4,9%-a.

A népesség fogyatékosnagtípus szerinti megoszlása:

- mozgáskorlátozott 47,3 %,
- látássérült 16,8 %,
- értelmi fogyatékos 8,7 %,
- hallássérült 15,2 %,
- egyéb 26,04 %.

A fogyatékos népességen belül továbbra is a mozgássérülteké a legnépesebb csoport. Jelentősen emelkedett az egyéb, pontosan meg nem határozott fogyatékosnágban szenvedők aránya.

7.1 A településen fogyatékosnággal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái

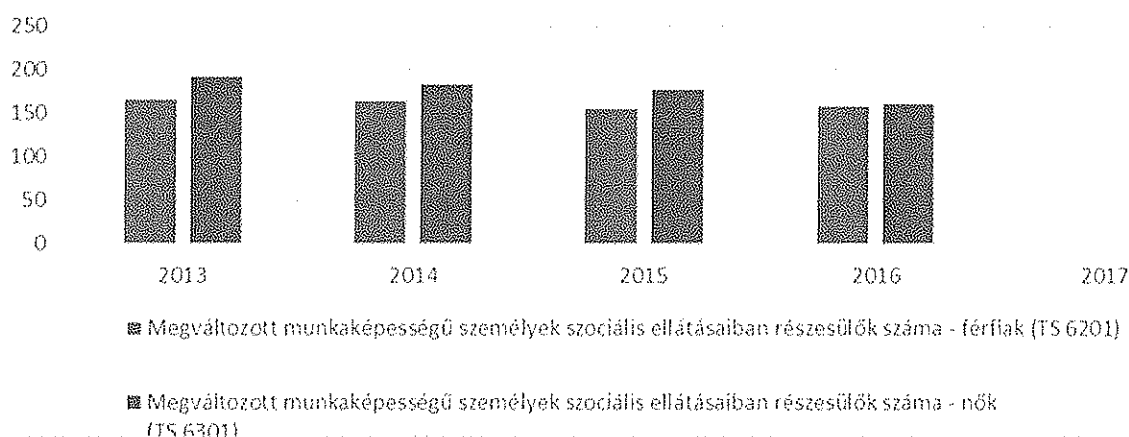
A településen fogyatékosnággal élő létszámára, a fogyatékosnág formájára és mértékére pontos adat nem áll rendelkezésre.

7.1.1 számú táblázat - Megváltozott munkaképességű személyek szociális ellátásaiban részesülők száma nemenként

Év	Megváltozott munkaképességű személyek szociális ellátásaiban részesülők száma - férfiak (TS 6201)	Megváltozott munkaképességű személyek szociális ellátásaiban részesülők száma - nők (TS 6301)
2013	166	192
2014	165	183
2015	156	177
2016	159	162
2017	n.a	n.a

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Megváltozott munkaképességű személyek szociális ellátásaiban részesülők száma nemenként

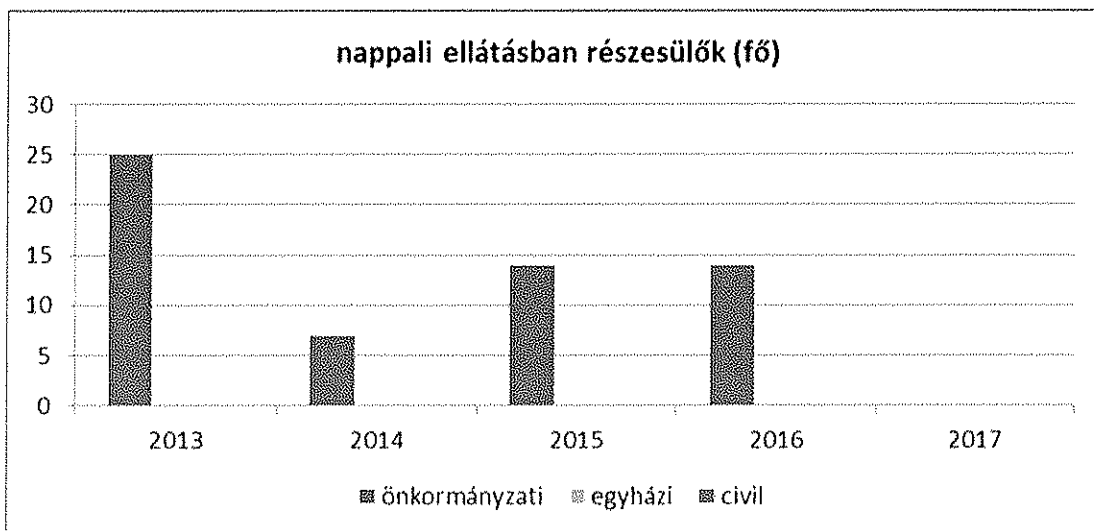

A településen jelenlegi ismereteink szerint minden megváltozott munkaképességű és egészségkárosodott személy ellátásban részesül.

7.1.2. számú táblázat - Nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyek száma

Év	Nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyek száma (TS 5001)	Egyházi fenntartású intézményben	Civil fenntartású intézményben
2013	25		
2014	7		
2015	14		
2016	14		
2017	n.a		

Forrás: TeIR, KSH Tstar; a központi adatokat célszerű bontani a helyi adatszolgáltatók segítségével

A táblázatból kitűnik, hogy a településen kizárólag egy civil fenntartású intézmény a Móra-Partner Kft. által fenntartott Napsugár Fejlesztőház Fogyatékkal Élők Nappali Intézménye látja el a nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyeket, a településen ilyen feladatot ellátó önkormányzati, és egyházi fenntartású intézmény nem működik.

Fogyatékkal élők foglalkoztatásának lehetőségei, foglalkoztatottsága (pl. védett foglalkoztatás, közfoglalkoztatás)

A fogyatékkal élő emberek és családjaik a legsérülékenyebb társadalmi csoportot alkotják.

Feladatunk olyan környezet teremtése, működtetése, hogy egyenlő eséllyel érvényesülhessenek a mindennapi életünk során a lakhatás és közlekedési eszközök használata, a szociális és egészségügyi ellátás, az iskoláztatási és munkalehetőségek, a kulturális és társadalmi élet, valamint a sport és a szórakozás területén is.

Tapasztalataink szerint elhelyezkedésük során számos akadállyal kell megküzdeni. A munkáltató előítélete mellett a közlekedés eszközök használata is nehezíti helyzetüket. A fogyatékosok körében a foglalkoztatottsági arány meghatározásánál a 2011. évi népszámlálás adataiból tudunk kiindulni, mely 13%.

A fogyatékos személyek elszigeteltek a társadalomban, így családjaik is jobban elkülönülnek a környezetüktől, ami értelmi fogyatékosok esetén még jelentősebb.

Településünkön kevés a foglalkoztatási lehetőség a fogyatékkal élők számára, annak ellenére, hogy az önkormányzat és intézményei, a különféle hivatali és hatósági épületek, az egészségügyi és kulturális létesítmények, valamint a közterületek egy jelentős részének akadálymentesítése már jelenleg is megoldott, a fogyatékkal élők számára a különleges eszközök és feltételek ezen helyeken többé-kevésbé biztosítottak.

A rehabilitációs kártya kiterjesztése, a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatását elősegítő új munkaerő piaci programok, illetve a rehabilitációs hozzájárulás 19 százalékos megemlése az idei évben tovább javította a megváltozott munkaképességűek elhelyezkedési lehetőségeit.

Hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

Mórahalmon a foglalkoztatás terén a fogyatékos személyeket ért hátrányos megkülönböztetésről nincs tudomásunk.

Önálló életvitelt támogató szolgáltatások, programok

1998-ban huszonhat taggal alakult meg a Mozgáskorlátozottak Csongrád Megyei Egyesületének mórahalmi csoportja. A mórahalmi taglétszám a kezdetek óta közel háromszorosára duzzadt. A létszám közel felét a környező településeken élő mozgáskorlátozottak teszik ki.

Rendszeresen, minden évben szerveznek olyan programokat, rendezvényeket, ahol a környező településekről gyűlnek össze az egyesület tagjai. Ilyenkor szűrőprogramok, foglalkoztatások és más szórakoztató műsorok színesítik a rendezvény programjainak kínálatát.

7.2 Fogyatékkal élő személyek pénzbeli és természetbeni ellátása, kedvezményei

A szociális ellátásokat igénybevevők között nagy valószínűséggel jelen vannak a fogyatékos személyek is. Ők alanyi jogon közgyógyellátásban, az időskorúak járadékában, súlyos mozgáskorlátozottak közlekedési támogatásában, súlyos fogyatékos hozzátartozó ápolása címén részesülnek támogatásban.

7.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségei, akadálymentesítés

Ma már kötelezően, jogszabályban előírt az akadálymentesítettség, amelynek betartatása az építésügyi hatóság feladata. Alapelv, hogy a településfejlesztési tervekben és más településfejlesztési dokumentációkban általános elvárásként jelenik meg az egyenlő esélyű hozzáférés szempontrendszer.

Településünkön megtalálható intézmények jelentős többsége teljes vagy közel teljes körű akadálymentesítéssel rendelkezik.

Általánosságban elmondható, hogy településünkön a közszolgáltatást nyújtó intézmények akadálymentesítése megtörtént, ahol ez mégsem lenne teljes körű, azt pályázati lehetőség és saját forrás biztosításával a település el fogja végezni.

Az egészségügyi, szociális szolgáltatások, a kulturális programokhoz történő hozzáférés fizikai akadálymentesített helyszíneken érhetőek el.

A hatályos jogszabályoknak megfelelően új beruházás, felújítás akadálymentesített környezet biztosításával történik.

Az akadálymentes intézmények száma, minden területen a jogszabályi előírásnak megfelel. Az Önkormányzat tulajdonában lévő járdák, zöldterületek, játszóterek felújítása során gondoskodunk a hozzáférés akadálymentességének biztosításáról.

7.4 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák:	fejlesztési lehetőségek:
Állapotuk miatt a szeparáció veszélye merül fel	Érzékenyítő programok és táborok szervezése, sport program szervezése
Fogyatékkal élő személyek szélesebb körű megismerése	Felmérés készítése

8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és non-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása

A városban a civil szervezetek aktív tevékenységet folytatnak. A helyi lakosság nagy számban vesz részt a civil szervezetek programjain. Az Önkormányzat helyi rendeletben meghatározottak szerint pályázati úton támogatja a szervezeteket, azok rendezvényeit.

A város civil szervezetei:

- Alsótanya Kulturális, Művelődési és Turisztikai Egyesület
- Arlechino Táncegyület Mórahalom
- Back Kápolna Vadásztársaság
- Bástya Nyugdíjas Klub
- Bennfentesek Extra Sikereinek Tanácsadó Egyesülete
- Délterületi Dismadártenyésztők és Természetvédők H-21 Egyesülete
- Egy-Másért Ifjúsági és Közösségfejlesztő Egyesület

- Homokháti Könyvtári Szövetség
- "Homokháti Önkormányzatok Kistérségi Területfejlesztési Közhasznú Egyesülete"
- Homokhátság Vidékfejlesztési Egyesület
- Homokhátságért Egyesület
- "JÖVŐNK A CSALÁD" NAGYCSALÁDOSOK MÓRAHALMI EGYESÜLETE
- Királyhalom Tanyai Turisztikai és Kulturális Egyesület
- Kistérségi Focisuli SE
- Kultúra & Identitás Mozgalom Egyesület
- Lendület Szabadidős és Rekreációs Sport Egyesület
- Mórahalmi Autósport Sportegyesület
- Mórahalmi Földtulajdonosok "Árpád Vezér" Vadásztársasága
- Mórahalmi Fűvószenéért Egyesület
- Mórahalmi Gazdakör
- Mórahalmi Hegyközség
- Mórahalmi Judo Sportegyesület
- Mórahalmi Kuttyások Egyesülete
- Mórahalmi Lovassport Egyesület
- Mórahalmi Önvédelmi Egylet (Polgárórség)
- Mórahalmi Színtársulat Egyesület
- Mórahalmi Tömegsport Egyesület
- Mórahalmi Vadásztársaság
- Mórahalom Néptánc Egyesület
- Mórahalom Város Önkéntes Tűzoltó Egyesület
- Mórahalom Városi Sportegyesület
- Mórahalomért Közbiztonsági és Vagyonvédelmi Egyesület
- Rotary Club Mórahalom Egyesület
- SZÉP-KÖR Környezetvédelmi és Városszépészeti Egyesület
- Turisztikai Egyesület Mórahalom
- Victoria Sportegyesület Mórahalom
- A Te Életed A Tiéd Alapítvány
- Egészséges Mórahalomért Közalapítvány
- ESÉLY" SZOCIÁLIS ALAPÍTVÁNY
- Kerek Világ Alapítvány

- "Mórahalmi Önvédelmi Csoport Közhasznú Közalapítvány"
- Mórahalom Közoktatásáért Közalapítvány
- Remény a Beteg Gyermekekért Alapítvány

Az önkormányzati döntések előkészítésébe bevonjuk a szervezeteket. A civil szervezetek függetlenségét elismerjük és tiszteletben tartjuk. Partneri viszonyt alakítottunk ki velük.

Az együttműködés következtében az önkormányzati rendezvényeken aktívan vesznek részt a szervezetek. Az egyházak részt vesznek pályázatainkon.

A civil szervezetek célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége lefedi a hátrányos helyzetű gyermekek oktatásának, tehetségfejlesztésének, rehabilitációjának támogatásától kezdve az időkorúak kulturálódásáig, a hagyományőrzésen át a lakosság egészségi állapotának fejlesztéséig az alapvető közszolgáltatások (oktatás, egészségügy, szociális szolgáltatások, kultúra, művelődés, közrend, közbiztonság) ágazataiban lehetséges esélyegyenlőséget támogató szolgáltatások körét.

9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága

A helyzetelemzés előkészítésében részt vettek a városban dolgozó szociális, egészségügyi, gyermekjóléti, köznevelési, közművelődési szakemberek. Módszere az online kapcsolattartás az egyes esélyegyenlőségi csoportokkal kapcsolatos problémák feltárására, majd a program tervezet véleményezésére koncentrált.

A város www.morahalom.hu honlapján az elfogadott dokumentum hozzáférhető lesz, amely alapján az esélyegyenlőségi folyamatokat, intézkedéseket bárki megismerheti, ezáltal biztosított lesz a megvalósítás folyamatos ellenőrzése.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

1. A HEP IT részletei

1.1 A helyzetelemzés megállapításainak összegzése

Célcsoport	Következtetések	
	problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	fejlesztési lehetőségek meghatározása rövid címmel
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	Sok a tartósan munkanélküliek száma	Munkanélküliség csökkentése a pályázati lehetőségek kihasználásával
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	Rossz egészségügyi állapot	Szűrő vizsgálatokon való integrálás elősegítése, szűrő vizsgálatok szervezése
Gyermekek	Iskolába járó gyerekek kompetencia fejlesztése	Külön óra keretében fejlesztő foglalkozások szervezése
Gyermekek	A család működését zavaró okok miatti veszélyeztettség	Szakemberek konzultálásának lehetősége, illetve képzésük
Nők	GYES- ről visszatérő nők munkaerőpiacra való elhelyezkedése nehéz	Képzési programok szervezése, gyermekek napközbeni ellátásnak biztosítása
Nők	Élethelyzetből adódóan szükséges a kapcsolati rendszer kialakítása, bővítése	Tájékoztató programok és előadások szervezése
Idősek	Idősek gyakran válnak áldozattá	Tájékoztató rendezvények szervezése
Idősek	Szociális, egészségügyi és sport szolgáltatások elérhetőségének fejlesztése	Közös programok szervezése, szűrő- illetve sport programok szervezése
Idősek	Nemzedékek közti kapcsolatok erősítése	Generációs programok szervezése
Fogyatékkal élők	Állapotuk miatt a szeparáció veszélye merül fel	Érzékenyítő programok és táborok szervezése, sport program szervezése
Fogyatékkal élők	Fogyatékkal élő személyek szélesebb körű megismerése	Felmérés készítése

1.2 A beavatkozások megvalósítói

Célcsoport	Következtetésben megjelölt beavatkozási terület, mint intézkedés címe, megnevezése	Az intézkedésbe bevont aktorok és partnerek – kiemelve a felelőst
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	Tartós munkanélküliség csökkentése	Önkormányzat szociális és oktatásüggyel, munkaüggyel foglalkozó ügyintézői, Munkaügyi Központ Kirendeltség
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	Szociális és egészségügyi szakemberek együttműködése	Egészségház, Járóbeteg szakellátó központ Önkormányzat szociális ügyekkel foglalkozó ügyintézői Családsegítő és gyermekjóléti szolgálat
Gyermekek	Felzárkóztató foglalkoztatások szervezése	Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Pedagógiai Szakszolgálat
Gyermekek	Programok szervezése, szakemberek képzése	Egészségház, Járóbeteg szakellátó központ Önkormányzat szociális ügyekkel foglalkozó ügyintézői Családsegítő és gyermekjóléti szolgálat
Nők	Visszatérés a munkaerő piacra	Munkaügyi Központ Kirendeltsége
Nők	Tájékoztatás, mentorálás	Családsegítő Szolgálat, Móra- Partner Kft., Móra- Vitál Kft.
Idősek	Tájékoztatás és megelőzés	Helyi rendőrség, önkormányzati rendészeti szerv, polgárőrség, Idősekkel foglalkozó civilszervezetek
Idősek	Szociális, egészségügyi, sport szolgáltatások bővítése	Idősekkel foglalkozó szervezetek, intézmények idősek klubja
Idősek	Generációs programok szervezése	Idősekkel foglalkozó civilszervezetek idősek klubja
Fogyatékkal élők	Programok szervezése a fogyatékkal élők részére	fogyatékkal élőkkel foglalkozó intézmények, szervezetek és civil szervezetek
Fogyatékkal élők	Fogyatékkal élőkre vonatkozó elemzések készítése, problémáik feltárása, életminőségüket javító intézkedések bevezetése	fogyatékkal élőkkel foglalkozó intézmények, szervezetek és civil szervezetek

Jövőképünk

1. Fontos számunkra, hogy a mélyszegénységben élők számára a kitörési lehetőség biztosított legyen.
2. Kiemelt területnek tartjuk a gyerekek szociokulturális különbségéből adódó hátrányok felszámolását.
3. Folyamatosan odafigyelünk az idősekről való gondoskodás feltételeinek biztosítására.

4. Elengedhetetlennek tartjuk a nők esetén a hátrányos megkülönböztetés csökkentését.

Különös figyelmet fordítunk a fogyatékkal élők közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáféréseinek biztosítására.

1.3 Az intézkedési területek részletes kifejtése

Intézkedés címe:	Tartós munkanélküliség csökkentése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Sok a tartósan munkanélküliek száma
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	A munka világába való visszavezetés az aktív korúak részére Rövidtávú cél: a tartósan munkanélküliek száma 5%-kal csökken Középtávú cél: a tartósan munkanélküliek száma 10%-kal csökken Hosszútávú cél: a tartósan munkanélküliek száma 15%-kal csökken
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	1. cél meghatározása 2. stratégia kidolgozása 3. cél megvalósítása
Résztevők és felelős	Résztevők: tartós munkanélküliek Felelős: Önkormányzat szociális és oktatásügyvel, munkaügyvel foglalkozó ügyintézői
Partnerek	Munkaügyi Központ Kirendeltség
Határidő(k) pontokba szedve	2022. 12. 31.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Eredményességi mutató: Munkanélküliek számának csökkenése, foglalkoztatottak száma nő Dokumentáltsága: munkaügyi központ nyilvántartása Forrása: munkaügyi központ nyilvántartása Fenntarthatósága: Munkaügyi központtal kötött hatósági szerződés, valamint helyi vállalkozással kötött szerződés alapján fenntartható
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Kockázat: Az átképzések, támogatás nem vezet célra
Szükséges erőforrások	Személyi és tárgyi feltételek megteremtése, pályázati források kihasználása

Intézkedés címe:	Szociális és egészségügyi szakemberek együttműködése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Rossz egészségügyi állapot
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	A lakosság egészségügyi állapotának javítása, a megbetegedések megelőzése Rövid-, közép-, hosszú távú cél: lakosság egészségügyi állapota javul
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	1. cél meghatározása, probléma felmérése 2. a mélyszegénységben élők egészségügyi állapotának javítására irányuló stratégia kidolgozása 3. stratégia megvalósítása
Résztevők és felelős	Résztevők: mélyszegénységben élők Felelős: Egészségügyi szolgáltatók, Önkormányzat
Partnerek	Egészségház, Járóbeteg szakellátó központ Önkormányzat szociális ügyekkel foglalkozó ügyintézői Családsegítő és gyermekjóléti szolgálat
Határidő(k) pontokba szedve	2022. 12. 31.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Eredményességi mutató: meghirdetett szűrések száma, résztvevők száma Dokumentáltsága: Egészségház, Járóbeteg szakellátó központ nyilvántartásai Forrása: Egészségház, Járóbeteg szakellátó központ nyilvántartásai Fenntarthatósága: folyamatos tevékenységgel biztosítható, önkormányzati döntés alapján biztosítható
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Kockázat: A mélyszegénységben élők a meghirdetett szűréseket nem veszik igénybe, az egészségtudatos életmódra nevelés nem vezet sikerre
Szükséges erőforrások	Önkormányzat költségvetése, személyi és tárgyi feltételek

Intézkedés címe:	Felzárkóztató foglalkoztatások szervezése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Az iskolába járó SNI és BTMNS gyerekek kompetencia fejlesztése szükséges
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Rövid-, Közép- és hosszú távú cél a nehézségekkel küzdő gyermekek kompetenciája fejlesztésének javulása
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	1. Igények felmérése 2. foglalkozások szervezése
Résztevők és felelős	Résztevők: SNI és BTMNS gyerekek Felelős: Iskola Pedagógiai Szakszolgálati és Szakmai Szolgáltató Intézményegysége
Partnerek	Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Pedagógiai Szakszolgálat
Határidő(k) pontokba szedve	2022.12.31.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Dokumentáltsága: iskolai nyilvántartások Forrása: iskolai nyilvántartások Fenntarthatósága: folyamatos tevékenységgel biztosítható
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Kockázat: A felzárkóztató foglalkozások finanszírozási háttere, és a foglalkozások eredményessége bizonytalan
Szükséges erőforrások	humán

Intézkedés címe:	Programok szervezése, szakemberek képzése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A család működését zavaró akadályozó okok miatti veszélyeztetettség
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	A veszélyeztetett gyermekek számának csökkentése Rövidtávú cél: a veszélyeztetett gyermekek száma 2 %-kal csökken Középtávú cél: a veszélyeztetett gyermekek száma 4 %-kal csökken Hosszútávú cél: a veszélyeztetett gyermekek száma 6 %-kal csökken
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Szakemberek konzultálásának lehetősége, illetve képzésük
Résztevők és felelős	Résztevők: veszélyeztetett gyermekek Felelős: Óvoda, Iskola, Család és Gyermekjóléti Szolgálat
Partnerek	Önkormányzat Szociális ügyintézői Helyi civil szervezetek,
Határidő(k) pontokba szedve	2022. 12.31.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Eredményességi mutató: veszélyeztetett gyermekek számának csökkentése Dokumentáltsága: óvoda, iskola nyilvántartásai Forrása: óvoda, iskola nyilvántartásai Fenntarthatósága: Önkormányzat koncepciójába, közoktatási intézmények programjába beépülve fenntartható
Kockázatok és csökkentésük eszközei	
Szükséges erőforrások	Önkormányzat, közoktatási intézmények költségvetése, személyi és tárgyi feltételek

Intézkedés címe:	Visszatérés a munkaerő piacra
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Gyed-ről, visszatérő nők munkaerőpiacra való elhelyezkedése nehéz, így a nők tartós munkanélkülisége magasabb
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Gyermekek nappali ellátását biztosító intézmények működtetése, képzési programok szervezése Rövid-, közép-, hosszú távú cél: a nők munkaerőpiacra történő visszatérésének aránya javul
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	1. Képzési programok szervezése, 2. gyermekek napközbeni ellátásának biztosítása
Résztevők és felelős	Résztevők: tartós munkanélküli nők Felelős: Önkormányzat szociális és oktatásüggyel foglalkozó ügyintézői
Partnerek	Munkaügyi Központ Kirendeltsége
Határidő(k) pontokba szedve	2022. 12. 31.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Eredményességi mutató: munkát vállalók száma, képzésen részt vevők száma Dokumentáltsága: önkormányzati nyilvántartások Forrása: önkormányzati nyilvántartások Fenntarthatósága: önkormányzati koncepcióba beépítve fenntartható, munkaügyi központ segítségével, valamint pályázati lehetőségekkel fenntartható
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Kockázat: finanszírozási háttér, pályázati lehetőség bizonytalansága
Szükséges erőforrások	személyi és tárgyi feltételek biztosítása az önkormányzat költségvetésében, pályázati források kihasználása

Intézkedés címe:	Tájékoztatás, mentorálás
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Élethelyzetből adódóan szükséges a kapcsolati rendszer kialakítása
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Rövid-, közép és hosszú távú cél a mentális támogatás, krízis helyzetek feltárása, megoldása
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	1. Tájékoztató fórumok, előadások szervezése 2. Mentorálás
Résztvevők és felelős	Résztvevők: Nők Felelős: szociális és egészségügyi intézmények, önkormányzat
Partnerek	Családsegítő Szolgálat, Móra- Partner Kft., Móra- Vitál Kft.
Határidő(k) pontokba szedve	2022. 12. 31
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Eredményességi mutató: előadásokon résztvevők és mentoráltak száma Dokumentáltság: felelős szervezetek nyilvántartásai Fenntarthatóság: pályázati lehetőségek
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Kockázati háttér: finanszírozási háttér, pályázati lehetőségek
Szükséges erőforrások	személyi és tárgyi feltételek biztosítása az felelős szervezetek költségvetésében, pályázati formák kihasználása

Intézkedés címe:	Tájékoztatás és megelőzés
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Idősek gyakran válnak áldozattá
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Az idősek áldozattá válásának csökkentése Rövid-, közép-, hosszú távú cél: az áldozattá válás csökken
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	1. Képzések szervezése, 2. tájékoztatás az áldozattá válás lehetőségeiről, az áldozattá válás megelőzése érdekében teendő intézkedésekről
Résztevők és felelős	Résztevők: idős emberek Felelős: Önkormányzat szociális és oktatásügyi ügyintézői
Partnerek	Helyi rendőrség, önkormányzati rendészeti szerv, polgárőrség, Idősekkel foglalkozó civilszervezetek
Határidő(k) pontokba szedve	2022. 12. 31.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Eredményességi mutató: a képzéseken, tájékoztatásokon részt vevők száma Dokumentáltsága: önkormányzati nyilvántartások Forrása: önkormányzati nyilvántartások Fenntarthatósága: önkormányzati koncepcióba beépítve fenntartható, valamint pályázati lehetőségekkel fenntartható
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Kockázat: A képzések, tájékoztatás nem vezet célra, a képzések, tájékoztatás, intézkedések finanszírozási háttere bizonytalan
Szükséges erőforrások	Pénzügyi, tárgyi és személyi feltételek biztosítása, pályázati források kihasználása

Intézkedés címe:	Szociális, egészségügyi, sport szolgáltatások bővítése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Kibővíteni a szociális, egészségügyi, sport szolgáltatások lehetőségét
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Az idők általános testi-lelki egészségi állapota, közérzete javul Rövid-, közép-, hosszú távú cél: az idők általános egészségi állapota, közérzete javul
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	1. Közös szociális, szabadidős programok szervezése, 2. szűrőprogramokon való közös részvétel, ezekkel kapcsolatos tájékoztatás, 3. közös sportesemények szervezése
Résztevők és felelős	Résztevők: idők Felelős: Helyi gondozási központ, Móra- Vítál Kft.
Partnerek	Időkkel foglalkozó szervezetek, intézmények idők klubja
Határidő(k) pontokba szedve	2022. 12. 31.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Eredményességi mutató: a szolgáltatásokat igénybe vevő idős emberek száma Dokumentáltsága: gondozási központ, önkormányzat nyilvántartásai Forrása: önkormányzat nyilvántartásai Fenntarthatósága: Önkormányzat és intézménye koncepciójába beépítve fenntartható, folyamatos tevékenységgel biztosítható
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Kockázat: finanszírozási háttér
Szükséges erőforrások	Személyi és tárgyi feltételek biztosítása az önkormányzat és intézménye költségvetésében

Intézkedés címe:	Generációs programok szervezése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Nemzedékek közötti kapcsolat erősítése
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Az idősek fiatalok kapcsolatának erősítése, ezzel együtt egymás segítése Rövid-, közép-, hosszú távú cél: az idősek-fiatalok közötti kapcsolat erősödik
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Közös generációs programok szervezése
Résztevők és felelős	Résztevők: idősek Felelős: Helyi gondozási központ
Partnerek	Idősekkel foglalkozó civilszervezetek idősek klubja
Határidő(k) pontokba szedve	2022. 12. 31.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Eredményességi mutató: programokon részt vevők száma Dokumentáltsága: gondozási központ-, rendezvényeket szervezők-, önkormányzat nyilvántartásai Forrása: gondozási központ-, rendezvényeket szervezők-, önkormányzat nyilvántartásai Fenntarthatósága: Önkormányzat koncepciójába beépülve fenntartható, folyamatos tevékenységgel biztosítható
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Kockázat: finanszírozási háttér, pályázati lehetőség bizonytalansága
Szükséges erőforrások	személyi és tárgyi feltételek biztosítása az önkormányzat költségvetésében, pályázati források kihasználása

Intézkedés címe:	Programok szervezése a fogyatékkal élők részére
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Állapotuk miatt a szeparáció veszélye merül fel
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Társadalomba való integrálódás elősegítése Rövid-, Közép és hosszú távú cél az általános egészségügyi állapot, közérzet javul.
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	1. Érzékenyítő programok és táborok szervezése 2. Sport programok szervezése
Résztevők és felelős	Résztevők: fogyatékkal élők, valamint a település lakossága Felelős: fogyatékkal élőkkel foglalkozó intézmények, szervezetek, önkormányzat
Partnerek	fogyatékkal élőkkel foglalkozó intézmények, szervezetek és civil szervezetek
Határidő(k) pontokba szedve	2022. 12. 31.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Eredményességi mutató: részt vevők száma Dokumentáltság: Gondozási Központ, Móra- Partner Kft., civil szervezetek nyilvántartásai Fenntarthatóság: folyamatos a tevékenység biztosítása
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Kockázati háttér: finanszírozási háttér
Szükséges erőforrások	Személyi és tárgyi feltételek biztosítása, a fogyatékkal élőkkel foglalkozó szervezetek költségvetésében

Intézkedés címe:	Fogyatékkal élőkre vonatkozó elemzések készítése, problémáik feltárása, életminőségüket javító intézkedések bevezetése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A fogyatékkal élő személyek szélesebb körű megismerése
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	A fogyatékkal élő személyek elfogadás, megismerése nő. Rövid-, közép-, hosszú távú cél: a integráció segítése
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	1. érintett fogyatékkal élők felmérése, 2. a probléma azonosítása, orvoslása, 3. megoldási lehetőségek keresése
Résztevők és felelős	Résztevők: fogyatékkal élők Felelős: Önkormányzat szociális ügyekkel foglalkozó ügyintézői
Partnerek	fogyatékkal élőkkel foglalkozó intézmények, szervezetek és civil szervezetek
Határidő(k) pontokba szedve	2022. 12. 31.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Eredményességi mutató: elemzésekbe bevont személyek száma Dokumentáltsága: önkormányzat, helyi civil szervezetek nyilvántartásai Forrása: önkormányzat, helyi civil szervezetek nyilvántartásai Fenntarthatósága: Érintettekkel együttműködve fenntartható
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Kockázat: A szenvedélybeteg, pszichiátriai problémák gyógyításának nehézségei, a finanszírozás bizonytalansága
Szükséges erőforrások	Pénzügyi, személyi és tárgyi feltételek

2. Összegő táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

3. melléklet a 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelethez

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetilemzés következtetésiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedés ellemi kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményes ségét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményei nek fenntartható sága
I. A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége										
1	Tartós munkanélkü liség csökkentése	Sok a tartósan munkanélkü liek száma	A munka világába való visszavezeté s az aktív korúak részére		Munkanélkü liség csökkentése a pályázatok kihasználása val	Önkormány zat szociális és oktatásügy el, munkaügy el foglalkozó ügyintézői	2022. 12. 31	Munkanélkü liek számának csökkenése, foglalkoztat ottak száma nő	Személye és tárgyi feltételek megteremtése, pályázati források kihasználása	Munkaügyi Központtal, illetve helyi vállalkozáso kkal kötött szerződés
2	Szociális és egészségügy i szakembere k együttműkö dése	Rossz egészségi állapot	Egészségüg yi állapot javítása		Egészségüg yi állapot javítása	Egészséghá z, Járóbeteg Szakellátó Központ, Családsegít ő szolgálat	2022. 12. 31	Meghirdet et szűrések száma, résztvevők száma	Önkormány zat költségvetés e, személyi és tárgyi feltételek	Önkormány zati döntés alapján fenntartható
II. A gyermekek esélyegyenlősége										

1	Felzárkóztató programok szervezése	Az iskolába járó SNI és BTMNS gyermekek kompetenciájának fejlesztése a szükséges	A nehézségekkel küzdő gyermekek kompetenciájának fejlesztésén javítása	Foglalkozások szervezése	Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Pedagógiai Szakszolgálat	2022. 12. 31	Iskolai eredmények javulása	Humán	Folyamatos tevékenységekkel fenntartható
2	Programok szervezése, szakemberek képzése	A család működését zavaró okok miatti veszélyeztettség	A veszélyeztetett gyermekek számának csökkentése	Szakemberek konzultálásának lehetősége, illetve képzésük	Önkormányzat szociális ügyintézői, Csalás és Gyermekjóléti Szolgálat	2022. 12. 31	A veszélyeztetett gyermekek számának csökkentése	Önkormányzat, közoktatási intézmények költségvetése, személyi és tárgyi feltételek	Közoktatási intézményekben programjába beépülve fenntartható
III. A nők esélyegyenlősége									
1	Visszatérés a munkaerőpiacra	Gyed-ról visszatérő nők munkaerőpiacra való elhelyezkedése nehéz, így a nők tartós munkanélkülisége magasabb	A munkanélküliség aránya javul	Képzési programok szervezése, gyermekek napközbeni ellátásának biztosítása	Önkormányzat szociális és oktatásügyi felügyelői	2022. 12. 31	Munkát vállalók és képzésben résztvevők száma	Személyi és tárgyi feltételek biztosítása, pályázati lehetőségek kihasználása	Pályázati lehetőségekkel fenntartható
2	Tájékoztatás, mentorálás	Élethelyzetből adódóan szükséges a	Mentális támogatás, krízis	Tájékoztató fórumok és programok	Szociális és egészségügyi	2022. 12. 31	Előadásokban résztvevők és	Személyi és tárgyi feltételek	Pályázati lehetőségekkel

	kapcsolati rendszer kialakítása	helyzetek feltárása, megoldása	szervezése, mentorálás	intézmények, önkormányzat	mentorállítak száma	biztosítása, pályázati lehetőségek kihasználása	fenntartható		
IV. Az idősek esélyegyenlősége									
1	Tájékoztatás és megelőzés	Idősek gyakran válnak áldozattá	Tájékoztató fórumok és képzések szervezése	Önkormányzat és szociális oktatásügyi foglalkozó ügyintézői	2022. 12. 31	Képzéseken, tájékoztatásokon résztvevők száma	Személyi és tárgyi feltételek biztosítása, pályázati lehetőségek kihasználása	Pályázati lehetőségekkel fenntartható	
2	Szociális, egészségügyi, sport szolgáltatások bővítése	Kibővíteni a szociális, egészségügyi, sport szolgáltatások lehetőségét	Az idősek általános testi-lelki egészségi állapota, közérzete javul	Közös programok, szűrő programok szervezés, sport programok szervezése	Helyi Gondozási Központ, Móra- Vítál Kft.	2022. 12. 31	Szolgáltatásokat igénybevevő idősek száma	Személyi és tárgyi feltételek biztosítása	Folyamatos tevékenységgel fenntartható
3	Generációs program szervezése	Nemzedékek közötti kapcsolat erősítése	Idősek-fiatalom közötti kapcsolat erősödik	Közös generáció programok szervezése	Helyi Gondozási Központ	2022. 12. 31	Programokban résztvevők száma	Személyi és tárgyi feltételek biztosítása, pályázati lehetőségek kihasználása	Folyamatos tevékenységgel fenntartható
V. A fogyatékkal élők esélyegyenlősége									
1	Programok szervezése a fogyatékkal élők részére	Allapotuk miatt a szeparáció veszélye merül fel	Integráció a segítségére	Érzékenyítő programok és táborok szervezése	Önkormányzat és szociális oktatásügyi	2022. 12. 31	Programokban résztvevők száma	Személyi és tárgyi feltételek biztosítása	Folyamatos tevékenységgel fenntartható

2	Fogyatékkal élőkre vonatkozó elemzések készítése, problémáik feltárása, életminőségük javító intézkedések bevezetése	A fogyatékkal élők személyek körülményeinek megismerése	A fogyatékkal élő személyek elfogadás, megismerése	Elemzés készítése	foglalkozó ügyintőzői	2022. 12. 31	Elemzése bevont személyek száma	Személyi és tárgyi feltételek biztosítása	Érintettek együttműködése fenntartható
---	--	---	--	-------------------	-----------------------	--------------	---------------------------------	---	--

3. Megvalósítás

A megvalósítás előkészítése

Önkormányzatunk az általa fenntartott intézmények vezetői számára feladatul adja és ellenőrzi, a településen működő nem önkormányzati fenntartású intézmények vezetőit pedig partneri viszony során kéri, hogy a Helyi Esélyegyenlőségi Programot valósítsák meg, illetve támogassák.

Önkormányzatunk azt is kéri intézményeitől és partnereitől, hogy vizsgálják meg és a program elfogadását követően biztosítsák, hogy az intézményük működését érintő és az esélyegyenlőség szempontjából fontos egyéb közszolgáltatásokat meghatározó stratégiai dokumentumokba és iránymutatásokba épüljenek be és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó azon kötelezettségek, melyek az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjában részletes leírásra kerültek.

Önkormányzatunk elvárja, hogy intézményei a Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Tervében szereplő vállalásokról, az őket érintő konkrét feladatokról intézményi szintű akcióterveket és évente cselekvési ütemterveket készítsenek.

Önkormányzatunk a HEP kidolgozására és megvalósítására, továbbá értékelésére, ellenőrzésére és az ennek során nyert információk visszacsatolására, valamint a programba történő beépítésének garantálására Helyi Esélyegyenlőségi Programért Felelős Fórumot hoz létre és működtet.

A fentiekkel kívánjuk biztosítani, hogy az HEP IT-ben vállalt feladatok településünkön maradéktalanul megvalósuljanak.

A megvalósítás folyamata

A Helyi Esélyegyenlőségi Programban foglaltak végrehajtásának ellenőrzése érdekében HEP Fórumot hozunk létre.

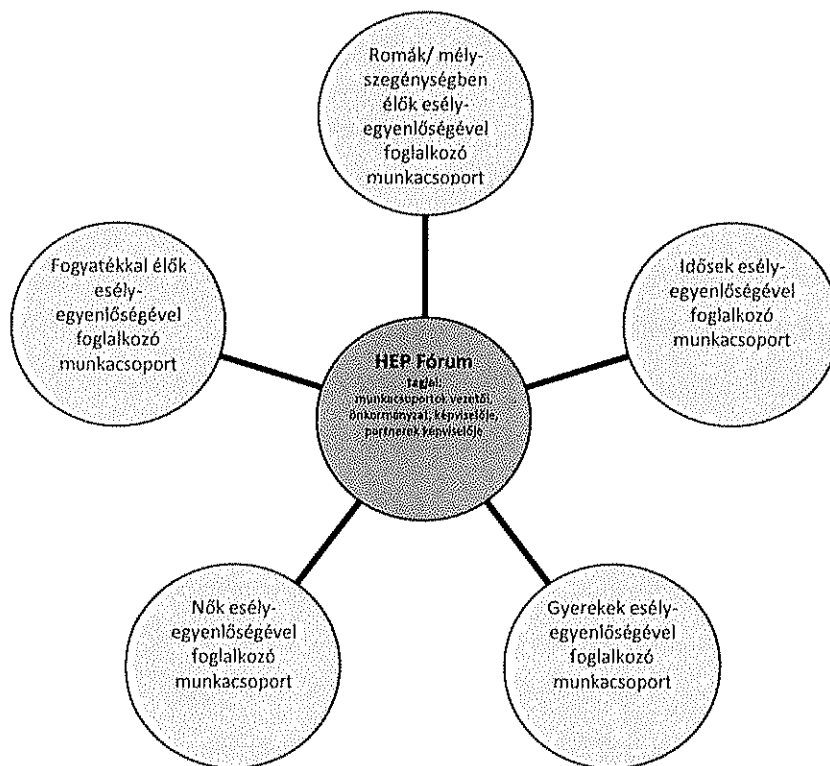
A HEP Fórum feladatai:

- az HEP IT megvalósulásának figyelemmel kísérése, a kötelezettségek teljesítésének nyomon követése, dokumentálása, és mindezekről a település képviselő-testületének rendszeres tájékoztatása,
- annak figyelemmel kísérése, hogy a megelőző időszakban végrehajtott intézkedések elősegítették-e a kitűzött célok megvalósulását, és az ezen tapasztalatok alapján esetleges új

beavatkozások meghatározása

- a HEP IT-ben lefektetett célok megvalósulásához szükséges beavatkozások évenkénti felülvizsgálata, a HEP IT aktualizálása,
- az esetleges változások beépítése a HEP IT-be, a módosított HEP IT előkészítése képviselő-testületi döntésre
- az esélyegyenlőséggel összefüggő problémák megvitatása
- a HEP IT és az elért eredmények nyilvánosság elé tárása, kommunikálása

Az esélyegyenlőség fókuszban lévő célcsoportjaihoz és/vagy kiemelt problématerületekre a terület aktorainak részvételével tematikus munkacsoportokat alakítunk az adott területen kitűzött célok megvalósítása érdekében. A munkacsoportok vezetői egyben tagjai az Esélyegyenlőségi Fórumnak is, a munkacsoportok rendszeresen (minimum évente) beszámolnak munkájukról az Esélyegyenlőségi Fórum számára. A munkacsoportok éves munkatervvel rendelkeznek.

A HEP Fórum működése:

A Fórum legalább évente, de szükség esetén ennél gyakrabban ülésezik.

A Fórum működését megfelelően dokumentálja, üléseiről jegyzőkönyv készül.

A Fórum javaslatot tesz az HEP IT megvalósulásáról készített beszámoló elfogadására vagy

átdolgoztatására, valamint szükség szerinti módosítására.

A HEP Fórum egy-egy beavatkozási terület végrehajtására felelőst jelölhet ki tagjai közül, illetve újabb munkacsoportokat hozhat létre.

Monitoring és visszacsatolás

A Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósulását, végrehajtását a HEP Fórum ellenőrzi, és javaslatot készít a HEP szükség szerinti aktualizálására az egyes beavatkozási területek felelőseinek, illetve a létrehozott munkacsoportok beszámolóinak alapján.

Nyilvánosság

A program elfogadását megelőzően, a véleménynyilvánítás lehetőségének biztosítása érdekében nyilvános fórumot hívunk össze.

A véleményformálás lehetőségét biztosítja az Helyi Esélyegyenlőségi Program nyilvánosságra hozatala is, valamint a megvalósítás folyamatát koordináló HEP Fórum első ülésének mihamarabbi összehívása.

A nyilvánosság folyamatos biztosítására legalább évente tájékoztatjuk a program megvalósításában elért eredményekről, a monitoring eredményeiről a település döntéshozóit, tisztségviselőit, az intézményeket és az együttműködő szakmai és társadalmi partnerek képviselőit.

A HEP Fórum által végzett éves monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozzuk a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzat honlapja, a helyi média áll rendelkezésre. Az eredményekre felhívjuk a figyelmet az önkormányzat és intézményeinek különböző rendezvényein, beépítjük kiadványainkba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszünk megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.

Kötelezettségek és felelőség

Az esélyegyenlőséggel összefüggő feladatokért az alábbi személyek/csoportok felelősek:

A Helyi Esélyegyenlőségi Program végrehajtásáért az önkormányzat részéről kijelölt személy felel:

- Az ő feladata és felelőssége a HEP Fórum létrejöttének szervezése, működésének sokoldalú támogatása, az önkormányzat és a HEP Fórum közötti kapcsolat biztosítása.
- Folyamatosan együttműködik a HEP Fórum vezetőjével.
- Felelősségi körébe tartozó, az alábbiakban felsorolt tevékenységeit a HEP Fórum vagy annak valamely munkacsoportjának bevonásával és támogatásával végzi. Így
- Felel azért, hogy a település minden lakója és az érintett szakmai és társadalmi partnerek számára elérhető legyen a Helyi Esélyegyenlőségi Program.
- Figyelemmel kíséri azt, hogy az önkormányzat döntéshozói, tisztségviselői és intézményeinek dolgozói megismerik és követik a HEP-ben foglaltakat.
- Támogatnia kell, hogy az önkormányzat, illetve intézményeinek vezetői minden ponton megkapják a szükséges felkészítést és segítséget a HEP végrehajtásához.
- Kötelessége az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg tennie a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményezni és a jogsértés következményeinek elhárításáról intézkedni.

A HEP Fórum vezetőjének feladata és felelőssége:

- a HEP IT megvalósításának koordinálása (a HEP IT-ben érintett felek tevékenységének összehangolása, instruálása),
 - a HEP IT végrehajtásának nyomon követése,
- az esélyegyenlőség sérülésére vonatkozó esetleges panaszok kivizsgálása az önkormányzat felelőssével közösen
 - a HEP Fórum összehívása és működtetése.

A település vezetése, az önkormányzat tisztségviselői és a települési intézmények vezetői

- felelősek azért, hogy ismerjék az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokat, biztosítsák a diszkriminációmentes intézményi szolgáltatásokat, a befogadó és toleráns légkört és megragadjanak minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteiket bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyenek.
- Felelősségük továbbá, hogy ismerjék a HEP IT-ben foglaltakat és közreműködjenek annak megvalósításában.
- Az esélyegyenlőség sérülése esetén hivatalosan jelezzék azt a HEP IT kijelölt irányítóinak.
- Az önkormányzati intézmények vezetői intézményi akciótervben gondoskodjanak az

Esélyegyenlőségi Programban foglaltaknak az intézményükben történő maradéktalan érvényesüléséről.

Minden, az önkormányzattal és annak intézményeivel szerződéses viszonyban álló, számukra szolgáltatást nyújtó fél felelősége, hogy megismerje a HEP IT-t, magára nézve kötelezőként kövesse azt és megfeleljen az elvárásainak, amelyre vonatkozó passzust a jövőben bele kell foglalni a szerződésbe. Szükséges továbbá, hogy a jogszabály által előírt feladat-megosztás, együttműködési kötelezettség alapján a települési önkormányzattal kapcsolatban álló szereplők ismerjék a HEP-ot, annak megvalósításában aktív szerepet vállaljanak. (Ld. pl. a köznevelési intézmények fenntartása és működtetése.)

Érvényesülés, módosítás

Amennyiben a kétévente előírt - de ennél gyakrabban, pl. évente is elvégezhető - felülvizsgálat során kiderül, hogy a HEP IT-ben vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, a HEP Fórum 30 napon belül jelentést kér a beavatkozási terület felelősétől, amelyben bemutatja az indikátorok teljesülése elmaradásának okait, és a beavatkozási tevékenységek korrekciójára, kiegészítésére vonatkozó intézkedési tervjavaslatát annak érdekében, hogy a célok teljesíthetők legyenek. A HEP Fórum a beszámolót a benyújtástól számított 30 napon belül megtárgyalja és javaslatot tesz az önkormányzat képviselőtestületének a szükséges intézkedésekre.

A program szándékos mulasztásból fakadó nem teljesülése esetén az HEP IT végrehajtásáért felelős személy intézkedik a felelős(ök) meghatározásáról, és – szükség esetén – felelősségre vonásáról. Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben az HEP IT végrehajtásáért felelős személy megteszi a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményez, és intézkedik a jogsértés következményeinek elhárításáról.

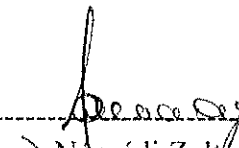
Az HEP IT-t mindenképp módosítani szükséges, ha megállapításaiban lényeges változás következik be, illetve amennyiben a tervezett beavatkozások nem elegendő módon járulnak hozzá a kitűzött célok megvalósításához.

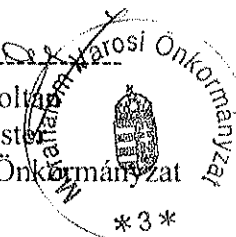
4. Elfogadás módja és dátuma

I. A Mórahalom város Helyi Esélyegyenlőségi Programjának szakmai és társadalmi vitája megtörtént. Az itt született észrevételeket a megvitatást követően a HEP Intézkedési Tervébe beépítettük.

II. Ezt követően Mórahalom város képviselő-testülete a Helyi Esélyegyenlőségi Programot (melynek része az Intézkedési Terv) megvitatta és 225/2018. (VI.28.) számú határozatával elfogadta.

Mórahalom, 2018. június 30.

Nográdi Zoltán
Polgármester
Mórahalom Városi Önkormányzat

* 3 *

HEP elkészítési jegyzék⁷

NÉV ⁸	HEP részei ⁹										Aláírás ¹⁰
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	
	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	
	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	
	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	
	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	
	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	RÉTE	

⁷ Ez a jegyzék ... mint a HEP melléklete – szakmailag is bizonyítja, hogy a HEP széleskörű egyetértésen és közös munkán alapul, és nem kizárólagosan egy „partneri aláírással” igazolt dokumentum

⁸ A jegyzék soronként jelöli a HEP elkészítési folyamatban résztvevő személyeket, intézményeket, partnereket.

⁹ A jegyzék oszlopaiba kerülnek a HEP egyes tartalmi részei, ahol az adott betű karikázásával jelezni lehet, hogy az adott személy, intézmény, partner az elkészítésben részt vett, észrevételezett, támogatta, ellenezte.

R= részt vett, É= észrevételezte, T=támogatta, E= ellenezte.

¹⁰ Az adott partner aláírásával hitelesíti a sorban jelölt részvételét a HEP elkészítési folyamatban.